

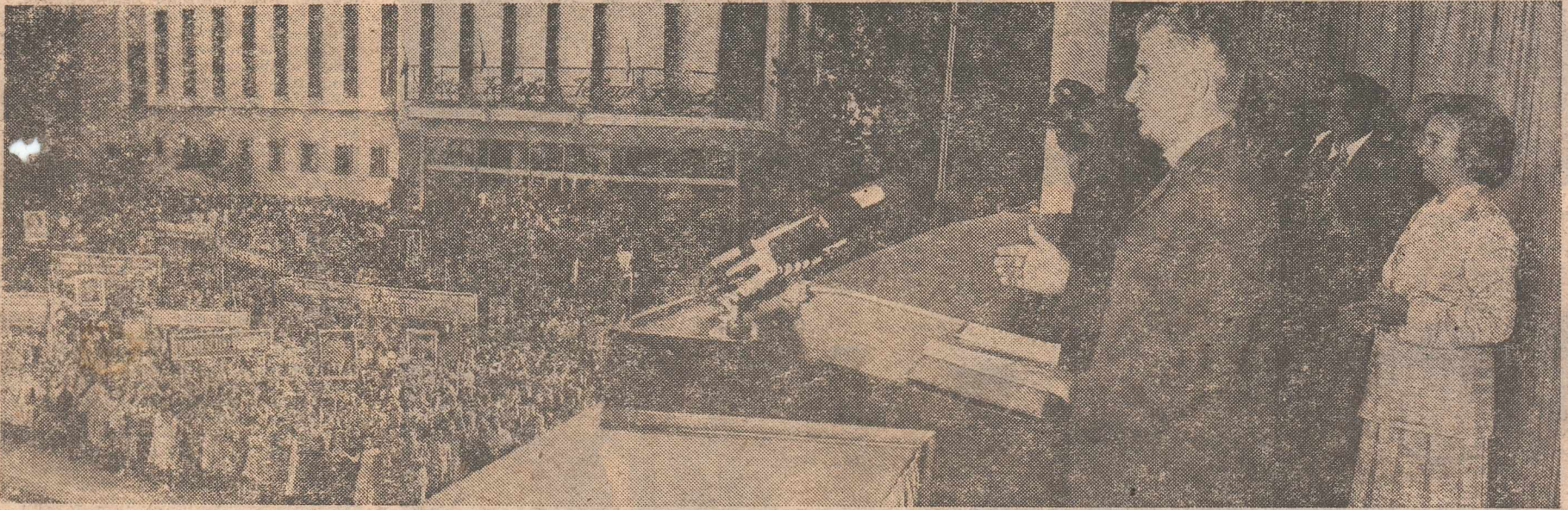
PATRIA, CABINETUL DE LUCRU AL PREȘEDINTELUI

Rodnicul dialog al conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu făuritorii bunurilor materiale și spirituale din țara noastră continuă într-o impresionantă suită de întâlniri și manifestări. De la ultimul eveniment consemnat de revista noastră în numărul precedent, deschiderea noului an de învățămînt, secretarul general al partidului s-a întâlnit cu oameni ai muncii din București, din județele Teleorman și Călărași. La ora închiderii ediției, s-a încheiat vizita în județul Vaslui și începe vizita în județul Iași.

Sosirea la Iași

(Reportaje în pag. 2, 4)

Marea adunare populară din municipiul Vaslui

Un jurămint de credință față de istoria patriei...

Cimpia Libertății — Libertate !

Una din marile bucurii ale vieții le-am avut aici, pe Cimpia Libertății, la Blaj, și pe Cimpia Tebei, lângă mormintul lui Avram Iancu, la umbra bisericicii în care ard deasupra candeliei flăcările Curcubentului tricolorului în fața zecilor de mii de tineri cu ochii mari, frumoși la înfățișare, acest tineret care îmbracă țara de la un capăt la altul, revitalizînd-o biologic față de care avem o imensă datorie spirituală, morală. Cum va arăta România miine

(Continuare în pag. 12—13)

ION ALEXANDRU

Oșia biografică

Povestea multor vieți, osia biografică a multor tineri vor începe din partea acestor lungi zile și nopți de cinste și poezie.

Ai acestei țări, veniți la ei înșiși, tineri pe locurile eroilor.

Din toate părțile acestei țări întregite definitiv, și în treburile căreia să nu se amestece nimeni, și bucurîndu-se de-o greu și zi de zi cîștigată, suveranitate, și trăind din propria inteligență și muncă cu deplină înțele-

(Continuare în pag. 12—13)

ION GHEORGHE

De la Putna la Tebea

Drumul de la Putna la Tebea trece prin Cimpia Libertății de sub dealurile Blajului. Itinerarul Cenacului Flacăra este de emoție și de înălțare a sentimentului de neam și de țară. Neuitat a rămas ceasul de la mormin-

tul Domnului Ștefan, neuitate vor rămîne ceasurile de pe Cimpia Libertății și de lângă mormintul lui Avram Iancu, în însoțirea miilor și miilor de tineri veniți din toate colțurile țării. Gestul lui Adrian Păunescu este ex-

(Continuare în pag. 18)

ION HOREA

Cu Avram Iancu la Blaj

Comemorarea a 110 ani de la moartea lui Avram Iancu a prilejuit noi și mărețe serbări pe Cimpia Libertății de la Blaj, precum și la mormintul eroului aflat la Tebea sub crîngile gorunului secular al lui Horia.

Serbările au fost organizate de Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar, organizat de C.C. al U.R.C. și revista Flacăra, condus de poetul Adrian Păunescu. Au asistat zeci de mii de spectatori din întreaga Transil-

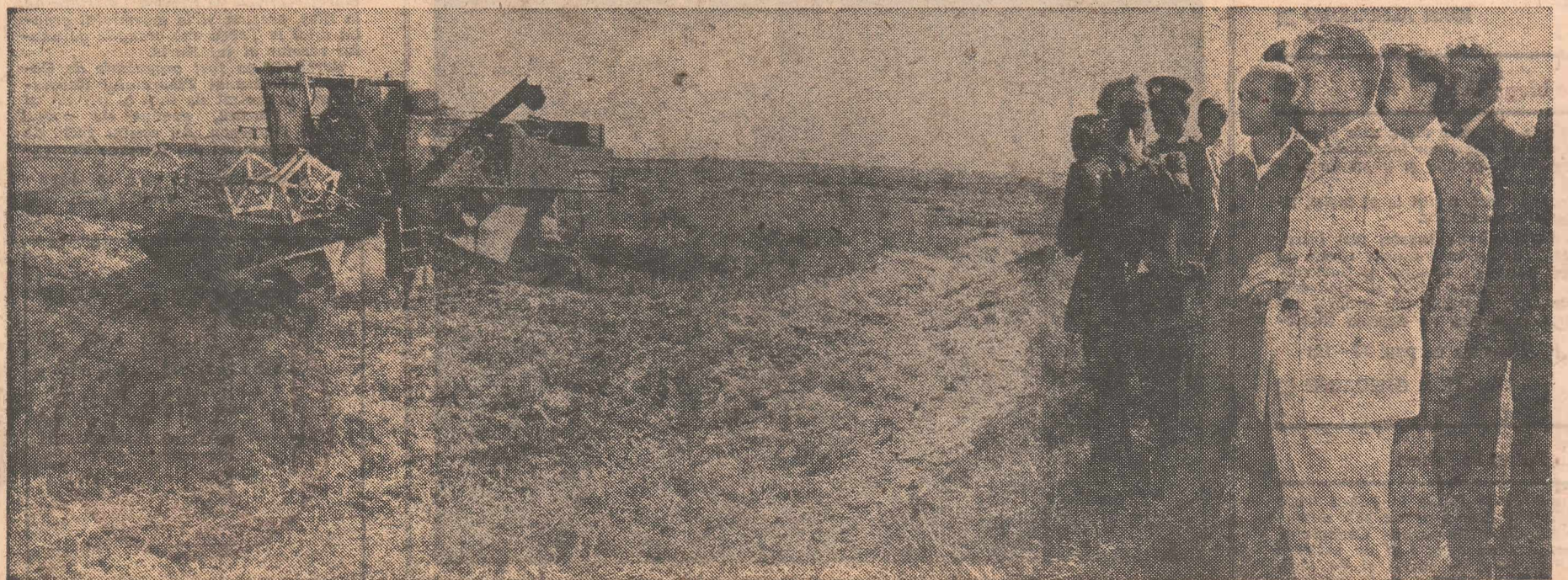
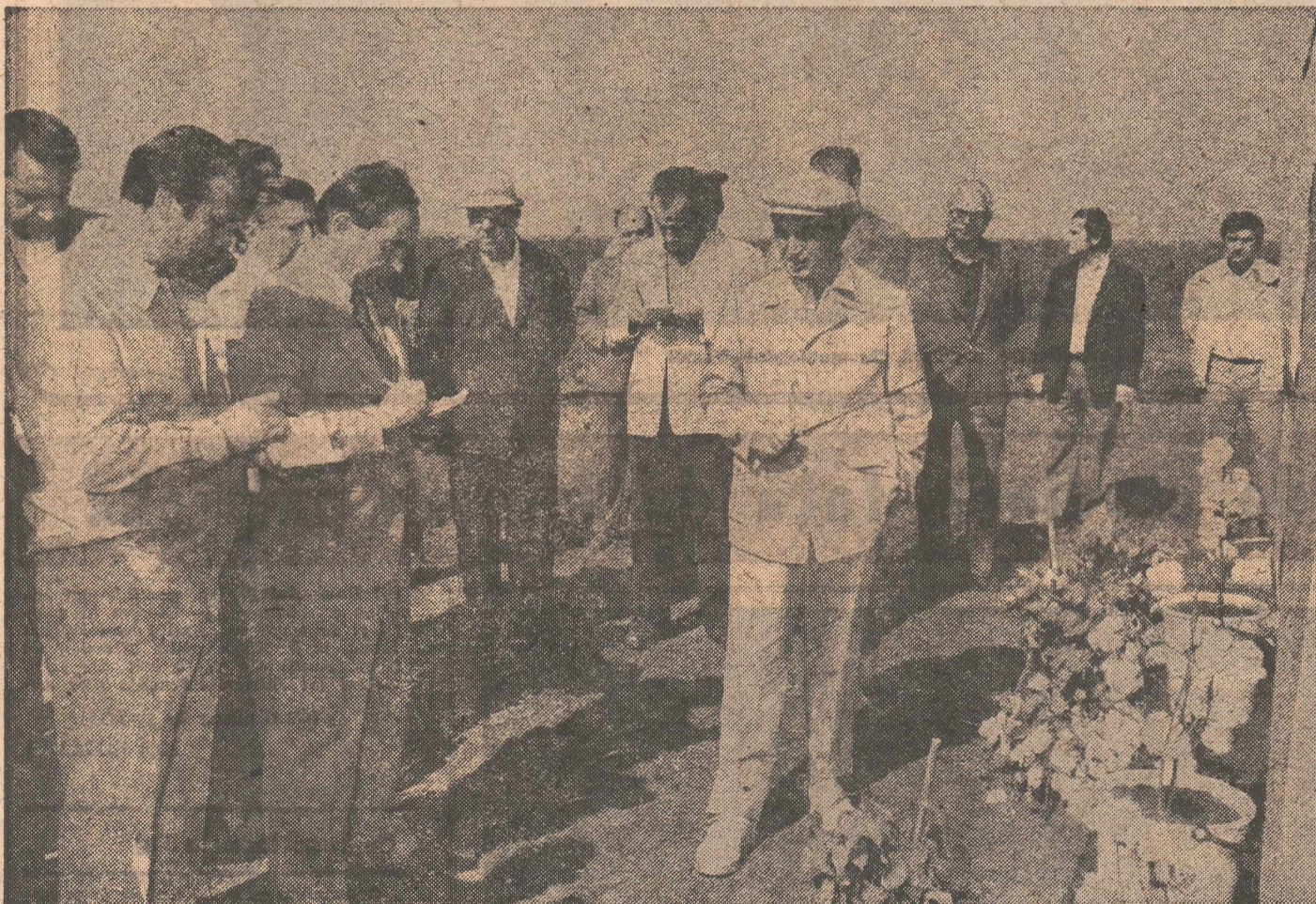
(Continuare în pag. 12—13)

VASILE NETEA

38
Anul XXXI (1972)
Vineri, 21 septembrie 1972

Flacăra
Săptămînal editat de
Frontul Democratiei
și Unității
Socialiste

Să obținem de pe pământul țării tot ce poate el da

Unul din elementele de bază ale stilului de muncă al conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îl constituie rodnicul dialog cu făuritorii bunurilor materiale și spirituale, cu țara. Bogata agendă de lucru a acestei săptămâni a cuprins numeroase întâlniri cu oamenii muncii din unități industriale și agricole din București, din județele Teleorman, Călărași, Vaslui și Iași. În timpul acestor vizite și întâlniri au fost dezbătute probleme de excepțională importanță, oglindind preocuparea constantă și susținută a secretarului general al partidului pentru dezvoltarea economiei țării, pentru transpunerea în viață a documentelor celui de-al XII-lea Congres al partidului, pentru înflorirea continuă a patriei noastre socialiste.

Este cunoscută marea importanță, subliniată în repetate rânduri de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe care o au în prezent, având în vedere conjunctura economică internațională, realizarea în țară a multor produse care pînă acum se cumpărau din străinătate și reducerea, pe această cale, a importurilor. Această se referă și la unele materii prime și produse furnizate de agricultură. Pornind de aici, cu prilejul vizitelor de lucru în unități agricole din județele Teleorman și Călărași, la care s-au aflat tovarășii Emil Bobu, Gheorghe Șoica și Ion Teșu, a fost abordată chestiunea folosirii cu maximă eficiență, cu pricepere și îndrăzneală a condițiilor pedoclimatice, a bazei tehnice și materiale, a bogatei experiențe a țărănimii noastre de a cultiva și culege de pe pământul țării tot ceea ce poate el da, cu scopul de a extinde și moderniza culturile de bumbac și de orez.

Potrivit programului special de extindere a culturii bumbacului, urmează ca pînă la sfîrșitul actualului cincinal în țara noastră să fie însămînțate cu această plantă 30 000 de hectare, estimîndu-se o producție la hectar, la sfîrșitul perioadei, de 2 500—3 000 kg. Aceste prevederi în seama de îndelungată tradiție de cultivare a bumbacului în Cimpia Sudeică a Dunării, de condițiile favorabile de climă și sol existente în această parte a țării. Luînd în considerație aceste elemente de bază, zona delimitată de specialiști pentru cultura bumbacului este cuprinsă între Călărași și sudul Mehedințului.

Vizitînd întreprinderea de producere și valorificare a bumbacului din Brînceni (județul Teleorman), tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat însemnătatea asigurării, în condițiile pedoclimatice ale țării noastre, a unei densități optime, de 240 000—250 000 plante la hectar. S-a insistat, de asemenea, asupra necesității folosirii cultivatorilor cu experiență, a revizuirii actualei sisteme de mașini, a creării tuturor condițiilor care să asigure o producție de bumbac corespunzătoare.

La una din fermele aparținînd I.A.S. Oltenița, județul Călărași, a fost dezbătut un al doilea plan special — cel de cultivare a orezului. În scopul realizării obiectivelor acestui program, care prevede dublarea în următorii doi ani a suprafeței cultivate cu orez și sporirea simțitoare a producției la hectar, secretarul general al partidului a cerut să se identifice noi terenuri apte de a fi amenajate ca orezării, să fie repuse în circuitul productiv terenurile ocupate în trecut de această plantă, creîndu-se astfel condiții ca cel puțin la 4—5 ani să se poată asigura rotația culturilor. În același timp, s-a stabilit ca în termen scurt să fie revizuită întreaga sistemă de mașini ce se folosesc în acest sector.

Factorii de răspundere, conducătorii unităților vizitate l-au asigurat pe secretarul general al partidului că vor acționa cu toată hotărîrea pentru îndeplinirea întoemai a programelor speciale adoptate, a indicațiilor și sarcinilor primite.

La ora închiderii ediției revistei noastre, dialogul președintelui Nicolae Ceaușescu cu oamenii muncii continuă în județul Iași.

ION D. GOIA

Noi dimensiuni relațiilor de prietenie și colaborare dintre România și Guineea

Pe linia continuării dialogului la nivel înalt româno-guineez, purtat frecvent în ultimii ani la București și Conakry, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și a tovarășei Elena Ceaușescu, a efectuat o vizită în țara noastră tovarășul Ahmed Sekou Touré, secretar general al Partidului Democrat din Guineea, împreună cu tovarăsa Andrée Touré. Desfășurată într-o atmosferă de caldă prietenie, de stimă și înțelegere reciprocă, noua întâlnire dintre conducătorii României și Guineei este menită să contribuie la dezvoltarea și mai intensă a colaborării româno-guineeze, atât pe tărâm bilateral, cit și pe arena mondială, în folosul și spre binele ambelor țări și popoare, al păcii, destinderii și colaborării internaționale.

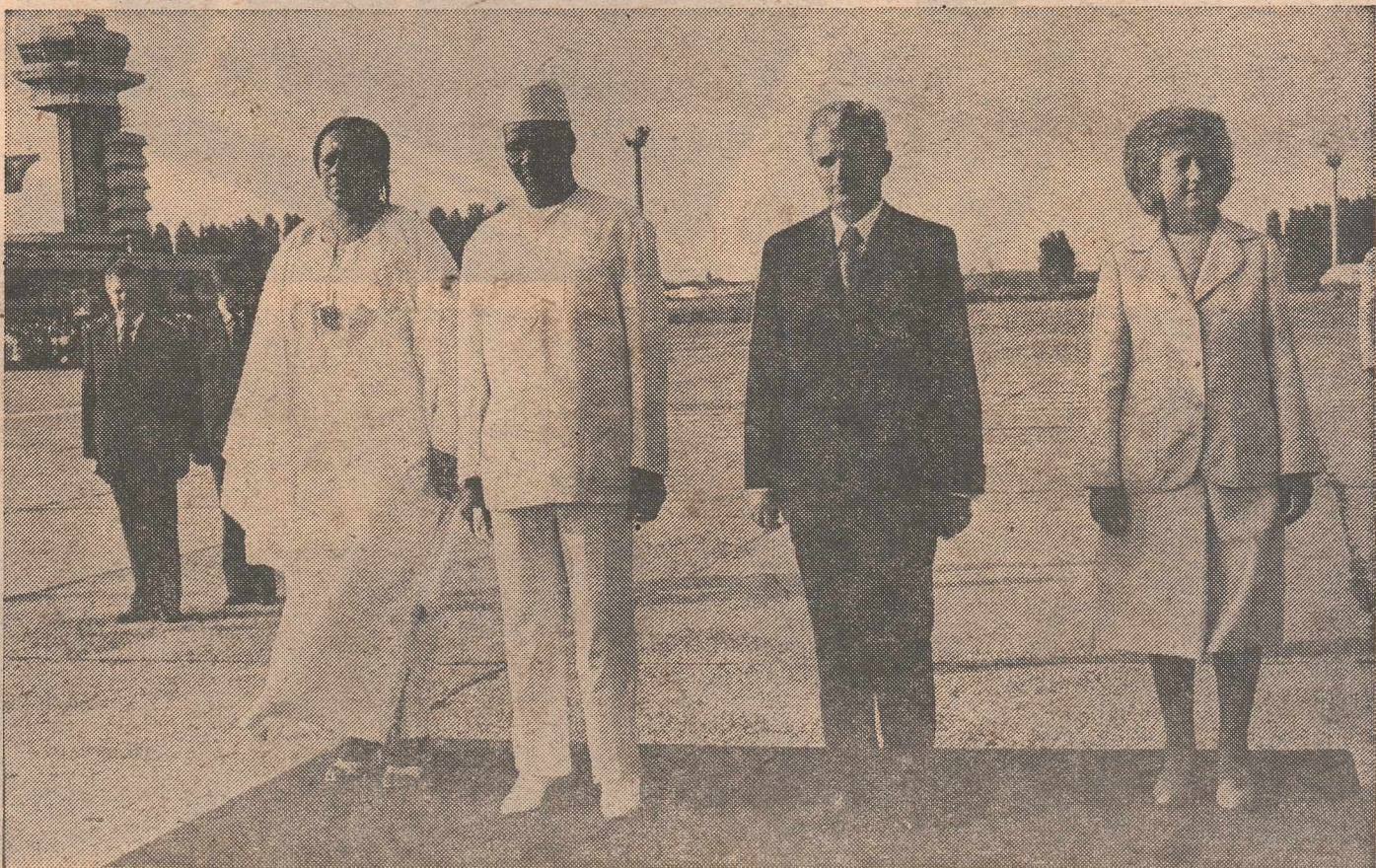
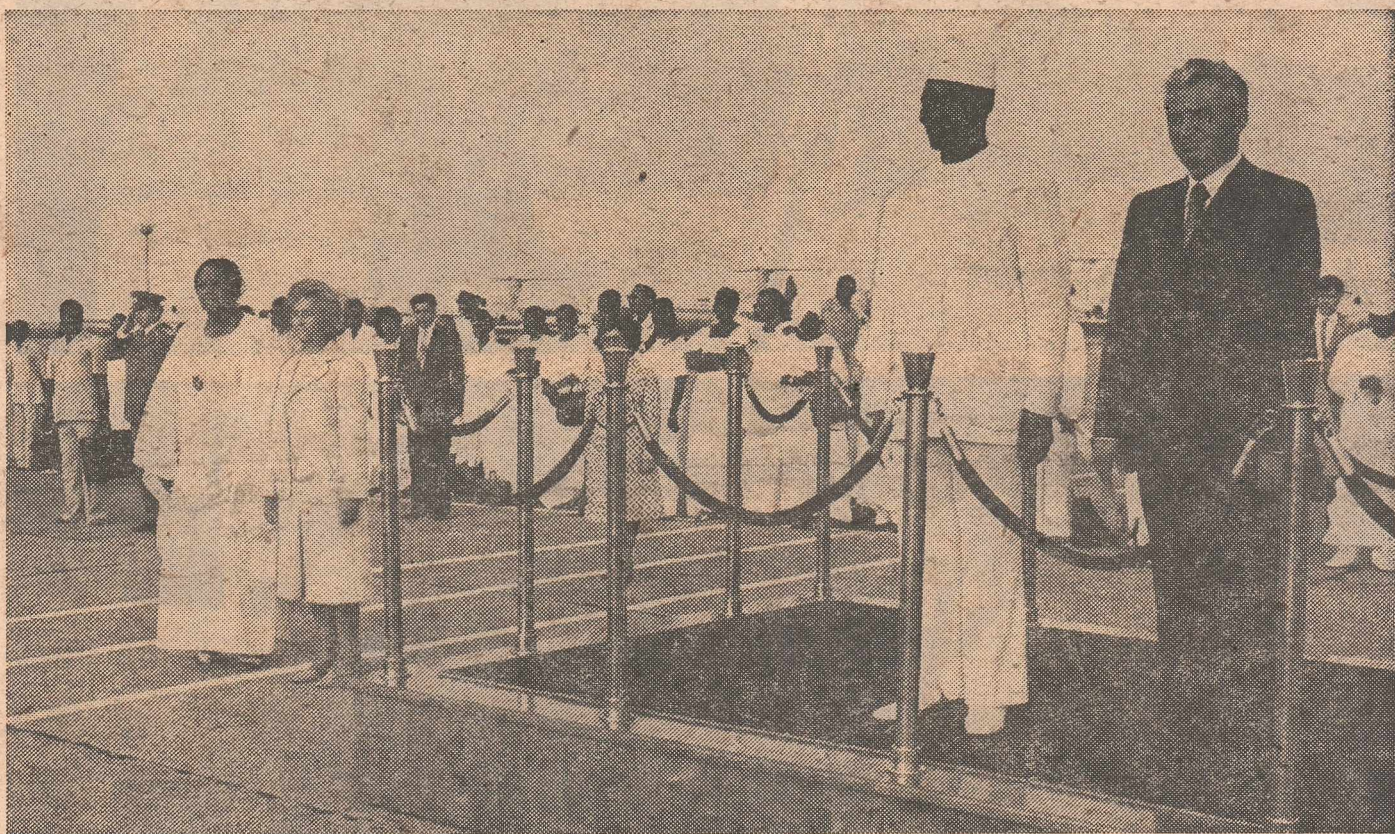
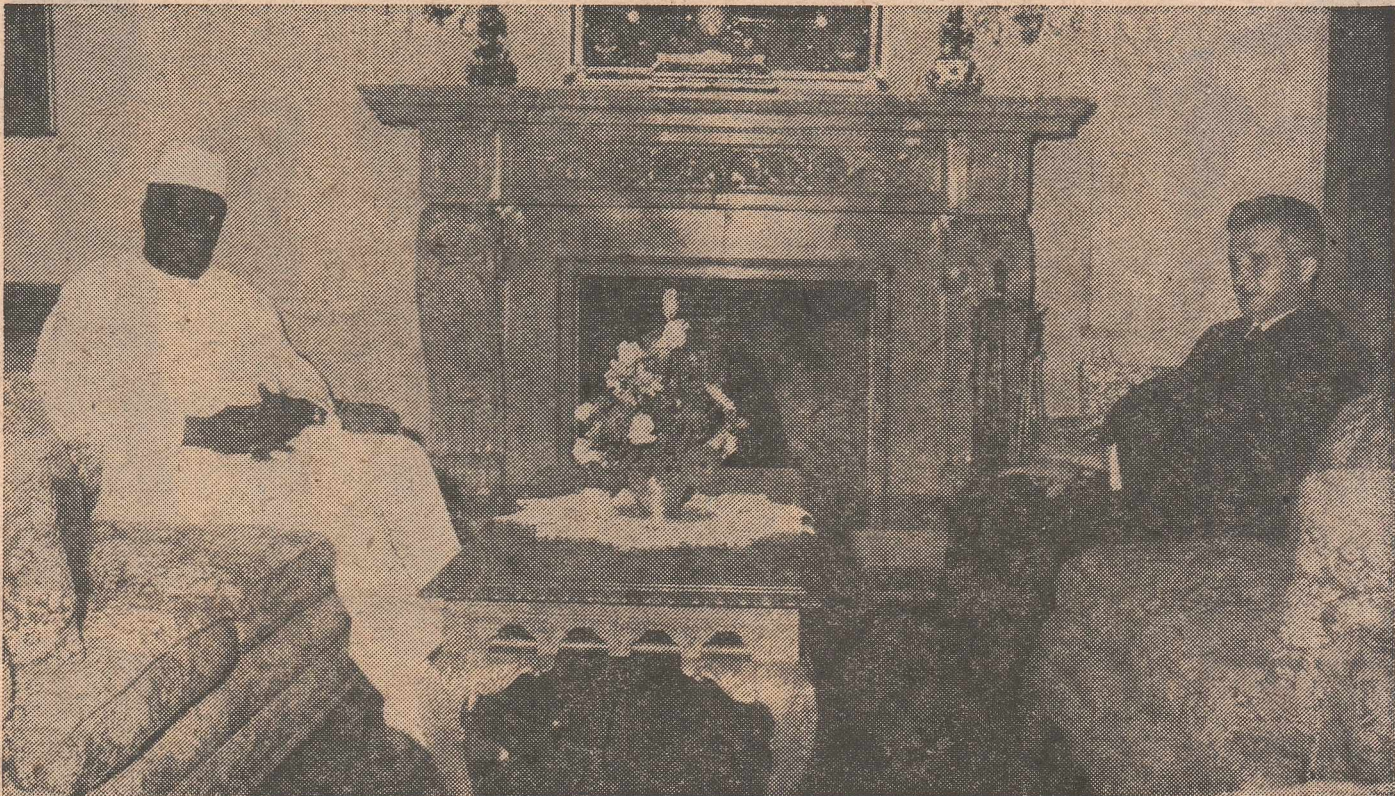
În cadrul convorbirilor româno-guineeze la nivel înalt, tovarășii Nicolae Ceaușescu și Ahmed Sekou Touré au relevat că prin transpunerea în viață a înțelgerilor stabilite cu prilejul întâlnirilor precedente, relațiile de strinsă prietenie, solidaritate și colaborare dintre partidele și țările noastre au cunoscut o fructuoasă și neîntreruptă dezvoltare, pe multiple planuri. Totodată, s-a apreciat că rezultatele pozitive obținute până acum în domeniul colaborării reciproce, precum și potențialul economic, în continuă creștere, al României și Guineei creează condiții favorabile pentru amplificarea și aprofundarea pe mai departe a acestor bune relații, și îndeosebi pentru extinderea schimburilor comerciale și a cooperării în producție. A fost afirmată dorința comună de a se valorifica la cel mai bine posibilitățile existente, asigurându-se astfel o evoluție mareu ascendentă conlucrării româno-guineeze, în interesul progresului și prosperității celor două țări și popoare.

Abordându-se aspecte principale ale situației internaționale actuale, a fost evidențiată importanța pe care România și Guineea o acordă unor probleme cum sînt lichidarea subdezvoltării și a marilor decalaje dintre țările bogate și țările sărace, instaurarea unei noi ordini economice mondiale, întemeiate pe egalitate și echitate, care să faciliteze un progres mai rapid al tuturor statelor, îndeosebi al celor rămase în urmă. S-a apreciat că fără lichidarea subdezvoltării și fără edificarea noii ordini economice internaționale nu se poate asigura nici stabilitatea economică mondială, nici pacea lumii. Legat de aceasta, a fost reliefaț însemnătatea convocării unei conferințe la cel mai înalt nivel a țărilor în curs de dezvoltare, la care să se discute problemele privind extinderea cooperării dintre ele, ale întăririi unității lor de acțiune, în vederea realizării unei strategii comune pentru viitoarele negocieri globale cu țările dezvoltate în vederea edificării unei noi ordini economice internaționale.

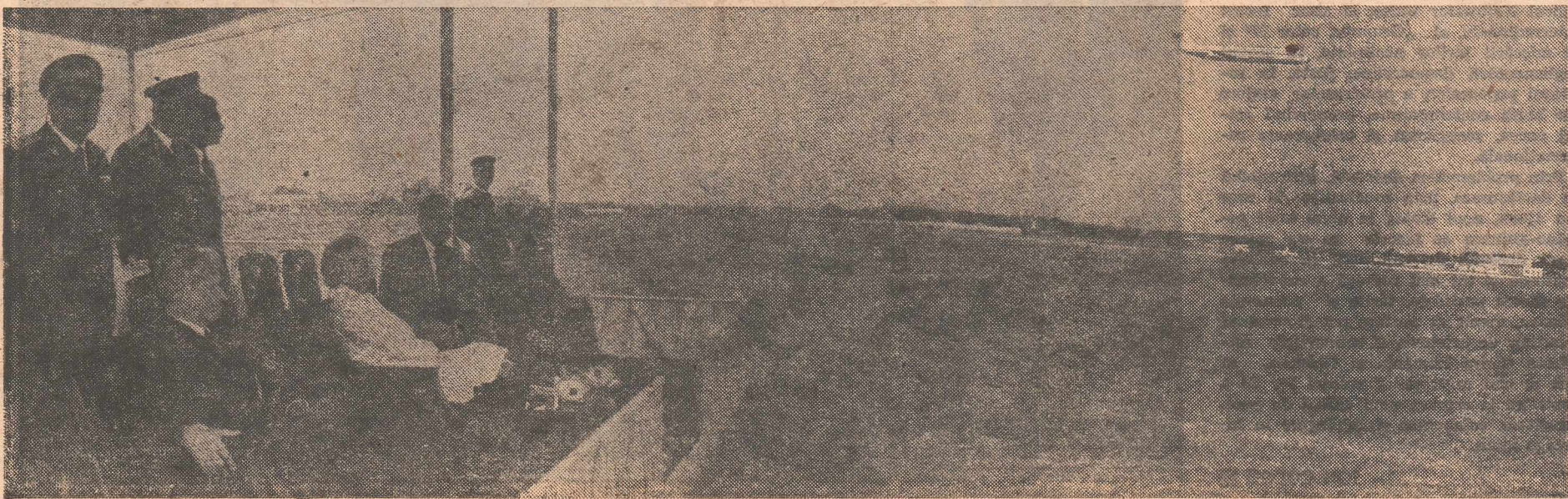
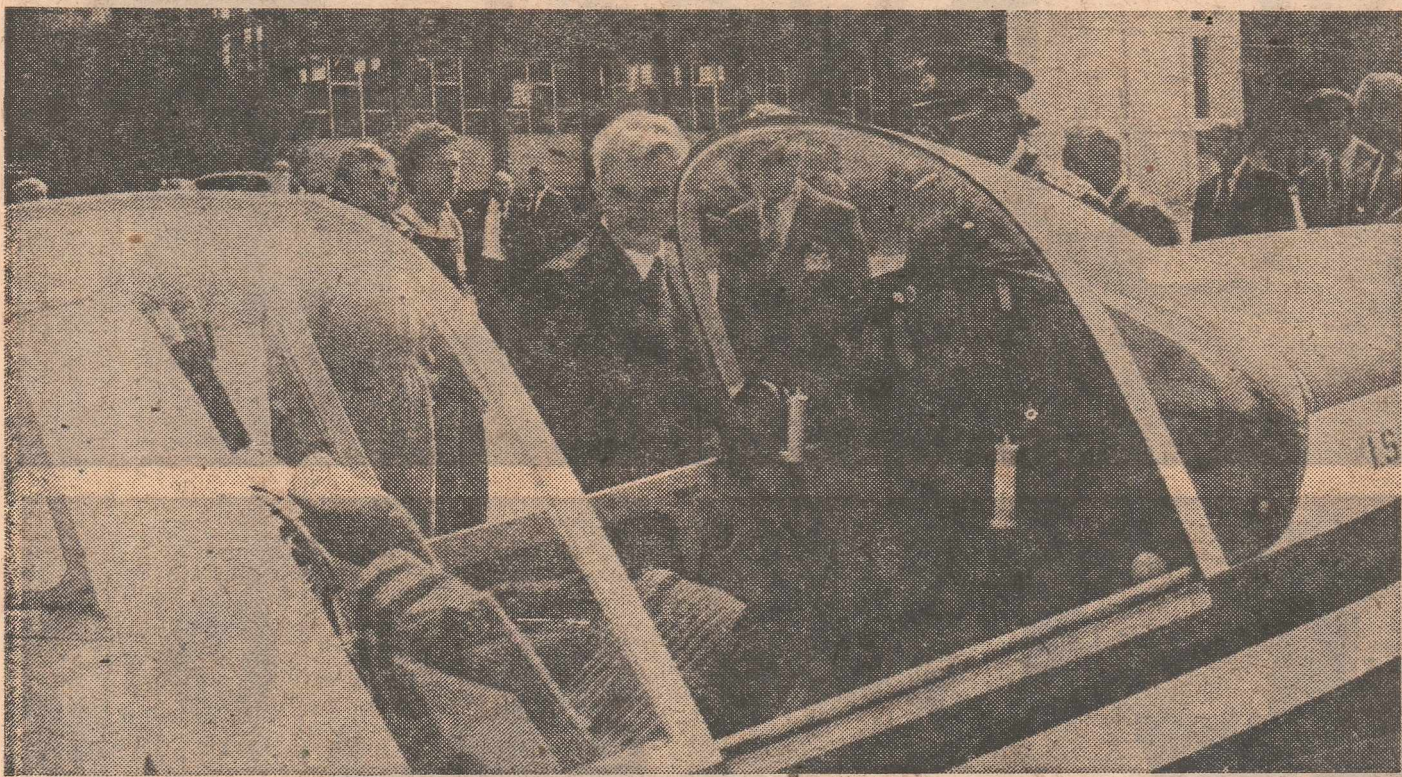
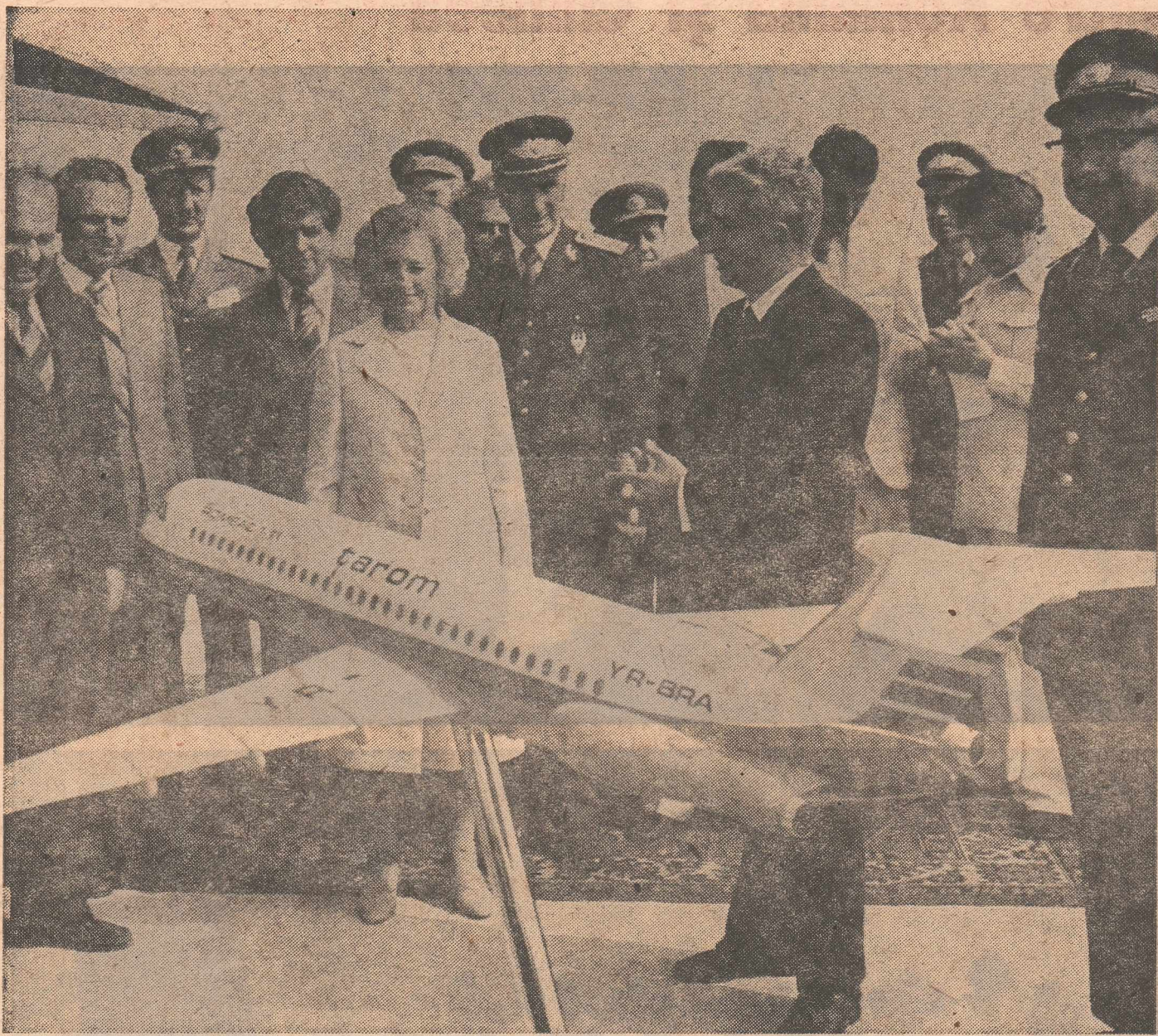
Examinînd situația din Africa, cei doi conducători de partid și de stat au reafirmat solidaritatea României și Guineei cu lupta popoarelor africane, au reliefat importanța restabilirii și întăririi unității și solidarității țărilor africane pentru consolidarea independenței naționale, pentru accelerarea progresului lor economic și social, pentru eliberarea continentului de vestigiile colonialismului, rasismului și apartheidului. În acest context, a fost evidențiată necesitatea accesului neîntîrziat la independență al Namibiei, precum și a respectării dreptului poporului namibian de a-și alege singur calea dezvoltării viitoare, potrivit aspirațiilor și intereselor sale.

Avînd în vedere identitatea sau apropierea punctelor de vedere cu privire la cele mai importante probleme internaționale actuale, președintele Nicolae Ceaușescu și Ahmed Sekou Touré au convenit să dezvolte consultările, conlucrarea și intrajutorarea dintre țările lor în cadrul Națiunilor Unite, al altor foruri internaționale, al „Grupului celor 77” și al mișcării țărilor nealiniat, în scopul reglementării democratice, juste, în interesul popoarelor, a problemelor majore ale lumii contemporane, promovînd astfel pacea, securitatea și colaborarea internațională.

Prin problematica abordată, prin modul de desfășurare, prin concluziile la care s-a ajuns, noul dialog la nivel înalt româno-guineez se înscrie ca un eveniment deosebit de important în evoluția continuă și tot mai rodnică a raporturilor dintre partidele, țările și popoarele noastre, menit să confere noi dimensiuni relațiilor de prietenie și solidaritate militantă dintre România și Guineea, să dea și mai mult relief voinței lor de a contribui la crearea unui climat de pace, securitate, colaborare și înțelegere în întreaga lume.

Repere ale industriei aeronautice românești

La începutul acestei săptămâni, oamenii muncii din unitățile situate pe platforma industrială aeronautică de la Băneasa au trăit din nou momente de mare bucurie și înălțătoare emoție, prilejuate de vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. În vizita efectuată, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost însoțit de tovarăsa Elena Ceaușescu, de tovarășii Constantin Dăscălescu, Emil Bobu, Ion Dincă, Gheorghe Oprea, Gheorghe Pană, Constantin Olteanu.

Un obiectiv de seamă al vizitei l-a constituit Intreprinderea de avioane București, Unitate modernă, concepută de specialiștii Institutului de proiectări pentru construcții de mașini și executată de colectivele ale Trustului de construcții industriale București, Intreprinderea de avioane din Capitală se remarcă prin caracteristicile sale funcționale, prin condițiile optime ce le asigură desfășurării unui proces de producție atât de complex și precis cum este construcția de avioane.

Exemplul cel mai grăitor îl constituie primul avion de linie ROMBAC 1-11. Creație de prestigiu a industriei aeronautice românești, fabricarea acestui avion ilustrează preocuparea constantă a conducerii partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, pentru dezvoltarea acestei subramuri de vîrf a industriei constructoare de mașini din țara noastră, pentru continuă îmbunătățire a caracteristicilor tehnice, a calitatilor de zbor și a competitivității avioanelor românești.

Printre produsele Intreprinderii de avioane București se remarcă, de asemenea, avionul de școală și antrenament IAR-825 turbopropulsor, avionul destinat lucrărilor agricole, avioneta IAR-28 MA și biotoplanorul IS-28, aparate de zbor moderne, dotate cu motoare puternice și eficiente, fapt ce le conferă calități deosebite de exploatare. De remarcă că performanțele și caracteristicile acestor aparate au întrunit aprecieri elogioase din partea a numeroși specialiști prezenți la recentul salon aeronautic din Marea Britanie.

Aceste noi creații ale industriei aeronautice românești, precum și alte produse, au fost prezentate secretarului general al partidului în cadrul recente vizite de lucru la Intreprinderea de avioane. Un moment emoționant l-a constituit tăierea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu a panglicii inaugurale ce simbolizează plecarea primului avion ROMBAC 1-11 în cel dintîi zbor al său. Vizitînd aeronava, conducătorul partidului și statului nostru a avut cuvinte de apreciere pentru modul în care este realizat montajul, pentru calitatea materialelor utilizate, pentru gradul înalt de confort asigurat pasagerilor.

La Intreprinderea de cercetare și producție a pieselor turnate și forjate pentru aviație, situată pe aceeași platformă industrială — unitate cu profil complex, construită din indicația tovarășului Nicolae Ceaușescu, care va asigura în momentul intrării în funcțiune la întreaga capacitate necesarul de piese turnate și forjate pentru fabricarea de avioane — secretarul general al partidului a apreciat precizia și calitatea pieselor executate aici și a cerut să se asigure din timp tehnologiile, sculele și dispozitivele necesare în momentul punerii în funcțiune a secțiilor productive.

Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu pe platforma industrială aeronautică București a prilejuit o analiză aprofundată a modului în care se îndeplinesc prevederile celui de-al XII-lea Congres al partidului în legătură cu dezvoltarea industriei aeronautice românești, a sarcinilor importante ce revin în acest cîmp constructorilor de avioane din țara noastră. Oamenii muncii din întreprinderile vizitate s-au angajat să transpună în viață în mod exemplar sarcinile și indicațiile primite, să îndeplinească programele de sporire, diversificare și modernizare a producției de avioane, să îmbunătățească continuu parametrii tehnici și performanțele lor de exploatare, să facă totul pentru dezvoltarea industriei aviației din țara noastră.

ION D. GOIA

flacără

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Poezii ■ Interviuri ■ Note ■ Cronici ■ Eseuri ■ Poezii ■ Interviuri ■ Note

— Ali anunțat o nouă carte, „Scutier la umbra clipei”. Ai și publicat din ea, prin reviste, mai multe poeme. Este în ele nu un alt Nicolae Dragoș, dar un Nicolae Dragoș sub o față nouă, mai tensionată, îndreptată către mari întrebări. Trăiești un ceas al marilor întrebări?

— Vai, e mult prea gravă întrebarea! Poate înspăimântă. Omul, întotdeauna, crede a putea amina pentru mai târziu acest „ceas al marilor întrebări”. Și totuși, dacă prin cuvânt poetul crede a putea apăra chiar și ceea ce nu se vede („cuvântul — scutier la umbra clipei”), înseamnă că, pentru el, marile întrebări încep, trebuie să înceapă foarte de timpuriu. Vreau să spun că limbă „Iliacului timpuriu” — poezii-simbol al generației noastre a așezat, într-o îngemănare firească, „lupta cu inerția”. Ceasul marilor întrebări este pentru poet întreaga sa viață. El trăiește dramele și bucuriile legendarului personaj ale cărui multe și de neocolit înfățișări năzuiesc a fi toate adevărate.

— Trăiești acest ceas chiar și atunci când cinți lina și stelele?

— Chiar și atunci când pare a se uimi de răsăritul sau asfințitul unei frunze. Dar în clipa de azi, pe care-o trăim, uimirile lui sînt mult mai tulburătoare; viața pe planetă pare a se îmbrăca nu o dată în manta coșmarului, iar întrebările poeziei nu pot fi sustrate din fața acestei amenințări. Dacă omenirea trăiește un ceas al marilor întrebări, poetul nu va putea să se însinuzeze dincolo de drumul acelor indicatoare ale acestui timp decît lăsîndu-se ghilofinat de întîlnirea lor pe cadranul lumii. De ce ar face excepție carcava dintre noi?

— Dv., ca și alți poeți, faceți parte din generația „Iliacului timpuriu”, generația Nicolae Labiș. O generație trecută însă, descori, sub tăcere, ori, în cel mai bun caz, subsumată celei care (zic unii critici) începe cu Nichita Stănescu. Dv., Nicolae Dragoș, ce rol atribuiți „echipei Labiș” în dialectica generațiilor?

— Deși cuvîntul „generație” a fost oarecum demontizat prin frecvența excesivă, uneori în scopuri mai puțin literare, dacă acceptăm — și avem temeiul să acceptăm — că Labiș a fost și rămîne simbolul unei atitudini politice și estetice, un autentic drapel liric al luptei cu inerția, dar și cu dogmele ce-au încorsetat nu numai cuvîntul, atunci da, ne putem înrola sub steagul încrezător și lucid al Marelui Poet Tânăr. În dialectica generațiilor, oricite „dislocări” superrafinate, oricite încercări de minimalizare — de ar fi ele făcute și dintr-o perspectivă estetică — există — s-ar produce, poemele lui Labiș, cele în care poetul s-a înfățișat, spre gloria lui, în hainele perfecțiunii, vor rămîne repere majore în timp. De la el au pornit, solidare, spre cerul poeziei, metaforele care, pe limbă originalitate și patos revoluționar, au avut menirea de a conecta poezia contemporană la o tradiție lirică pe nedrept uitată. Nu numai „meșterul valah”, căruia Labiș l-a înălțat memorabilul monument din metafore, ci și poetul insusit va rămîne pentru noua noastră poezie un „nume de ființă”.

— Prin poemele care — spuneți — au îmbrăcat haina de glorie a perfecțiunii... Adică numai prin unele din poeziile sale? Dar ce înseamnă aceste unele?

— Dacă Labiș n-a ajuns întotdeauna, din cauza timpului care cu el n-a mai avut răbdare, în orizonturile perfecțiunii, către care a aspirat cu setea marelui dăruit, el a lăsat generației lui și generațiilor ce l-au urmat mesajul unei atitudini. Nicolae Labiș a fost, în cel mai adevărat sens al cuvîntului, un poet comunist. Acesta este titlul de onoare pe care-l vom atribui, dacă nu ne vom lăsa copleșiți de prejudecăți, lui și tuturor celor ce dau azi dimensiune și relief poeziei românești. Și lui Mihai Beniuc, și lui Geo Dumitrescu, și lui Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu, și lui Ion Gheorghe, și

NICOLAE DRAGOȘ:

„Ceasul marilor întrebări este pentru poet întreaga sa viață”

lui Adrian Păunescu, și lui Ioan Alexandru, și lui Gheorghe Pituș, și lui Ion Horea, și lui Ion Brad ori Alexandru Andrițoiu, și lui Dan Verona, și lui Gheorghe Tomozei... În fapt, tuturor poezilor adevăratei ai acestor ani: Și, spre gloria ei, poezia noastră are mulți. După cum am dorit să sugerez prin această, fatal restrînsă, enunțare, în poezie generațiile, vreau să spun virsele, se adună sub semnul altor legi decît cele după care sîntem înregistrați la primărie.

— Credeți că tentativele de a-l minimaliza pe Labiș provin doar din „imperfecțiunile” unora din poemele sale?

— Nu. Cel puțin o parte din „militanții minimalizării” lui Labiș luptă cu imperfecțiunile lui, ci cu lupta lui cu inerția.

— Labiș, după cum aminteați, a dat primul semnal acestei lupte. Inerția, pe atunci, se numea dogmatism. Ce credeți, s-a isprăvit oare această luptă, putem vorbi de un triumf al ei?

— Din moment ce lupta împotriva luptei cu inerția a lui Labiș naste comentarii ce vădesc cel puțin neaderența la mesajul liric al poetului, înseamnă că nu putem vorbi, decît acceptînd o eroare de triumf definitiv al luptei poetului. Fie dacă ne-am restrîns și numai la confruntările din orizonturile estetice. Vreau să spun că inerția, în mod paradoxal, este și ea schimbătoare. Unele erau inerțiile către care se încorda arcul metaforei lui Labiș, altele sînt inerțiile din viața spirituală, și din viața în general, în fața cărora nu pot rămîne indiferente metaforele noastre de azi. Lupta cu inerția nu este un imperativ conjunctural, ci o stare de spirit, dialectic, permanentă. Ea este arma nouului.

— Dv. vorbiți de „inerții” care s-au schimbat. Nu cumva totuși sînt aceleași — adică cele de altădată — travestite în haina nouă?

— Fiecare epocă și-a avut dogmele și, prin exagerarea dogmelor, dogmatismul ei. Din punctul meu de vedere, pînă acolo unde dogma înseamnă rigoare, și nu coerciție, pînă acolo unde înscăruna aspirația spre ordine și armonie, și nu excesiva impunere a unor norme rigide, nefertile, ea este o necesitate.

— V-am ruga să fiți mai explicit. Chiar e nevoie de „dogme”?

— Condiția este, cum vă spuneam, ca ea, această dogmă, să străduiască ordinii sociale sau ordinii spirituale, să nu îngăduie proliferarea anarhiei, a ilogicalului, a subiectivismului exclusivist. De a treia vremurilor, dogmele n-au fost întotdeauna un rău pentru spiritul, dacă ele au avut menirea de a da sens forței spirituale. Nu este cazul „dogmatismului” epocii dinaintea lui Labiș. Ela fost expresia unui subiectivism monstruos, o expresie malformată a lipsei de discernămint și de spirit artistic, o tentativă de a scutla nu numai picioarele, ci și capul literaturii noastre, într-un pat al lui Procust imprumutat, cu o grabă și un devotament demne de sancțiunea istoriei. M-ați întregit despre travestirea vechilor inerții într-o haină schimbătoare. Să observați însă că între autorii tentativelor, e drept subtile (am evoluat, nu?), de reabilitare a „dogmatismului păgubitor”, al acelor ani — ani în care s-au scris și cărți de valoare, desigur — se afla, în mod paradoxal, nu numai dogmaticii de altădată. Încît îi vine să ezezi că acest soi de dogmatism „este și el” „stare de spirit”. Cu atît mai mult ar fi o abandonare a mesajului pe cerul alptei cu inerția indiferentă noastră în fața încercării de reabilitare; într-un fel sau altul, a poncifelor vechiului dogmatism.

— Practic, ce forme ia această reabilitare?

— Unii dogmaticii, am mai spus-o, vor să ne facă să credem că s-au lepadat definitiv de haina de azbest a dogmatismului (e vorba de haina care-i apăna de toate flăcăile ce s-ar fi îndreptat, atunci, spre ei și la reverul căreia apalască orgolios însemnele meritelor și ale premiilor culturale, cum și ale avantajelor materiale ce izvorau din acestea; avantajele a căror nostalgie îi însufleșe și astăzi, ca o „povară dulce”). S-au lepadat de această haină întorcînd-o, de fapt, pe dos. Adică făcînd, unii, pe superliberalistii. Văd în această ipostază a lor o nefertală, în planul criticității adevărată la starea de spirit a literaturii actuale — starea de spirit care se sprijina temeinic pe marile noastre tradiții.

— Toate cărțile dv., stimate Nicolae Dragoș, s-au bucurat de o foarte bună primire în rîndul criticii, cu excepția unei aripi, care e reticentă față de o anumite tematică și o anumite expresie poetică. Practic, această aripă a cum tăcut în ce vă privește. V-a deranjat aceasta? Considerați că tăcerea poate fi un verdict critic?

— Dați-mi voie, stimate Ilie Purcaru: să vă propun o nuanțare a întrebării. Pentru poet, aripa e un simbol — nu-i așa? — înăfător. Cum aș putea eu aumi „aripă” pe cel ce vrea să coboare, și nu să înalte poezia? Dv., ca publicist cu cultul expresiei memorabile, pregnante, veți găsi, probabil, un alt nume pentru practicienții, puținii, ai tăcerii. Nu neapărat ai tăcerii față de scrisul meu.

— Cum să le spunem?... Dar înainte de a ne ocupa de ei, vorbiți-ne, vă rugăm, despre cei ce v-au sprijinit zborul liric.

— Voi păstra mereu recunoștința celor mulți care au însoțit cu cuvîntul lor cărțile pe care le-am scris, sprijinindu-mă în aspirațiile mele, mărturisite nu o dată, în năzuința mea de a ști așezat în sufletul cititorului măcar un vers care

(Continuare în pagina 14)

ILIE PURCARU

Mamei, încă aici...

Luindu-ți buclura de la gură și pe a Talei, — nouă ce-o dădeai și nu era mai bine și mai răi ca piinea drănuță cu măsură

pe care-o binecuvîntai cu semnul crucii — și cînd era doar pită de mălai —, niciunde ca în satul de pe Iza o, nu a fost mai bine și mai răi.

De hainote-mi întoarce, ca școlar, de-afii ciorapi și de cămăși cîrpote și se-ngrășou săntanții ochelari și degetele-n apă înrosite.

După război, la bacalaureat, ultimul sac de griu — nu uit! — l-ai dat pe un costum și nou și elegant (intîiul!) — că știai că-s premiant.

La ce folos, Măicuță, ce folos, viața toate le-a întors pe dos. Pe străzile orașului hain tramvaie spre spînzolul Tân rar vin

și-a garsoniera-ți dinspre Cismăgia colbat acoperă tot ce-a fost viu. Itamă-am tot săraci, tot nețicoi, adastă-un pic, pleca-vom amandoi

eurînd, tîpîl, spre enocnosul plai unde-s de toate: și nimic și răi.

8 septembrie 1982.

TIBERIU UȚAN

Cuget, deci exist!

Tradiție și actualitate

Depășirea înrădăcinării omului în ființarea lui și ale particulare, de cum scrie eruditamente prezentului, și consecutiv dobîndirea conștiinței sale istorice — constituie un veritabil privilegiu al omului epocii noastre.

Acesta conștiință semnifică în road esențial aptitudinea înțelesului și așezării schimbării, a ritmului acestei schimbări, dar mai înseamnă și înțelegerea legăturilor funciare între trecut, prezent și viitor. Dialectica materialistă este metoda aptă să explice în cuib convingător „miscarea eternă”, continuitatea procesului istoric într-un punct de vedere discontinuu. Dialectica istorică a progresului este concepută de întemeietorii materialismului dialectic și istoric ca deșăgire și trecere permanentă a istoriei omenirii peste propriile sale limite naturale, ca „deplasări” și „reluări de la început”, ca „suprași” și „supraviețuiri”, toate, acestea exprimînd, de fapt, caracterul discontinuu și contradictoriu al migrației în spațiul social-istoric.

În această viziune dialectică în care trecutul și prezentul constituie o unitate indisolubilă, ultimul fiind virtual în structura celui dintîi, se integrează în road necesar și problematica devenirii culturii.

Din această perspectivă, ideea că în procesul trecerii la un tip calificat nou de cultură, cum este cultura socialistă, schimbarea culturală trebuie abordată în termenii raportului continuitate-inovație, are valoare de principiu. Acest raport implică alt un proces de negare, de depășire a vechiului și de asimilare critică a elementelor viabile ale moștenirii culturale, cit și de creare a noi elemente și structuri, ele însele deschise unor schimbări ulterioare. Tocmai pentru că edificarea noii culturi socialiste, departe de a semnifica absolutizarea momentului distructiv al revoluției, presupune existența unor structuri apte de continuitate și dezvoltare, problema determinării criteriilor materialist-dialectice de valorificare a moștenirii culturale este esențială.

S-ar putea replica că, de vreme ce ne aflăm în etapa dezvoltării multilaterale a societății socialiste, problema valorificării tradiției ar fi depășită, iar discutarea criteriilor inutile. Acestei eventuale obiecții i-am răspunde că valorificarea moștenirii culturale nu a fost încă opuzată, iar criteriile de recuperare sînt în mare măsură valabile și pentru preluarea unor valori din aite spații socio-culturale.

Problema atitudinii față de moștenirea trecutului are un pregnant caracter politic, pentru că orice imersiune în trecut cultural cu scopul de a-l restitui actualității, decupajul unui fragment de istorie culturală oricît de minor în aparență semnifică o opțiune, o atitudine față de acesta, și deci în mod necesar transcendența judecăților de existență și ancorarea în planul judecăților de valoare. Realizînd implicațiile unui astfel de demers pentru cultura contemporană, este lesne de înțeles că actul de valorificare încurabă o imensă responsabilitate. De aici derivă și însemnătatea criteriilor științifice întemeiate privind opțiunea, finalitatea și metodologia prelucrării moștenirii culturale.

GH. POALELUNGI

OLTEA MIȘCOL

Vorbiți și scrieți românește

Cum accentuăm? (I)

Nu ne propunem, aici, să analizăm structura accentuală a limbii române. Aspectul cel mai puternic marcat, în ceea ce privește pronunțarea literară românească, este că accentul nu are loc fix. Pe de altă parte, preferințele ortoepice ale vorbitorilor cultivați diferă, pronunțarea literară uzuală oscilează. Și, dacă avem în vedere noamele de scriere, observăm că accentul cuvintelor nici nu se marchează (rareori îl găsim notat sub forma ()), adică cel ascuțit, sau, sub o literă, se înțelege o vocală, ca în unele dicționare. Semnificativ este, din acest punct de vedere, faptul că locul accentu-

lui servește ca mijloc de diferențiere semantică alit la nivelul cuvîntului cit și la cel al frazei. De exemplu: aecle diferă de acele, lături de lături, haină de haină, repede de repede etc., sau, la nivel morfologic, cîntă (indicativ prezent), dar cîntă (perfectul simplu) frazeologic cînt spunem „Ion vine astăzi”, se înțelege că „nu pleacă”, dar în „Ion vine astăzi” se înțelege „nu altul” etc.

În trecut fie zis, și despărțirea în silabe creează unele dificultăți (mai ales în învățămînt). Revista *Viața Românească* a editat, de curînd, un supliment „Povestea vorbii”, pe a cărui copertă cuvintele apar despărțite astfel: liter/ar- enigm/istic (!)

Dar, revenind la îndrumările ortoepice (de rostire), care nu sînt, în general, neunitare, vom releva că, în românește, există tendința de a alterna, în mod regulat, silabele accentuate și neaccentuate (cu accent principal, dinamic sau cu un accent mai slab decît acesta, numit, uneori, secundar sau terțiar etc.). Întrucît este vorba de precizări asupra pronunțării actuale, se poate face observația că nu

întotdeauna se are în vedere norma ortoepică academică. Astfel, alături de pronunțarea corectă **preimătur**, auzim, adesea (mai ales la radio-televizune), **preimătur** (cu accentul pe „a”, deci toată lumea pronunță pe cel simplu, **mătur**; tot neliterare sînt pronunțări ca: **prevederi**, **unic**, **splendid**, **complice**, **costă**, **antic**, **acolo**, **ăștel**, **barbar**, **efigie**, **dusmăn**, **bolnav** etc. Cum se explică aceste rostiri neliterare? Pe de o parte, avem a face cu influența vechii ortoepii sau a unor graiuri (dialecte, subdialecte), pe de alta, e vorba de influența unor limbi străine. Moldovenii rostesc, adesea, **matur**, **dusman**, **bolnav** etc., după cum muntienii pronunță unele verbe astfel: **mergem**, **făcem**, **ducem**, **alegem**, **spuneți-mi**, **duceți-vă** etc., pentru formele corecte pronunțate: **mergem**, **făcem**, **ducem**, **alegem**, **spuneți-mi**, **duceți-vă** etc.

ESEU

VITALISM UNICISTICITĂȚII

Cărțile semnate de Zoe Dumitrescu-Buşulenga seamănă cu acele „cărți de învățătură” din vechime care încercau să-și instruiască și în același timp să-și educe cititorii. Dacă ar fi să amintim numai câteva dintre volumele pe care le-a publicat (*Valori și echivalențe umanistice, Renașterea, umanismul și destinul artelor, Eminescu — cultură și creație, Periplu umanistic* sau nu de mult apărutul *Itinerarii prin cultură*, Editura Eminescu 1982), am înțeles cit de larg este orizontul său spiritual și totodată cit de interesată este ea de formarea omului în coordonate umanistice. Orice lucrare de Zoe Dumitrescu-Buşulenga presupune neapărat un auditoriu care e povăit să străbată cele mai potrivite căi pentru a atinge perfecțiunea. Ea scrie despre autori, cărți, epoci literare și artistice nu numai de dragul de a informa sau de a propune viziuni inedite în legătură cu subiectele respective : această mare îndrăgostită de umanism alege cu discernământ din noianul de fapte culturale pe acelea care pot să de-

vină modele demne de urmat. *Itinerarii prin cultură* reprezintă un astfel de îndreptat alcătuit cu pricepere de erudit dar și într-o manieră atractivă — în așa fel încât oricine la cunoștință de el să fie smuls din rutină și să fie îndemnat să reflecteze la rostul său și al celorlalți într-o vreme în care noțiunea de om a fost nu de puține ori terfelită, fără însă ca stăpînul planetei să abdice de la menirea lui : aceea de a-și governa în deplină libertate destinul și de a lăsa un semn — oricît de mic — al trecerii lui prin lume.

Autoarea ne invită să parcurgem de obicei traseele cele mai directe și poate mai puțin spectaculoase tocmai pentru a nu-i șoca pe cei care îi urmează itinerariile și a nu-i îndepărta de la drumul pe care au pornit. În această carte senzatională nu aparține unor puncte de vedere noi și îndrăznețe în legătură cu scriitorii și artiștii prezenți. Și totuși, acest „periplu umanistic” nu e lipsit de surprize și scapă de sub scutul monotonic, deoarece autoarea are darul de a însufleți paginile sale prin fraze meșteșugit construite și pline de vibrație, care nu aparțin unui dascăl omnișcient aflat la catedră în fața unui auditoriu copleșit de emoție. În special când scrie despre puterea omului de a nu se lăsa dominat de istorie și de a birui prin agerimea gîndului, rîndurile așternute de Zoe Dumitrescu-Buşulenga capătă brusc o înaltă încărcătură emoțională.

Itinerarii prin cultură cuprinde patru secțiuni. În prima — *Portrete pentru o istorie a culturii române*

— autoarea creionează cu finețe câteva profiluri de cărturari români care au slujit exemplar cuvîntul. Această galerie de portrete din care nu lipsește Doștoie, Dimitrie Cantemir, Eliade Rădulescu, Ion Ghica, Eminescu, Sadoveanu, Iorga, Argeșu, Vianu, Călinescu sau contemporanul nostru Ioan Alexandru conturează pregnant excepțională capacitate de creație a scriitorilor noștri. În secțiunea a doua a cărții — *Literaturi străine* — sint trecuți în revistă cîțiva dintre scriitorii cu faimă universală — Montaigne, Shakespeare, Rousseau, Rilke ș.a. — care au sporit tezaurul de frumuseți al lumii cu opere nepieritoare. De o deosebită profunzime și formulate adeseori memorabil sint considerațiile înglobate sub titlul *Miscelaneea*, în care sint incluse reflecții despre opera lui Brâncuși, Pallady, Enescu, H. H. Catargi. Referirile nu lasă nici o clipă impresia de diletanțism sau de improvizare, ele aparținînd unui om cu solide cunoștințe în mai multe domenii, astfel încît se simte în largul său orice subiect ar aborda. Încununarea acestui volum o reprezintă *Gîndurile de umanist*, o suită de opinii despre echilibrul, măsura, armonia, dragostea de muncă, aspirația spre desăvîșire care trebuie să-l caracterizeze pe omul de cultură din zilele noastre.

Noua carte a Zoei Dumitrescu-Buşulenga, densă în idei și bogată în învățăminte pentru oricine o citește, este un omagiu adus umanismului, care rămîne în continuare o componentă de seamă a vieții noastre spirituale.

GEORGE ARION ■

● ecuații critice ●

O altă cale de poezie tinăra

Un cercetător străin care ar studia poezia românească tinăra, condus în exclusivitate după tabloul întocmit de o parte a criticii literare, ar constata, fără îndoială, că aceasta e în chip inexplicabil monotona, neoriginală și chiar... vetustă. Ceea ce pare încînt pentru cetățeanul cu instrucție puțină în materie de poezie e, în realitate, o experiență consumată aiurea și pe care literatura română a mai cunoscut-o în jur de 1930, fără ca o asemenea insurgență să creeze cu adevărat un curent. Istoria literară nu valorifică, de fapt, mai nimic din avangardism, dacă facem abstracție de funcțiunea lui pur stimulatoare : un impuls și alt ; avangarda nu contribuie în chip hotărîtor la tradiția unei literaturi. Din fericire, un examen lucid al poeziei tinere dovedește că în realitate aceasta e cu mult mai diversă și conține, pe cît e posibil, toate figurile derivînd, în cea mai temelnică parte a ei, dintr-o materie lirică pe care istoria literară a verificat-o cu rezultate pozitive. O asemenea direcție care cultivă tradiția literaturii române într-un chip, se înțelege, creator e, sub raport cantitativ, preponderantă : poezia tinăra nu știe mai degrabă pe Eminescu, Arghezi și Blaga, pe Aron Cotruș și Ion Barbu, pe Bacovia și pe Ion Pillat decît pe Kerouac și Ferlinghetti. Fenomen pe deplin întemeiat esteticeste, curioasă fiind relația tăcere care înconjoară pe acești poezii. O explicație ar fi insistența unor critici în a promova, cu „naivitate”, autori de o cu totul altă orientare și în general vizibil mai puțin înzestrați ; însă acest fapt nu este suficient. Mai mulți poezii tineri de talent n-au debutat deocamdată, ceea ce însemnează că opțiunile estetice ale cîtorva critici au luat și o înfățișare administrativă. Nu insist, fenomenul se cunoaște. În plus, cîțiva dintre cei mai valoroși lirici tineri (precum Grigore Georgiu, Dan Damascin și Ion Stancu) publică rar și probabil cu o gravitate, de ordin moral, străină de gălăgioasa industriozitate a altora. De aci s-ar putea deduce că în materie de literatură demnitatea nu este recomandabilă, dar cine cunoaște lecția istoriei literare știe că în cele din urmă valorile biruie. În rigoarea lor admirabilă, acei cîțiva poezii tineri de toată isprava, omiși azi de o critică prea grăbită, își edifică opera departe de o viață literară dezlănțuită.

O însemnată direcție a poeziei tinere de azi este aceea vitalistă, derivată în fond dintr-o tradiție care și-a găsit și astăzi, în lirica matură, reverberațiile potrivite. Vitalismul porneste de la tinăra Blaga, acela care cerea „un trup munților”, din tinăra așa-zis parnasian Ion Barbu, din Aron Cotruș, care au în Adrian Păunescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru (din întia etapă) niște stimulente vii. Vitalistă e, de exemplu, lirica lui generică, de factură unanimistă, cîntînd mulțimile, frenezia comunităților absolute, viața integrală. Istoriceste, vitaliștii unanimiști vin aci cu o lirică mai spectaculoasă, care se poate verifica în tradiție numai pe latura poeziei minore : experiența nu e consumată și acela care au ales o astfel de lirică intră pe un teritoriu de-abia destelenit. Totuși, literatura română nu are un Walt Whitman și nu a cunoscut istoriceste cucerirea Vestului sălbatic. Geografia ei nu poate fi ca atare whitmaniană. „Efectul Maiakovski” a lucrat în ea în chip organizat, însă pe o singură latură. Fără exaltarea marilor exoduri de populații pe un pămînt pustiu aproape cit un continent și fără o revoluție contradictorie, precum aceea maiakovskiană, poezia tinăra și-a găsit, ca materie unanimistă, exemplificarea unui eu liric trepidant, ireductibil, exclusiv energic. O astfel de lirică precipită de aceea a lui Dan David („Eu vă iubesc pe toți”, o barocă expresie a foamei de univers, unde totul șiroiește, se amestecă într-un înimabil stil torențial : „nu se poate, ba se poate, demon torențial, enigmă și / beatitudine universală, cit de / mult te iubesc ! (se spune)”. În declarațiile amoroase, întotdeauna grandilovente, întră multă ironie față de transcontinentaliști : „Iubire, nu-ți minca lacrima, iarba, substanța ! / nu mă orbi cu zăpada de Africa, de Tropicale, de Constantin”. Mitologice vechi și acelea noi, culturale, se amestecă la tot pasul. Dacă vitalismul e la Dan David o expresie a mitului cultural „televizorist”, acela al lui Liviu Ioan Stoiciu („La fanion”) este unul picăresc pe un decor antic. Poezile schițază istoria unui canton feroviar, însă preface totul în mari fabulații antice. „Moira Lahesis” e împodobită „cu șapca de eferist a lui tata”, poezul are în somn viziuni dionisiace și strigă grecește, un șef eferist e Zeus, picherii sint niște argonauți, stîncile subcarpatice par Simplegadele. Izvorul departat este desigur Eminescu din „Mitologicele”. „Înima de rază” (1982) nu modifică tehnica, vitalitatea liricului pare a fi, și în cel mai crunt „mizerabilism”, ineputabilă.

Păunescianul Petre Ivanco („Fereastră de muzeu”, 1981), cu o poezie complicată de un frenetic imagism, cîntă și el marile paisaje. „Curgerea lumii spre nesfîrșirea ei”, „lanurile de cuvinte”, „Tulburarea naturii” (1982) înregistrată de Valeriu Bărgău este tot o formă de vitalism, doar că mult mai telegrafic. În lirica lui pare că făcane un neîntrerupt telex : „Un teren de viață. Autobuze / legănate. Scîrbind din toate încheieturile. Pîlcuri / de cetățeni. Fumăm liniștea acestor locuri”. Unanimismul suav și domestic al Helenei Zubășcu („Întru totul”, 1978) se exercită într-un chip frenetic și senzorial, ea de Esenin feminin ; în lirica românească numai Zaharia Stancu mai cultivase această febrilitate, nu însă într-altă de discursivă precum este aci. Nu altfel este și poezia, absolut remarcabilă, a lui Ion Zubășcu, risipită

deocamdată prin reviste, o deja captivantă operă alcătuită din poeme de sute de versuri care parcă ar voi să imite viața însăși.

Vitalitatea unanimiștilor care îmbrățișează totul și adoră totul, slăvind materia cu zvîrcolirile ei, își găsește pandantul cultural într-un energetism adinc al lirismului de formulă arhaică, detectabil la acei poezii care fac, din civilizațiile autohtone străvechi, obiectul liric. Poezist vitalist, ridiculizat cîteodată pe motiv că ar fi primitiv și incult, nu este, în realitate, nici una, nici alta. Vitalismul lui e, ca să zicem așa, o deformare de ordinul combustivității interne și nimic nu ne face a considera aceasta drept o infirmitate. Arhaic crede în vitalitatea unei rase vechi, monumentale, vitalitatea e, la el, efectul unei refaceri în eprubetă a datelor unui popor utopic. Arhaic este, de aceea, poezul „dacismului”, așa cum fusese încă de la început Vasile Poniaru („Jungla marină”, 1970, și „Muntele”, 1975), ca și dealtfel, Dinu Adam. Ecourile unei civilizații ritualice, care nu a dispărut, răsună în poezia, aparent mecanică, a lui Mircea Stîncel („Cămașa de sare”, 1981). Aci zeii vin la cosit, totul plutește „în linștea tăcerilor primare”, un enigmatic „cîntec” se aude de pretutindeni : colindele, ceremoniile agrare care menșin parcă universul, calendarul cimpului — acestea sint, la Mircea Stîncel, mari teme lirice unde a lucrat adine poezia lui Octavian Goga. Arhaicul patent al liricii tinere este însă Ion Fachie Tatomirescu, autor de mai multe volume, în majoritate extravagante printr-un soi de energetism irepresibil și pe care cuvintele îl pot exprima cu greu. De aceea poezul și inventă caligrame, corale, pagine liturghii, invocînd divinități suave (Zalmo, Făt-Frumos) ori o „Zoria” misterioasă, în jurul căreia petrar-

chizează. Însă criza erotică e trecătoare, nu formele perisabile il captivează pe poet ci Mumel, principiile. În „Zoria” el a închipuit utopiile lirice, Cosmia și Zoria, „Incintece” (1979) slăvește „cuvîntul” și prelucurează, cu o remarcabilă muzicalitate, texte din folclor. „Liliom breve” (1982), în fine, dezvoltă, cu precauțiunea de a nu uita ceva, teoria poetică a „Măteii”, care, la Ion Fachie Tatomirescu, este, ca și la ațitia alții, Muntele.

Vitaliștii pornesc întotdeauna de la un principiu supras pîriei, adică speța — la unanimiști, riturile comunitare — la arhaici, Permanent este, și ca atare reductibil la un principiu, și Eadul fizic. Vitaliștii telurici sint de aceea poezii marilor elemente naturale și, dintre acestea, ai cimpiei. Deși poezul român e adesea și om de munte, el s-a oprit, cel puțin intrucit privește generația tinăra, la șes și mai cu seamă la Bărgănu. Cel mai însemnat dintre acești oameni de cimpie cu sînge iute este Marius Stănilă, autor a două volume de versuri dintre care al doilea, „Noptilor înaltă strigare” (1980), e, pe alocuri, extraordinar. Poezul cîntă aci cimpia văzută de el ca o matrice numenală. Griul crește luxuriant peste „casa Poezului”, turmele albe cu numărul lor orizontul, „semăntorul” e un semizeu, finținile respiră. Pe această planetă campestră poezul e un Esenin fără stridente trivialități, el chiule, în galop, asemeni cîntăreților vechi. Lirica lui este a unui imagist impunător. Nu însă și singurul, căci un vitalist htonic este și Marin Lupșanu („Basoreliefurii”, 1981), un mai energic poet, în ale cărui lumi fierbinți totul este excesiv, năprasnic, incîntător, se zdruncină, pulsează, se opinteste.

Nici Ion Trif Pleșa („Iarba mină munții”, 1982) nu provine din alt univers, totuși poezia lui a surdizat mult din vitalism. Alții, Marin Constantin, M. Bărgănu, Nicolae Sirius, autori de înzestrări diferite, lirici ai cimpului, completează acest tabel sinoptic al vitalismului liricii tinere.

ARTUR SILVESTRI ■

TEATRU

Secta frunzelor insingerate

Nu știu cînd a scris, în ce an, în ce lună, în ce zi, Colin Mortimer această piesă intitulată „Cădere liberă”. Dacă a scris-o înainte de tragedia „sectei sinucigașilor” lui Jim Jones, are scuza că nu a apucat să cunoască sinistrul masacu din Guyana. Dacă a scris-o după acest genocid religios, nu are nici o scuza. Piesa sa e mult sub nivelul șocului produs de evenimente, de știrile din presă și de primele reportaje de la fața locului. Oricum, meritul său e acela că încearcă să dezlege enigmele unui flagel dureros în acest sfîrșit de secol delirant prin aberații religioase. Textul e prins în capcanele unei reconstituiri. O mamă îngrijorată și aparent energică, un tată lunatic și prestidigitator diletant, un frate încolor și indiferent recompun paradoxala rătăcire a fiicei și surorii lor — o ființă delicată, deschisă celor mai neașteptate curiozități și experimente — în pinza de păianjen a unei secte criminale. Revelațiile lor întîrziate, mărturisirile lor post festum se întrepîrînd cu sevene brutale din existența Ninei, botezată în sectă Naomi, pină la ultimele zvîcniri de conștiință și pină la încercarea de evadare din cosmos.

Spectacolul Teatrului „Ion Creangă” vrea să rămînă credincios formulei de reportaj-anchetă, dar supralicitează pitorescul situațiilor, are caracter decorativ, policrom și calofil. În loc să fie zguduitor și să devină avertisment, el cucerește în mare măsură la un nivel tactil. E absolut cert că fără adaptarea semnată de Radu Bogdan Stegăroiu, pe marginea traducerii Despinei Pernevan, piesa eșua într-o melodramă burgheză, în afara condiției tragice reale a flagelului de tip mistic și paranoic. Prin introducerea în scenă a „păstorului lui Dumnezeu”, pe nume Abraham, amintit doar în textul lui Colin Mortimer, și prin transfigurarea expresivă a acestui mit care plutește vinovat și amenințător în rîndurile sectanților, într-o realitate palpabilă, senzuală, sinistră, autorul adaptării adaugă textului o dimensiune care lipsea : demascarea „în direct” a unui nebul pastor de suflete operind în numele sfintelor dogme ca un criminal odios. Astfel, iubirea de aproape, propovăduită de membrii sectei și care duce treptat-treptat la prostituție, violență și crimă drept pedeapsă pentru neșupunere și liberă cugetare, se demască a fi ură față de om, dezumanizare isterică. Moartea eroinei manevrate aproape pină la depersonalizare, moartea acestei „frunze insingerate”, care este Nina, continuă un lanț premeditat de crime sub pretextul neșupunerii față de grația divină. În acest fel, autorul adaptării elimină din text un final dulceag și gratuit și conferă piesei amploare și forță de șoc. Forță de șoc pe care spectacolul lui Cornel Todea nu a reușit să o reprezinte decît parțial. Reprezentația e construită ambicios. Actori care au interpretat ani de zile, poate zeci de ani, roluri de feți frumoși, de balauri, de lei și de tigri, de iepurași, de băieți și fete cu pantaloni scurți și codițe prelucrate în perucheria teatrului, au fost supuși unui sever examen de renunțare la sechelele unui joc convențional și infantil. Unii au trecut acest examen, alții nu. Marcela Andrei, interpreta rolului principal, aduce un aer de candore și prospețime care salvează uneori spectacolul de la decorativism. Răzvan Ștefănescu e interesant, dar fără forță de seducție într-un fermecător și bestial corupător de suflete. Andra Teodorescu Ion face în acest spectacol doar o tentativă ambiguă de a se apropia de un rol malefic de femeie, rămînînd la nivelul jocului de artificii, Gabriel Iencec e sincer și curat în interpretarea unui derutat slujitor al păstorului lui Dumnezeu, Marian Lepădatu joacă expresiv disperarea hrănită cu drog a „generației sale”. Alexandrina Halic știe să speculeze momentele de efect. Sybilla Oarcea a fost, credem, greșit îndrumată de regizor spre un firesc rece de teama melodramei. Ea joacă mai mult un rol de reporter decît de mamă. Victor Radovici e stingaci și fără putere de convingere. Cristian Irimia, actor foarte înzestrat, a ratat (cel puțin în seara premierei) ferocitatea personajului său smuls dintr-o bolgie a infernului. L-a cabotinizat. L-a caricaturizat. Nu era cazul.

Extraordinară scenografia lui Dan Jițianu, care a creat un decor cu o funcționalitate aproape cinematică pentru dese schimbări de loc și de timp ale acțiunii, cu expresive efecte de costum și de iluminare.

În sfîrșit, spectacolul lui Cornel Todea reprezintă un experiment necesar și binevenit pentru membrii ansamblului unui teatru care a funcționat pină acum mai ales la matineu și rareori la orele serii.

ADRIAN DOHOTARU ■

FILM

Un saltimbanc la Polul Nord

Fram, ursul polar, se îmbolnăvește. Suferă. Tușeste. Se chină... Fără Fram, familia de saltimbanci ar rămâne muritoare de foame. Și totuși, mai devreme sau mai târziu, Fram va muri. Acesta poate fi subiectul unei tragedii sau al unei melodrame. În mina unui amator sau a unui amator. Abilă, puternică, experimentată, Elisabeta Bostan evită ambele capcane și filmul devine o feerie, fiindcă într-o feerie încep deopotrivă sublimul și grotescul, tragicul și comicul, melodrama și drama, basmul și autenticul, farsa și meditația gravă. Strigătul absurd al micii și fermecătoarei florărese „Cumpărați niște flori” poate fi astfel acoperit cu ovații și trompete și tiribombe. Ca și subțirimea tramei. Fiindcă nu e de înțeles: cînd filmul acesta îți încintă ochiul și sufletul, cum de-ți rămâne mai târziu doar amintirea unor lungimi, ca de exemplu firavul moment al „gloriosu-

lui turneu” prin Europa, cînd într-un cadru scenografic de invidiat nu vezi decît „celebra trupă” care nu face decît să reia, aproape în aceeași mizanscenă, și pe același vals pînă la saturație, numărul care nu e nici music-hall, dar nici circ. La ce a folosit atunci efortul de a deveni acrobat al lui Geo? Și cum de s-a ajuns la soluția incredibilă de a face din Geo un nume hult în memoria afectivă a copiilor? Cum de a fost lăsat să devină el un terchea-berchea care, o dată crescut, își terge fardul și cu el sufletul și se pregătește de „orice”, în primul rînd să părăsească lumea lui, fără regrete și fără nici o pregătire psihologică anterioară, fără mîndria legitimă a celor ce-au creat și desăvirșit ceva? Cum să le explicăm copiilor că munca... Sau poate o concepție păgubitoare a dedus că pozitiv e să aspiri la ceva mai mare, să devii funcționar, poate, oricum altceva dincolo de munca riguroasă, de transpirația-pentru-perfecțiune și autopercuțiune? Ce mai cimentează o prietenie dacă Geo pregătindu-se pentru „libertate” vrea să-și părăsească sora, prietenii? Toate astea, ca și aparițiile confuze ale lui Sidoli, directorul-amant, contrariază în raport cu rafinamentul și siguranța întregii construcții. Sidoli, marele cîrcar, descinde mai degrabă din panoplia cu personaje grotești a emisiunilor de varietăți. De ce tendința de a ca-

ricaturiza și trivializa? Pînă s-ajungă director sau patron, Sidoli va fi ajuns să invete că fiecare artist sechestrează între zăbrelele inimii un Fram de a cărui sănătate se leagă printr-un fir de ață fericirea și nefericirea, deznădejdea și bezmetica speranță că pînă la urmă toți Framii încep să înșească, să agonizeze fără ca nimeni să le poată fixa bioritmul.

Și, așa cum nu există pastile care să-i înțemeze, nu există glonț care să-i ucidă. Fiindcă, de fapt, nu ei sînt prizonierii omului. Temnița lor nu este decît amăgirea noastră orgolioasă. Noi le sîntem sclavi: ei ne măsoară singurătatea, fragilitatea, efemeritatea și, menajînd imponderabila numită Fram din inima prietenului, ne gîndim la Fram cel ce poate muri în inima noastră.

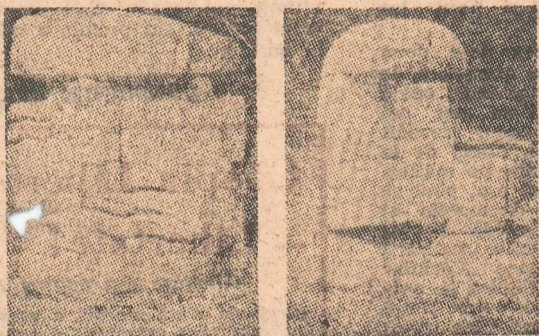
Nimic din acestea și din altele în expresia golită de orice gînd a lui Sidoli. În locul lor — o caricatură. Greu de înțeles aceste neglijențe cînd filmul este dominat de la un cap la altul de transfigurarea tulburătoare ce înobilează chipul celor trei saltimbanci față-n față cu arta lor. Atunci, simțim asta, ei mor în clipă. Singuri. Răstigniți între daterie și vocație. Iar dincolo de această clipă, pentru ei nu mai există nimic.

Și totuși, ce fermecătoare vrăjitoare este această Elisabeta Bostan.

NICOLAE CRISTACHE

PLASTICĂ

Echilibrul tăcerii

Țișnesc „fîntînă interioară” în Poiana Măgurilor. această adevărată pădure sculpturală, muzeu a cărui valoare crește atît cu 16 idei exprimate în piatră în fiecare an, cît și cu alunecarea nisipului în clepsidra eternității. Foarte greu poți obține de la cei ce-și tac gîndurile, modelînd piatră, îmbrățișînd-o cu bucuria creației, câteva vorbe. Ți se adîncește ideea că o operă născută din trudă și iubire poate oferi revelații estetice, învățîndu-te să taci. Pentru sculptorii piatră are forma și puterea gîndurilor și bucuriei lor. Piatra te cheamă aici nu s-o strîvești, pentru a cîștiga aptitudini, ci, dacă se poate, să te confunzi cu ea, te cheamă în interiorul sau exteriorul ei, în funcție de ideea creatorului.

Cea de-a XIII-a ediție a taberei de sculptură de la Măgura lasă un ansamblu sculptural plin de mișcare, foarte personal, foarte curajos, plin de tinerete, o armonie a mișcării, cu excepție de câteva lucrări „cuminiți”. „Piatra trebuie reînnoasă naturii, mărturisesc Radu Aftenie, poate de aceea sculptorul caută să cheme privitorul în profunzimea pietrei și de acolo să-i permită să iasă altfel modelat sufleteste”. Același sculptor, referindu-se la puterea de a fi statornic ideii sale într-un simpozion de creație, adaugă că „trebuie să știi să te apropie de piatră, pentru ca aceasta să nu te respingă, ideea numai așa poate face corp comun cu piatră”.

Ediția 1982 este o ediție de referință, în special pentru sculptorii tineri. Întrebat dacă simte efervescența creatoare a ediției a XIII-a, Radu Aftenie se aștepta la această efervescență, pentru că la rîndu-i, la vîrsta celor 10, era de asemenea obsedat de jocul formelor în spațiu. „Celor 10”, pentru că din cei 16 participanți 10 sînt foarte tineri. Lucrarea „Intru” a lui Ion Mindrescu, „furată” din „Devenirea intru fîntină” și redată „Sentimentului românesc al fîntînii”, te respinge și te cheamă în același timp, așa cum a dorit și autorul ei. „Miriapodul” lui Romeo Pervolovici, acest bloc de piatră ridicat în văzduh, ai sentimentul că te strîvește dacă nu faci doi pași înapoi, însoțit de „semnul exclamării, vizind, precum întreaga sculptură” monumentală, echilibrul perfect, te duce cu gîndul la „Metamorfoza” lui Franz Kafka. „Dislocația” lui Anton Rășiu îți oferă, ca dealtfel toată ediția și toată Poiana, un lung prilej de meditație. „Reveria” lui Mihai Cornel Stănescu este poate starea de vis a tuturor celor ce vor să fie prietenii statornici ai calului inaripat. „Stolul” lui George Terescenco își odihnește zborul în mișcare, „Marele coif” al lui Ioan Bolborea simți că trebuie să aparțină naturii. „Stăvilărlar” lui Claudiu Filimon e o cursă în timp. Lucrarea „Izvor V” a lui Nicolae Ghiță te cheamă intru căutare, așa cum o fac dealtfel și sculpturile „Actul identității” a lui Relu Mărășteanu, „Rodul pămîntului” a lui Aurel Stîncă Olteanu, „Cubul teluric” a lui Gabriel Popian și „Geneza” Marietei Vultureanu. Cu „Orgă de soare și ploaie”, Tiberiu Moșteanu te îndeamnă să ascuți frumusețea pietrei, iar Alexandru Augustin Marchiș, cu „Galaxie”, îți oferă un univers al formei. „Ana lui Manole” continuă un mai vechi ciclu al lui George Coman, iar „Romantica” lui Nicolae Pascu privește liniștită toată explozia tinerească a mișcării acestui ansamblu. „Ediție personală” chiar pînă la desuet, cum s-a exprimat Alexandru Călinescu-Arghîra, ediția 1982 adaugă acestui tot cultural, care este Măgura Buzăului, o nouă valoare dăruită cu explozie de suflet și talent tuturor privitorilor. E suficient să deschizi doar fereastra sufletului și te va îmbrăta aerul curat ce aureolează fiecare din sculpturile născute aici, din darul ce-l face talentul artei. Privindu-le e suficient să simți un abur de imblînzală și uitare de sine și sentimentul că lași tumultul staturii de la Măgura — expresie a dăituirii în piatră, eliberat a-nun de tăcere și ecou — privitorilor, iar județului Buzău mîndria de a avea acest complex sculptural intru dăruire și dănuire.

ELENA ȘTEFANESCU

• CAP LIMPEDE

Ioan Alexandru în Creta și Ungaria

Intre invitații de marcă ai Academiei bizantine din Creta (unica de acest fel din lume), s-a numărat, recent, și poetul român Ioan Alexandru, pe care prestigiosul for l-a chemat să conferențeze despre poezia bizantină și despre implicațiile ei în spiritualitatea românească. Conferința, ținută în fața unui auditoriu alcătuit din scriitori și oameni de știință, s-a bucurat de un deosebit succes. Poetul a fost invitat s-o repete, mai întîi în fața unor studenți din diferite țări ale Europei, aflați în călătorie de studii în Creta, apoi în fața publicului din orașul cretan Kastelli. Mai multe ziare din Grecia au consacrat evenimentul, publicînd extrase din conferință și note despre personalitatea poetului.

Tot în aceste zile, Ioan Alexandru a fost prezent în librăriile din Ungaria cu un volum selectiv din opera sa poetică, tipărit de Editura „Europa” din Budapesta. Volumul este însoțit de un eseu despre rostul poeziei, aparținînd autorului, și de o postfață datorată traducătorului — Kanyadi Sándor. (I. Olteanu)

Tom Jones la Brașov

Trecem prin Brașov și citim un afiș: „Tom Jones, Domenico Modugno și Enrico Macias cîntă pentru dumneavoastră, în barul Hotelului Carpați...”. Fantastic! Vă dați seama ce eveniment de senzație se va petrece în subsolul Hotelului Carpați, într-o discreție vecină cu anonimul? Gata să alerg spre bar ca să-mi procur din timp un scaun în local, am mai rămas totuși pentru câteva momente în fața afișului, prins de următoarele cuvinte notate cu alt caracter și prin care ni se făcea cunoscut faptul că, de fapt, Tom Jones, Domenico Modugno și Enrico Macias nu vor apărea în carne și oase pe scenă, ci vor fi reprezentați de „trimisul lor special” Cristian Popescu, imitator de profesie. Dar ceea ce e mai interesant, ca formulare, pe afiș, e faptul că interpretul nostru de bar, bun negustor, lăsase cu litere mari, groase, numele celebrăților, dîndu-le ceea ce li se cuvenea și se trecuse pe sine mai modest, prin formula: „Tom Jones, Domenico Modugno și Enrico Macias într-un singur cîntăref: Cristian Popescu”.

Cristian Popescu, fost absolvent al Institutului de teatru, este, într-adevăr, un excelent imitator

și cîntăreții pe care și i-a luat drept model reprezentativă valori incontestabile ale muzicii ușoare mondiale. Dar sînt încă nenumărați cîntăreții care imită nu stilul, ci moda, și mai ales, prostul-gust al vedetelor de un sezon fără să treacă pe afixe modelul copiilor. Dincolo de toate acestea însă, modul de a face comerț cu arta prin baruri și mai ales de a-ți face reclamă astfel depășește zona bunului-simț. (Adrian Dobotaru)

Lumea morală

După Discurs despre morală (Junănea, 1981), Traian Gînju reapare în librării cu studiul Lumea morală (Editura științifică și enciclopedică, 1982). Continuitatea eforturilor sale de explorare a domeniului eticii reprezintă un moment semnificativ după un periplu în zone ale vieții unde etica nu este o simplă teorie, continuînd teorii, sau în conflict cu alte teorii. De unde și prospețimea punctelor sale de vedere. „Aspirația funciară a omului plasat prin el însuși în lumea morală — scrie Traian Gînju — este creația. Indicatorul creativității morale este conștientizarea inițiativelor personale asumate de fiecare individ în rezolvarea morală a unor circumstanțe

de viață care, însă, nu au o corespondență directă cu necesitățile lui imediate, materiale, exterioare”. Important este faptul că noțiunea creației este privită prin prisma unor determinări variate și, în același timp, i se conferă șansa de a limpezi teritorii distincte ale activității umane. Depune o mărturie în favoarea acestui punct de vedere însuși modul în care eseistul își ordonează materia volumului: Filosofie și morală, Istorie și morală, Artă și morală. Ultimul capitol, de un interes mult mai larg, este și cel mai concentrat și mai elegant structurat. De fapt, este și secțiunea mai marcat deschisă spre investigații noi. „Uneori — observă cercetătorul — artistul promovează în opera sa un mesaj moral propus ca afirmație și evidență; alături, mesajul moral este de o asemenea manieră încadrat în expresia operei încît asimilarea lui se desfașoară genetic, prin sugestia orientativă — ce se impune implicit, subteran publicului care, la rîndul său, este nevoit să ia pe cont propriu descifrarea mesajului moral, printr-o interpretare care refuză însă arbitrarul”. Evident, după o asemenea distincție cercetarea se cere relansată și fructificată. Aceasta este chiar drumul pe care și-l propune Traian Gînju. (P. Mihai).

PROFIL

Constantin Gherghina

Sunetele trompetei sale v-au luminat sau v-au îngreunat pentru o secundă tăcerile. Dintr-un început fără vogă, trompeta sa a ajuns unul din instrumentele mult ascultate. Venind dintr-un sat de munte mehedințean, de-acolo pe unde oile și caprele își recunosc stăpînul nu numai după fluiertul ci și după jeluirea trîmbitei, ascultîndu-și tatăl care cînta cu trompeta pe-o parte a gurii scoțînd sunete calde și prelungi, Constantin Gherghina are pentru început primele noțiuni despre cîntecul trompetei. Neavînd dreptul să atingă instrumentul tatălui, se mulțumea cu fascinația sunetului. Abia mai târziu cînd, întorcîndu-se de la școala de timp_lărie unde stătuse un an, dîndu-i de înțeles tatălui său că vrea să îi fie de ajutor, a plecat cu oile și caprele pe munți însoțit de un figoră (trîmbiță), de-o carte de limba română și de culegere de folclor. Pînă la urmă a ajuns la Liceul de mu-

zică din Timișoara. La examen toți candidații cîntau după note. Un moment de lăraritate pentru comisie a fost cînd C. G. s-a prezentat cîntînd „după ureche”. Profesorul Perianu, președintele comisiei de admitere, ținînd cont de aptitudinile candidatului, l-a declarat admis. Odată declarată școala, munca pentru învățarea solfegiilor și dibuirea tainelor instrumentale a devenit muncă de zi cu zi. Împreună cu întreaga clasă, mergea la concertele orchestrei simfonice sau exersa ore în șir fără să obosească. După aceea a urmat Conținutul, clasa trompetă. Păstrînd nealterate primele sunete trimise munților, lăsîndu-se dominat de strigătul infundat al începutului curat, dar de-acum trecut prin influența școlii, C. G. a reușit să se distingă de colegii săi și să devină unul din instrumentiștii de frunte ai muzicii populare. Încă de pe băncile studenției își formează un repertoriu pe care îl va adapta noilor metode de exprimare. Repertoriul său, cuprinzînd melodii din zona Mehedințiului și melodii moldovenești, este cîntat cu aceeași pasiune și emoție.

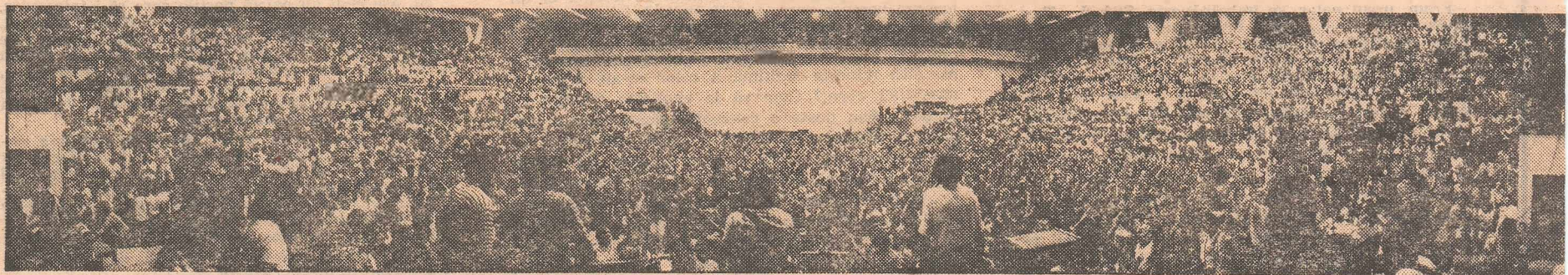
Pînă aici totul ar părea ușor de imitat. Numai că C.G. aduce o noutate pe care unii o contestă, dar nu pot s-o ignore: surdina (wa-wa) care atașată la trompetă face ca sunetul acesteia să fie o blîndă și istovitoare stăpînire a instrumentului. Cău-tînd intruna să-și formeze un stil propriu, C.G. a ajuns la concluzia că „stilul e o muzică interioară pe care o ai în sine. Nu o ai, rînnii un instrumentist de duzină și atât. O artă a surdinei fără egal mi-a adus medalia de aur de la Bratislava”. Și cînd spune aceste cuvinte, el știe că nu i-a fost ușor să ajungă aici. După cum susține unii, muzica instrumentală pare a fi „oala neagră” a speci-ficelor de muzică populară. Spectatorii nu gustă această muzică, nu pentru că ar fi de calitate slabă, ci pentru că interpretul nu transmite nici un fel de emoție celor care-i ascultă. Pornind de la această falsă prejudecată, C.G. susține că muzicii instrumentale îi trebuie mai multă trăire. „Avem mari virtuozii, dar important este ca tehnica să fie subordonată trăirii, iar cu ajutorul ei să redai celor care te ascultă sentimentele de care au nevoie. Muzica fără cuvinte însoțește cei mai bine sufle-

tul. Asta a reușit să facă din taragotul său Dumitru Fărăcașu. Un singur sunet de-al lui și e ajuns. Cum spuneam, există mari virtuozii, dar muzica lor n-are tristețe, n-are durere și, după cum s-a dovedit de-a lungul timpului, în muzică e nevoie de asemenea stări. Tot în legătură cu acceptarea sau negarea muzicii instrumentale trebuie spus că sunetul are puterea, de multe ori, să treacă dincolo de cuvinte, să exprime mult mai bine o stare. Una din doinele mele a fost numită „Simfonia Carpaților” tocmai pentru că a reușit să se contopească în acea melodie toate stările omenestii, formînd de fapt o idee”.

Întelegînd totuși că muzica pe care o propune e foarte greu asimilată, Constantin Gherghina, cu încredere în forța și puterea talentului său, a reușit să scoată din tăcere și amorteala surdina pentru care azi este atît de prețuit, atît în țară cît și peste hotare. Față de muzica populară voca-lă, zice C.G., „muzica instrumentală are un limbaj comun cu întreaga lume. Tocmai de aceea, poate, instrumentiștii români au pesie graniță mari succese”.

IOANA PROCA

Pe dealul Feleacului, pe Cîmpia Libertății un jurămint de credință față de istoria p...

„Cum scamăna Clujul în noaptea cu creierul...”

Localitatea: Cluj-Napoca, 17 septembrie 1982, ora 18

Condiții de desfășurare: sala sporturilor
Număr de spectatori: 8 000, foarte mulți
rămânând în afară, adevărind astfel pre-
vizionile noastre.

Durată: 8 ore, o zi de muncă încheiată
Calitatea spectacolului: foarte bună

Atmosfera: deși a demarat mai greu,
spectacolul a fost în tot, prin contribuția
publicului, un triumf al tinereții și en-
tuziasmului.

Aportul organizatorilor: foarte bun.

În drumul său spre locurile de cinstire
a memoriei Craiului Munților, cenaclul
nostru n-a putut ocoli Clujul, de pe al
cărui Feleac parcă și astăzi „carele lui
Iancu se aud”, ca un simbol mereu viu al
luptei pentru libertate și demnitate na-
țională.

„Iancu la Tebea” este deci în mod
firesc primul cîntec al serii, primit ca
pretutindeni excepțional. Căldura sălii se
face simțită la propriu creînd parcă o
neliniște generală. „Poesis”, cu Baboi
răgușit, urmare a evoluțiilor noastre în
aer liber, învinge propria indispoziție dar
nu și pe aceea a publicului. Atmosfera
nu este dintre cele mai prielnice ceea
ce-l determină pe conducătorul cenaclu-
lui să atragă atenția oamenilor că primul
semn de dragoste este atenția cu care ar
trebui să fie împlinite momentele arti-
stice prezentate. Datorită zăpuzelii și
îngheșuielii, oamenii nu răspund însă
cum trebuie la acest îndemna ceea ce îl
determină pe acesta să ia hotărîrea de a
prezenta întreg programul serii și de a
renunța la a mai face efortul, neapreciat
de ceilalți, al comunicării. Mihaela
Popescu încearcă să cînte. Cîntecul ride.
Se trece la cel de-al doilea cîntec al său,
sărîndu-se peste cel dintîi. „Zurgălăul”

Horia și Iancu

N-a innebunit Iancu de vreo boală
Creștea cu fluierul un sfînt
Svînta-n genunchi ca într-o catedrală
Rîurile Ardealului ne-nfrînt

De aceea n-a fost cu puțință
Vremile să-l smulgă dintre noi
Pătrundeau pină la suferință
Să dea pe înviere înapoi

Să muște-adine din noi din fiecare
Să ne răscoale somnu-n așternut
Pe Crucea Mielului izbăvitoare
Să se strămute Patria de lut

Zugrăviți în sfintele pridvoare
Horia și Iancu au rămas cu noi
Nălate de-a pătrunde-n sanctuare
Să spinzurăm în cosmos înapoi

Să ne-ncăreăm de grelele sumane,
De Apusenii roși de Eremiți
De cite oseminte transilvane
Am fost pină la ceruri văduviți

Să nu ingenunchem cu ușurință
Nainte de-a ne fi pătruns
De cită este-n lume suferință
De cită milă-i neamul meu ajuns

Cite roți mușcatu-mi-au din carne
Și m-au zdrobit os după os
Pină mijiră gorunilor coarne
Și devenit-am neam evlavios

Pe cite dealuri furci ne spinzurară
Cite securi și sulii m-au răpus
Pină Carpații devenit-au fară
Și-ntre popoare nu sint un intrus

Numai să am răbdarea îndelungă
Mirelui să mă socot dator
Pină iscava-n inima nătingă
Adinecul milei, foc mistuitor.

IOAN ALEXANDRU

București — Tebea
17—19 sept. 1982

este receptat cu mai multă atenție parcă.
Ne-am înșelat oare venind la Cluj? Ceea
ce avea să urmeze a dat în același timp
răspunsul la această întrebare. Arpad
Domokos se bucură de o bună participare
la cîntecul său. Valeriu Penișoară se
descarcă însă mai greu. Prea multă
rumoare, prea multă năbușeală, prea
mulți oameni în sală. Totuși, „Cuvîntul
lui Roată către Divan” este reluat de
întreaga sală. „Flacăra Pop” aduce miș-
care. Kalinka și apoi un șlagăr al trupei
Beatles interpretate de George Nicolae
sînt dansate de toți cei prezenți în sala
sporturilor într-o dezlănțuire generală.
Nicu Alifantis cîntă cu toată sala
„Trăiască România”. Publicul începe să
simtă în mod acut lipsa aceluia catalizator
afectiv și spiritual, aceluia modelator de
stare sufletească și strigă în răstimpuri
numele conducătorului cenaclului. Cena-
clul este însă și o modalitate de a face
educație, iar de la această datorie nu se
poate abdică. Întreg recitalul lui Nicu
Alifantis se desfășoară parcă într-o con-
fuție totală. Unii sisie, încercînd să facă
liniște, dar uitînd că liniște se face
tăcînd. Alții încearcă să cînte, unii vor să
aplaude sau să danseze cînd nu este
cazul și, desigur, nimeni nu poate înțe-
lege nimic. Doar un lucru se desprinde
cu limpezime. Fără cooperarea tuturor la
finisarea actului artistic nu poate exista
emoție estetică și nici schimb de încăl-
cătura afectivă și spirituală. Cîntecul lui
Gil Ioniță, mai aproape de starea publi-
cului, comunică. Totuși entuziasmul și
dorința participării nu sînt suficiente pen-
tru desăvîrșirea actului artistic. La cîntecul
„Jurămint la Putna”, chemat insis-
tent, reîntră în scenă Adrian Păunescu
primit printr-o explozie de simpatie. E
cazul să reluăm „Dor de Eminescu”,
prefat de recitarea poeziei craiului
limbii române „Odă în metru antic”,
scandată de întreaga sală. Abia acum
trăirea afectivă se exprimă la întreaga
sa capacitate. Este reluat și cîntecul
„Viitorul” scris de Valeriu Penișoară pe
versurile mereu actuale ale lui Nicolae
Labis, arătînd că profeția poetului se
adevereste astăzi din perspectiva adevă-
rurilor puse în lumină de președintele
Nicolae Ceaușescu, afirînd că atunci

cînd ești comunist cu adevărat, trebuie
să fii om cu adevărat: „să învățăm ce-n-
seamnă omenia și comunisti să învățăm
să fim”. Nicu Alifantis revine cu două
cîntece scrise pe versurile poetului
Bacovia, probînd faptul remarcabil că
„menirea nobilă a generației noastre e să
redescopere creația marilor poeți”. Ștefan
Hrușcă se desfășoară între rockul „Sacra
banalitate” și „Dor de Cluj”, un cîntec în
stare să aline sufletul oricărui om din
partea locului și nu numai. În replică la
faptul că unul dintre participanți avusese
curajul să spună sălii că la Brașov s-a
cîntat într-o atmosferă mai plăcută,
atunci cînd este prezentată o nouă piesă,
publicul izbucnește: „Ce simplu cîntăm,
Blaga-i mut ca o lebădă / și pașii lui
Blaga prin Cluj se aud”.

Grupul „Iris” deschide cea de-a doua
parte a spectacolului într-o atmosferă de
entuziasm. Sala este arhiplină încît, odată
ridicați în picioare oamenii se mai pot
reașeza cu greu. Ion Zubașcu, revenit
după două luni de absență, direct de la
coasă, obține un succes mare pe măsura
vitalității sale. „Hei, hei tot așa, pină se
poate cînta” este virful de maxim al
unui entuziasm care stă dovadă pentru
modul de înțelegere a nevoilor realizării
unui adevărat climat de pace. „Căciula”
lui Ion Hagiu primește o replică la uni-
son din partea întregii asistențe. Dorel
Grecu, unul dintre participanți, ne scrie:
„E înimaginabil ceea ce văd. Nu mi-am
putut închipui un asemenea spectacol în
fara noastră, făcut în întregime de
compatrioți de-ai mei”. Tatiana Filipoiu,
„o voce de viitor”, evoluează alături de
Ioana Păunescu la cîntecul „Taina” și
„La o cană cu vin”. Recitalul lui Vasile
Șeicaru cuprinde toate heaturile sale:
„Actorul”, jucat ca de obicei de Adrian
Păunescu, „Beatles”, din nou „Iancu la
Tebea” și „Aruncarea în valuri”. Sute
de miini ridicate făcînd semnul „L” ne dau
de veste despre extraordinara dorință a
celor din sală de a comunica cu cei
afiați în scenă. Nicolae Cenan se afirmă
cu aceeași dezinvoltură și în fața concî-
tadinilor săi. Înaintea recitalului lui
George Nicolae cîntăm vechile cîntece
patriotice „Nu uita că ești român”,

„Colindul Ardealului” și „Treceți b
licane române Carpații”, după care av
eă primim următorul bilet: „Un
ment unic de patriotism, de sincer
față de sfîntul pămînt românesc,
toată inima vă mulțumesc. Sînt mi
că sint român”. Cîntecul „Foaie v
spic de piine” este reluat de între
sufflare. După 7 ore și 25 de minute,
spectacolul ar fi trebuit să se înche
Gil Ioniță cîntă din nou „A treia
mondială”, emblema problematice
lui pe care îl trăim. Sînt reluate ex
țional „Ardealul”, apoi „Jurămint
Putna”, într-o atmosferă care
determinat să întărim afirmația că ac
a fost „cel mai bogat spectacol
ultimii ani la Cluj-Napoca”. Clujenii
cerut iar noi am promis o microstag
în curînd.

CONSTANTIN DRAGOMIR

Cîmpia Libertății — Libertate!

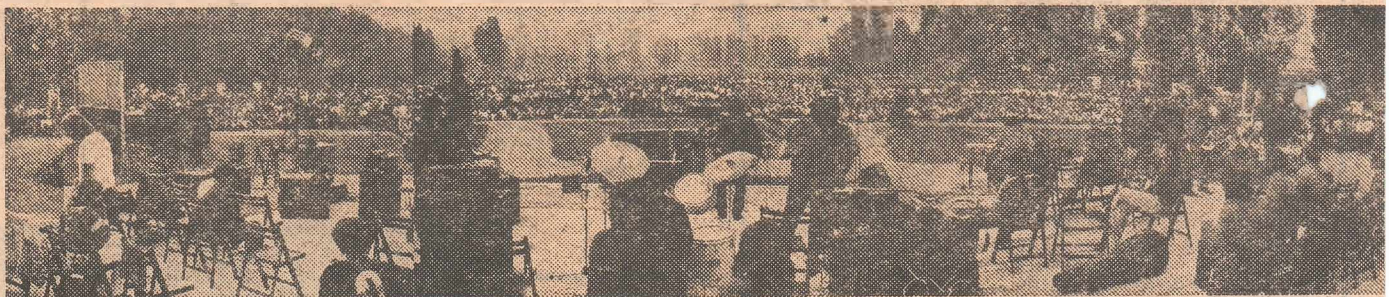
(Urmare din pagina 1)

atîrnă de viața morală a acestui tîne
ret și nu voi ostent de a spune și re
spune cit de responsabili se cuvine
devenim fiecare dintre noi față de C
vintele. Cîntecul, față chiar de gestu
rile și comportamentul nostru înaintea
lor, zi cu zi.

Să mi fie îngăduit să-i mulțumesc
lui Adrian Păunescu, poetului și pu
triotului prin mijlocirea cărui genera
ția mea a fost prezentă la datoria ce
revine fiecărei generații de a cînta
jertfa înaintașilor.

Lui Adrian Păunescu tubitul me
coleg de bancă universitară care nu
nici un leu pentru cele șase ore și
nice de ardere intensă în fața zecile
de mii de tineri din atîtea vetre ist
rice ale patriei noastre.

Tebea 19 septembrie 1982

Cu libertatea noastră de azi, pe Cîmpia Libertății Eterne

Localitatea: Blaj, 18 septembrie 1982,
ora 18

Condiții de desfășurare: sub monumen-
tul glorificînd memoria celor care au luptat
pentru propășirea neamului de pe
Cîmpia Libertății

Număr de spectatori: 10 000

Durată: 7 ore și 15 de minute

Calitatea spectacolului: foarte bun

Atmosfera: în general adevărată mo-

mentului, cu unele scăderi dar și cu părți
impresionante

Aportul organizatorilor: slab, criticabilă

contribuția Comitetului Județean U.T.C.

Alba care nu s-a implicat în rezolvarea

problemelor organizatorice. Bun aportul

autorităților din Blaj.

Manifestarea cenaclului nostru de pe

Cîmpia Libertății de la Blaj, deși a planat

între efortul celor prezenți și dezinter-

terul organizatorilor de drept, a fost în

tot o impresiionantă mărturie asupra fap-

teului că tinăra generație are sentimentul

istoriei bine conturat în suflete și credința

de lucru în care sint audiați doi cîntareți
care încearcă să revină în cenaclu. Pentru
George Munteanu și Sorin Găzdac șta-
cheta cenaclului se dovedește însă un o-
biectiv de atîns poate în vremea viitoare.
Revenim în scenă exact după o jumătate
de oră cu „Poesis” mai întii și Mihaela
Popescu. Atmosfera nu este încă prieln-
nică. Unii oameni se așază încă iar alții
își mai caută un loc. De aceea aminăm
pină la a simți pulsul cel mai înalt mo-
mentul de evocare a martirului Libertății.
Pregătind acest moment ne amintim de
Domnul Tudor cîntat aici de Arpad Do-
mokos împreună cu întreaga asistență. Între
biletele primite, semn de comunicare
permanentă, de deschidere spre oameni,
de înțelegere a problemelor pe care le
au, primim: „Tin să mulțumesc în nu-
mele tuturor tinerilor prezenți, organiza-
țiilor U.T.C., organizațiilor județene de
turism pentru sprijinul acordat în vederea
înfăptuirii acestui act. Ferent Ioan, Timi-
șoara”. După Valeriu Penișoară omagiînd
parcă sufletul fărâncesc universal aveam
să trăim un moment impresionant însem-
nînd totodată începutul evocării noastre.
Din multime își fac apariția doi tineri
purînd portretul lui Iancu cu tricolor și
steagul de glorie al românilor cu inscrip-
sul: „DREPTATE FRĂȚIE”, Avram Ian-
cu, Craiul Munților. Istoricul Vasile Ne-
tea a rostit cuvîntul evocator amintînd
printre altele că aici s-a rostit pentru
prima oară ceea ce însemna visul de
veacuri al neamului „Noi vrem să ne
unim cu țara”. Veta Biris a dat glas „Doi-
nei Iancului” după care Ioan Alexandru,
„acest poet unic” slăvește jertfele Școlii
Ardelene, ale „voievozilor sufletului. ro-
mânesc”, ale Blajului care este „ca o ca-
pitală de spirit printre stele prin osemî-
țele răspîndite”. Valeriu Armeanu închină
un poem lui Iancu iar Ion Gheorghie, „cel
mai important poet politic de azi”, (după
spusele lui Adrian Păunescu) suportă în-
treruperea datorată unei defecțiuni pro-

vocate de neatenția unui spectator și
nevoit să reia, refăcînd în mic cond
destinului său poetic. Recită Ion Ho
această „necunoscută a unei generații
ture, poet reprezentativ al Transilvai
în poezia căruia verbul cîntă ca la nîm
altul”. Vocea basului Nicolae Florei ne
văluie cu totul. Cîntăm ca pe o „pro
siune de credință a generației noastră
„Jurămint la Putna” și apoi „Dor de E
nescu”, precedată de recitarea „Ode
metru antic”. Lectorul univ. Liviu Petri
de la Universitatea din București aduc
variantă în limba japoneză a poeziei „
am un singur dor” și încheiem mom-
tul evocator prin excepționalul cîntec
generației tinere „Trăiască România”.

Întimplarea cenaclului nostru și-a
mat cursul aducîndu-i în scenă pe Gil
niță, Ion Zubașcu, grupurile „Mes
„Flacăra Pop”, „Iris”. George Nicole
ne umple de emoție la gîndul că doar
cîțiva ani în urmă Ileana Sărăriou ci
pentru prima și, din păcate pentru u
ma oară „Foaie verde spic de piine”, p
luat astăzi într-un patrimoniu de spiri
simțire prin veghea poetului Adrian P
nescu. Mai remarcăm recitalurile
Hrușcă și Șeicaru, magnifica interpret
dată poemului „Pacient”, de Adrian P
nescu. Spre sfîrșitul manifestării noa-
care ne-a umplut sufletele de trait
multumire de a fi fost martori și part
panți direcți la un act de cultură și
mai puțin de istorie contemporană ci
din partea unui grup de tineri din Sib
„Toată admirația și considerația per
puterea dumneavoastră de creație și
ruire față de tot ce este bun și valc
în această țară, în această epocă. Ați r
șit să sportiți în inimile noastre drag
tea fierbinte față de istoria patriei,
de înaintașii noștri, față de conducători
nostru iubit, tovarășul Nicolae Ceaușe-

D. CONSTANTIN

Sub gorunii Tebei, tânăra generație a semnat și, față de trecutul, prezentul și viitorul ei

Gorunii Libertății

lui Horia,

Avram Iancu,

Nicolae Ceaușescu

Calitatea: Tebea, 19 septembrie 1982
scopul de desfășurare: la mormintul lui Avram Iancu (656), în biserică cu tricolor și pe o largă pajistă comunală (658)
măr de spectatori: 20.000
durată: 7 ore
atmosfera: entuziasm deplin, participarea tinerilor veniți din toate colțurile: profunde momente de închinare în memoria eroiului, dar și de descătușarea energiilor spirituale
calitatea spectacolelor: foarte bună, de înaltă ținută artistică

Organizații: lansarea cîntecului „La mormintul lui Iancu”, versuri Adrian Păunescu, muzica Nicu Alifantis, scris în noaptea care a separat spectacolul de Cimpia Libertății și cel de la Tebea
Organizatori: excepționali, din partea autorităților județului Mureș doară și ale comunei Baia de Criș.

Începând spectacolul de pe Cimpia Libertății tîrziu după miezul nopții, membrii corului au avut de parcurs peste 120 km până la Tebea, unde au ajuns în jurul orașului. După un somn de numai câteva ore, neașteptat am plecat spre Tebea, unde ne-am oprit o zi liniștită.

Tebea, la 40 km de Deva, la 5 km de nord, la poalele Apusenilor, acolo unde Avram Iancu își avea loc de refugiu și ecologie și unde după dorință a fost înmormintat, sub umbra gorunului lui Avram, mii de tineri, din toate colțurile țării, au venit să cinstească memoria moștenită între moșii. Sute de mașini, cu nume din toate județele țării, autoturisme, autoturisme veniți într-un adevărat pelerinaj, înfruntă probleme organizatorilor, circulația fiind practic interzisă. Cei trei goștii din cimitirul de la Tebea, al lui Horia, al lui Iancu și cel al președintelui Nicolae Ceaușescu, pe care parcă se sprijină istoria națională, stau de veghe în același loc. Flori și steaguri tricolore au fost aduse, ca la o mare sărbătoare a nației. Crucea de la mormintul eroiului era în jurată într-o eșarfă tricoloră, pe care au înscris cuvintele „Dreptate, Frăție, Craiul Munților, Avram Iancu”. Era, într-un fel, ca și cum am fi asistat chiar înmormintarea lui Iancu, nu la comemorarea a 110 ani de la moartea sa, așa au vorbit urmașii moșilor de atunci din Baia de Criș, Abrud, din Cimbeni, din Vidra, în numele lor de sărbătoare, cu lacrimi în ochi, cu flori în mîini, să cinstească memoria eroiului. Momentele de reculegere sînt parcă cit veacul. Cu ochii în lacrimi, toți prezenți au auzit din depărtări, cîntecul „La mormintul lui Iancu”, cum un ritm de munte, venirea unui grup de tineri din județul Hunedoara care cântă ultimul și îndoliatul drum de la Tebea în anul 1972, de la Baia la Tebea, cîntecul „Palada Iancului”. Ei purtau pe brațe steaguri tricolore și flori. Au acoperit apoi mormintul. Totodată, alături de cîntec au avut parte în acea zi de celelate morminte ale eroilor neamului — unele fără nume, eroi căzuți în alte lupte de rezistență, pentru anăunirea unei noi generații. Cuvintele poetului Adrian Păunescu aveau semnificația unui legământ al nostru pe care l-am făcut trecu-

Cu Avram Iancu la Blaj

(Urmare din pagina 1)

vanie și de pe întreg cuprinsul României.

Cimpia Libertății, martoră a marilor evenimente istorice de la 1848, este astăzi un adevărat pantheon al neamului alături de monumentele lui Iancu, aflându-se și monumentele lui Alexandru Ioan Cuza, M. Kogălniceanu, N. Bălcescu, Vasile Alecsandri, Simion Bărnuțiu, Al. Papiu Ilarian și ale altor alți poeți, istorici și luptători politici revoluționari.

Aici s-a strigat la 3/15 mai 1848 ade-

tutul și-l vom transmite viitorului: „Am venit aici de pretutindeni, demonstrând că nu sîntem niste urmași lași, ai unor înaintași puternici. Eroismul românesc a fost, este și va fi prinosul de omenie adus ca jertfă de această națiune condiției umane. Sîntem aici cu gândul că numai printr-o deplină înțelegere a trecutului nostru vom putea prospecta și construi viitorul nostru. Așa cum spunea președintele Nicolae Ceaușescu, un popor care nu-și cunoaște și nu-și cîstește eroii este un popor orfan. Cel mai zăbucimat erou al românilor și, după părerea mea, cel mai fascinant dintre eroii noștri, Avram Iancu, a murit acum 110 ani. Dar eroismul unui neam nu se poate măsura și cîntări la limitele unui veac. Rezentând o aspirație națională veche și o revoltă care nu-și găsea cuvinte, preluînd toată porunca de lacrimi a unui popor și toată inteligența fără prejudecăți a contemporanilor săi, Avram Iancu s-a pus în fruntea luptei revoluționare pentru drepturile alor săi. Exemplul său este mereu viu în istoria poporului român.”

Toader Dragoș, bătrînul custode al bisericii din Tebea, cel care este mai mult decît un ghid al locului, îmbrăcat sîrbătorește, cu medallii pe piept, a povestit într-un audieriu cîteva întâmplări ale cărui erou a fost Craiul Munților, povestea așa cum le-a aflat din gura bunicii sale și cum auzit de bine a știut să le ducă pînă la noi, împărtășindu-le cu bucurie și evlavie ori de cite ori a avut ocazia. El povestește ca un adevărat rapsod popular, istorisindu-le ca și cum s-ar fi petrecut mai ieri, alaltăieri, ca și cum Avram Iancu ar fi plecat abia de curînd dintre noi. Poetul țărăn Aurel D. Cimpeanu a recitat versuri proprii, dedicate figurii legendare a marelui Iancu...

La ieșirea din biserică cu tricolor, Nicu Alifantis și ceilalți membri ai cenaclului au cîntat pentru prima oară „La mormintul lui Avram Iancu”, pe versurile poetului Adrian Păunescu, scrise în noaptea frămîntării noastre la hotelul din Deva. Gorunii cimitirului din Tebea, pierzînd lacrimi de toamnă, au învelit și ei, ca de altfel în fiecare an, mormintele eroilor petrecuți în pămîntul strămoșesc.

Sub tricolor

În bătrînul sanctuar, vechi nucleu de păstrare a entității naționale, a cărui boltă a fost încinsă, în ciuda tuturor dificultăților timpului, cu patru brițe tricolore,

vărul ce reprezenta cel mai înalt imperativ național al românilor: Noi vrem să ne unim cu țara.

Aici s-a cerut cu glas de foc desființarea iobăgiei, independența Transilvaniei și egalitatea între toate neamurile.

Cimpia Libertății de la Blaj este astăzi Cimpia tuturor românilor.

Avram Iancu, vlăstar mindru al Munților Apuseni, continuator fără prihană al lui Horia, Cloșca și Crișan, a fost supranumit de către toți cei care l-au urmat atunci, Craiul Munților, Craiul libertății, Craiul independenței și al unității naționale. Numele lui, înfășurat în faldirile legendei, a devenit nemuritor, el fiind simbolul eroismului revoluționar, al libertății și al dreptății sociale.

Mormintul lui este astăzi un loc de

pelerinaj pentru toți românii, tineri și bătrîni, bărbați și femei, el inspirînd tuturor celor ce se prosternă în fața lui mîndrie românească, încredere în virtuțile neamului.

Miile de români ce s-au adunat în zilele de 18 și 19 septembrie, pe Cimpia Libertății, în cimitirul de la Tebea și pe luncile din jurul său, au fost expresia cea mai pură a cugetării și simțirii românești, o legătură înestructibilă cu istoria națiunii române, a solidarității — cu prezentul și cu viitorul țării.

În zilele de 18 și 19 septembrie Ardealul a trăit, prin comemorarea lui Avram Iancu, momente de epopee, tinerețea zilelor noastre luîndu-și angajamentul solemn de a merge mai departe pe drumul lui Iancu, pe drumul revoluției și al iubirii de țară.

„Deșteaptă-te române!” și „Marșul lui Iancu”, răsună încă și astăzi pe Cimpia Libertății și la Tebea.

s-a desfășurat următorul moment de cîntare a lui Avram Iancu. Alături de steagul brodat cu chipurile martirilor Horia, Cloșca și Crișan, tabloulul înfășurîndu-l pe Craiul Munților, aici se află uriașă jerbă de flori, acum uscate, dar păstrată cu sfîntenție, avînd o valoare de simbol, adusă de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu ocazia vizitei la Tebea. Toader Dragoș a cîntat „Colo, în Munții Tebei”, după care membrii cenaclului, unindu-și vocile, au ridicat un minunat imn de slavă nemuritorilor istoriei naționale. Sub tricolorul bisericii, care părea un curcubeu peste capetele descoperite ale tuturor celor ce-au înălțat în locaș, s-a înălțat „Jurămînt la Putna”, „Iancu la Tebea” și „Colindul Ardealului”. Bătrînele ziduri au vibrat la vocele celor prezenți, o adevărată slujbă laică închinată jertfelor umane întru păstrarea demnității și entității naționale. Revenind în prezentul istoriei s-a cîntat „Trăiască România... Trăiască Tricolorul... Trăiască Ceaușescu”. Micuța biserică din Tebea semăna în acele momente cu un altar deschis către întreaga țară.

Cit vor fi stelele
peste Carpați,
Iancu va da-nui

In sufletele noastre

„Iată-ne în sfîrșit din nou împreună! Am călătorit de azi dimineață cu trenul, cu ocazie, pe jos, doar pentru a vă vedea și asculta. Nu regretăm efortul, sîntem alături de voi în tot ce faceți și vă iubim ca pe cei mai scumpi dascăli ai noștri” (semnează un grup de cinci elevi sibieni). „Aici, în acest „Panteon” sacru al Ardealului, în mijlocul acestor oameni nu prea înalți, dar cu privire dure de bărbați, precum granitul de pe Detunata, care au moștenit totul de la înaintașii-eroi, dintre care mulți au putrezit în furci, sau în be-

(Continuare în pag. 16)

DUMITRU GRAUR ■
SORIN POSTOLACHE ■

Osia biografică

(Urmare din pagina 1)

gere față de alții: sobrii cumpătați și maturi, fără excese menite să-și jignească pe alții, gata să dea ripostă oricărui fapt anormal: venindu-și iute în fire și iarăși revenindu-și fără efort și îndrăjire la decență, și respectîndu-se pe sine și lăsîndu-se muștrați unii pentru alții și iarăși venind din toate părțile acestei întregite țări, așteptîndu-și rîndul: fiecare la locurile sale în picioare ca muncitorii la mitinguri, toți ca unul: jos precum țărâni la prinț cînd își bat coasele, cînd mîningă de ziua jumătate, lungiți, rezemați în coate ca junii studenți citind în iar-bă captivante cărți, tratate grele:

Si unii tînuindu-se, băiați și față după mijloc și alții: băiați și-a pus capul în poala fetei: și altele, fete, cu bărbii pe umerii băieților lor, asupra lăsîndu-se cu toată ființa tinăra, să se inerveze trup lîngă trup, să nu se sperie, să se placă într-o lungă viețuire alături: și unele chiar cu fructele acestor învățături la piept, în poală; schimbîndu-le îmbrăcămînta copiilor: de cald cînd le e frig, de frig cînd le e cald; și unii ca aceștia mici pe umeri...

Si alții cu părinte țărăn acolo, cu pălăria arsă de toată lumina verii, și alături cu mamă acolo lîngă sine, cu ne-

gru acoperămîntul capului cum se cuvine la vîrsta aceea.

Tinerii — descoperiți, cu creștelele în soarele acestui septembrie în dogoarea și cu piepturile și cu brațele în pîrguiala luminii, însă cu mîinile în stăpînire de sine. Și ale mîncării alături, ușor date la spate și neluate în seamă decît pentru puțîină vreme, iute cu ochii și cu toate simțirile asupra zilei aceleia: doar cele de sete mai des puse la gură asemeni unor goarne de sticlă. Și bătînd din palme în toate ritmurile; și brațe ridicînd deasupra capetelor în ropote îndelungi; și mîini cu degetele răsfirate dînd pe cer înțiața victoriei, litera V (Vai, Doamne nume de rachetă!): palme fluturînd ca-n marile adunări ale părinților cînd se alegeau tribuni, stegari, juzi, voievozi...

Și cînd, și cînd venind mesaje: ce să li se cînte; scrișori scurte, întrebări despre tine, despre ale altora, despre confruntările și polemicele scriitorilor; și primiri de vorbe de la mamă cău-tînd un medicament, străin pentru fiul ei bolnav și doi profesori cu ce știu ei din multele și adîncile cercetări asupra eroiului de la Tebea, ridicînd prin mîncă lor infama calomnie a bolii de mîntă a eroiului; și dînd din albumul părinților lor chipul Craiului Munților.

Și cîntecul ridicîndu-i din iarba coaptă de-un septembrie de reflector cosmic și poemele noastre așezîndu-i la loc, exaltîndu-i grav și iarăși cin-

tecul zăbucimîndu-i, aplecîndu-i și răsucîndu-i — în furtuni interioare se frămîntă de-o bucurie a tuturor tresaltă: fremătă și asemenea tulpinilor de trestie și ca algele în valuri către cer se mișcă de-i muncește al muzicelor Daimon, de-i întorc vîntoasele melodiiilor și toate rusaliile de pe lume i-a luat...

Și Poetul — dispecer șef, la tabloul de comandă al acestei centrale nucleare din chitare și voci diriguînd o mare uzină de propagandă majoră și subtilă, exploatînd forțe ale magiei culturale moderne încît facem din omenirea dintr-un cîmp istoric, sau dintr-o vale legendară altă omenire în locuri unde mîntile și sufletele unei generații să se uite peste umăr, cînd și cînd cu nostalgie și zicîndu-și amintirile: cînd eram eu ca voi și am mers și am stat opt ore și iar opt acolo și acolo și-am auzit și am văzut, unde s-a zis și unde s-a spus...

Se trăiesc întâmplările fundamentale toate de nu-ți dai seama că istorie era ce era, că timp, că eveniment, că dimensiuni, în locuri menite să rămînă culmi de răsuciri în viețile omului de mîine: de mă turbură gîndul că un mare bărbat politic, că un mare poet de peste o generație, două, că un inginer de geniu, că un ziarist, că un medic de notorietate mondială, că un laureat Nobel, va să zică, în mărturisiri: toată și mama mea s-au văzut și s-au plăcut pe Cimpia Libertății și

la Tebea, în cutare an, la un spectacol de cîntec și poezie al cenaclului acela al poetului acela: și pot zice fără teamă de ridicol că temeiul mi s-a pus la Tebea...

Și se va mai zice: în ceea ce privește coloana morală pe care s-a edificat caracterul acestuia și-al aceluia, tovarăși ai noștri care n-au ezitat să-și dea viața în împrejurarea aceea, după mărturisirile lor, dintr-o întimplare ce i-a copleșit în cîntece și versuri se trage: este vorba despre una din acelea sărbători ale cenaclului acela, pe cînd la Tebea, la mormintul lui Avram Iancu, la Gorun, și cînd s-a cîntat în luncă și-n biserică unde Pantocratul și toți sfinții sînt zăgrăviți în chip de curcubeu ale tricolorului ca întru chipuri nemuritoare ale cosmosului, în simbole sociale și naționale.

Și iarăși se va zice: cu deosebire m-au turburat chipurile acestora în ziua lor cea din urmă: erau ca aprinși de soare pe Cimpia Libertății, cu ochii de-un luciu al bucuriei supreme ca la Tebea, frumoși și morți ca în cîntecele tineretii lor, atunci.

Căci de la Tebea cîntecelor și Comemorării de la Cimpia Libertății cu chitare și poezi, mulți băieți și fete multe își vor număra anume zăme mai altfel... — înși între alți mii și mii asupra cărorora poemele și cîntecele lucraseră pe viață într-o zi, sau într-o noapte,

VASILE PÂRVAN

Într-o vîrstă care nu a însumat nici 45 de ani, Vasile Pârvan, printr-o intensă și neobosită activitate intelectuală, pe plan istoric, arheologic, filozofic, sociologic, dominată și regizată de un înalt sentiment patriotic, se situează în șirul marilor personalități ale neamului nostru.

Prin contribuțiile sale, pătrunse de o puternică originalitate, a trasat un drum glorios și luminos în cultura românească. Gînditor profund, erudit de o rară competență, Pârvan lărgăște bazele istoriei vechi și arheologiei.

Născut la 28 septembrie 1882, în satul Perchiu — com. Huruiești din fostul județ Tecuci, ca fiu de învățător, urmează școala primară cu propriul său părinte iar liceul la Birlad. În marile sale creații de mai tîrziu se oglindesc imense bogății spirituale acumulate în anii copilăriei petrecute în mijlocul naturii mărețe, printre țărînimca moldoveană. Aci a cunoscut limba noastră „ca un fagure de miere”, înțelepciunea, filozofia, cumințenia și realismul robust și sănătos ale țărănilor români. Nu sînt deci de mirare atașamentul și simpatia avute de marele istoric pentru țărînimca română, reprezentanța cea mai autentică a poporului român.

După obținerea bacalaureatului devine student în istorie la Universitatea din București, fiind cel mai bun elev al erudiților istorici români: Nicolae Iorga, Dimitrie Onciul și Ion Bogdan. De la aceștia a deprins el metodele riguroase ale istoriei critice și a fost sprijinit în publicarea lucrărilor elaborate încă din timpul studenției, dînd dovadă de o rară capacitate de muncă și competență fiind în același timp funcționar al bibliotecii Academiei Române, unde s-a ocupat cu pregătirea materialului pentru „Catalogul manuscrisurilor românești”. Pînă la licență el scrie „Activitatea politică a lui Alex. Papiu Iarian”, „Cîteva date nouă cu privire la familia Cuza”, „Alexandru-Vodă și Bogdan-Vodă”, „Relațiile lui Ștefan cel Mare cu Ungaria”, în toate dovedind originalitate și maturitate de gîndire istorică.

Din lucrările prezentate, Vasile Pârvan avea preocupări de istorie medie și modernă românească. Nimeni, desigur, nu bănuia că tînarul istoric va ajunge unul din cei mai iluștri reprezentanți ai arheologiei și istoriei antice, al cărui nume va străbate departe hotarele țării. E demn de reținut că Vasile Pârvan nici nu lucrase la seminarul de istoria veche și epigrafia latină și greacă, pe care el îl va ilustra, și pînă la terminarea facultății nici nu se gîndea să abordeze o altă ramură a istoriei. Într-o viață, independent de voința noastră, interveni cotituri neașteptate și decisive care îndreaptă pașii spre alte drumuri, spre alte orizonturi.

În anul cînd își lua licența, Universitatea din București instituiseră o bursă pentru specializare în istoria veche în Germania. Tînarul licențiat în istorie, la îndemnul profesorilor săi, obține bursa prin concurs și pleacă la Jena în toamna anului 1904. În 1905 se mută la Berlin unde în aproape cinci ani se specializează în istoria antică și adună un bogat material pentru diverse lucrări, dar mai ales pentru istoria antică românească.

În 1908 își trece teza de doctorat la prof. C. Cichorius la Breslau cu „Die Nationalität der Kauffleute im römischen Kaiserreich” (Nationalitatea negustorilor din Imperiul roman) care va depăși nivelul

unor astfel de „teze” al universităților germane. Ies apoi de sub tipar „M. Aurelius Verus Caesar și L. Aurelius Commodus” și „Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman”. O lucrare cu bogate informații bibliografice și cu date noi despre organizarea apărării militare la gurile Dunării în secolul al IV-lea este „Salsovia”.

După laborioase studii în Germania și instructive călătorii în Italia, întors în țară, la vîrsta de abia de 27 de ani, V. Pârvan ajunge profesor de istoria antică la Universitatea din București în locul lui Gr. Tocilescu, director al Muzeului național de antichități și membru al Academiei Române.

Împreună cu N. Iorga și G. Murgoci întemeiază Institutul de studii sud-est europene și este ales membru corespondent al Institutului arheologic german din Berlin. Toate aceste funcții și recompense pentru Pârvan nu erau decât noi sarcini pline de răspundere, pe care le-a îndeplinit printr-o muncă științifică și organizatorică, cu competența și hărnicia ce-l caracterizau. Lipsit de orice bucurie comună a vieții umane — scrie L. Andrieșescu — Pârvan nu concepea onorurile vieții decât din punctul de vedere al responsabilității lor permanente către ceilalți și mai ales către sine însuși. Astfel a trăit și a lucrat pînă la moarte.

Pârvan își îndreaptă atenția spre Dobrogea. Ani de zile întreprinde cercetări arheologice la Pantelimonul de Sus, identificat, prin inscripții și materiale, cu fortificația Ulmetum. Paralel cu săpăturile arheologice de la Ulmetum, întreprinde cercetări și în alte localități din țară. În Dobrogea sînt cercetate localitățile Carsium (Hirsova), Trocosmis (Iglita), Noviodunum (Isaceea); prețios material epigrafic prezintă despre Drobeta (Turnu-Severin), Romula (Reșca), Scudava (Celei) și Răcari, identificat, după părerea lui, cu colonia Malvensis din Oltenia, iar pentru Moldova a scris „Castrul de la Poiana și drumul roman prin Moldova de Jos”. În 1914, după încheierea explorărilor de la Ulmetum deschide un nou și vast șantier la Histria. Rezultatele săpăturilor arheologice de la Ulmetum au consolidat o „școală românească de arheologie și de istorie veche” realizată de V. Pârvan, prin autoritatea sa științifică și prin prestigiul personalității sale. Incontestabil că în privința aceasta, unul din marile merite ale lui Pârvan pentru cultura românească este că el a știut să-și aleagă elevi destoinici pe care i-a stimulat să meargă pe propriile lor drumuri. Talentul lui de organizator era excepțional. Dovada cea mai bună e crearea acelui învățămînt al arheologiei din care a ieșit o pleiadă întreagă de erudiți. Puțini mari profesori și oameni de știință au avut acest merit. Elevii săi pe care i-a ales și i-a îndrumat, i-au dus și-i duc mai departe opera sa spre desăvîșire.

La sfîrșitul războiului întîi mondial Vasile Pârvan, deși trecuse prin grele și mari dureri sufletești, prin pierderea soției și fiului său, cu fermitate stoică pornește, în cadrul preocupărilor sale, la consolidarea țării întregite dar singurînd. La parte la întemeierea Institutului social român și scrie, cu acest prilej, „Ideile fundamentale ale culturii sociale contemporane” iar cînd ia ființă Universitatea din Cluj, el devine profesor și unul dintre organizatorii acestui

for de învățămînt superior. De aci înainte, V. Pârvan scrie „Gînduri despre lume și viață la greco-romanii din Pontul Sting” publică „Idei și forme istorice” și apoi eseuri și cuvîntări comemorative în volumul „Memento” care l-au integrat în rîndul gînditorilor de elită.

În 1921 Pârvan redeschide șantierul arheologic de la Histria și publică „Probleme de arheologie în România”. Tot prin sîruinta sa se întemeiază Școala Română din Roma care va contribui substanțial la dezvoltarea arheologiei și a studiilor clasice în România. Subliniem că cele două anuare speciale întemeiate de Pârvan: „Ephemeris Daco-Romana” și „Diplomatarium Italicum” ale Școlii Române din Roma s-au bucurat de deosebite considerații peste hotare, iar „Dacia” devine periodicul de arheologie în limbi străine de o largă circulație în lumea științifică din țară și străinătate. Printr-o activitate continuă apar una după alta lucrări valoroase. Astfel, în 1923, în afară de „Începuturile vieții romane la gurile Dunării”, în care prezintă dezvoltarea romanizării în Scythia Minor în secolele I și II din e.n., dă la iveală „Considerațiuni asupra unor nume de riuri daco-scitice”, referindu-se în primul rînd, la marile riuri și fluviu românesci. Și, în sfîrșit, după o muncă istovitoare de aproape patru ani, Vasile Pârvan publică în 1926 „Getica”: o protoistorie a Daciei, operă uriașă care l-a situat definitiv la loc de frunte în cultura românească. „Getica” rămîne una din cele mai grandioase realizări ale istoriografiei populare române. Această operă de știință a devenit instrumentul permanent al cercetărilor ulterioare asupra istoriei și culturii geto-dacilor. „Getica” a avut o influență considerabilă în cultura românească și a contribuit, în mare măsură la dezvoltarea și adîncirea sentimentului patriotic, dublat de o legitimă mîndrie națională în rîndurile romînilor. E o carte de căpătîi a neamului nostru, deși noile cercetări i-au adus și-i vor aduce modificări, lucru firesc care ar fi fost realizat de însuși autorul ei dacă ar mai fi trăit.

Postum (în 1928) apare „Dacia”, ultima lucrare a lui Pârvan, alcătuită din prelegeri ținute în Anglia. În aceste prelegeri savantul român urmărește aspectele principale ale culturii din Dacia și țările vecine, pornind de la începutul epocii fierului pînă în epoca romană.

În ziua cînd una din „cele mai nobile energii intelectuale” ale poporului nostru dispăre în plină glorie științifică, îi sosen știrea de la Roma că Academia dei Lincei, cea mai înaltă instituție de cultură a Italiei, îl alegea membru, așa cum fusese la Pontificia Academia Romana di Archeologia și La Società Romana per la Storia Patria, iar la Sorbonă era „profesor agregat”.

Acest olimpiu al gîndirii și simțirii românești, în clocotul unei vieți dintr-un trup subred, s-a stins încet ca lumina, dar mereu luminînd, pînă în ultima clipă. Cu o activitate neobosită în slujba unui crez științific, s-a bucurat de un înalt prestigiu pe plan intern și extern.

Privită în toate complexitatea ei, opera lui Vasile Pârvan constituie un valoros tezaur al culturii românești care mereu va stimula noile energii creatoare, spre a ridica pe culmi tot mai înalte civilizația și cultura poporului român, care are de îndeplinit un rol dintre cele mai importante pe plan mondial în pace și libertate.

VASILE CARABIȘ

Concertul nr. 2

de Rahmaninov

Înălțatoare, măreată plătire, viață și vis și durere, copilăsoare tristețe din care ca pasarea Phönix renaște speranța aidoma unui viit care-adie peste-o pădure abia ieșită din ghearele unei furtuni

Și-ntr-un colț al pădurii o poiană caldă în soare și-un curcubeu ca un pod care leagă două țărîmuri.

ELENA STĂNCULESCU

Vieți triste

În vara aceea Griul rămăsese scurt, Cu patul negricios, De nu mai puteam împleți Pălării de soare. Veneau femeile din cimitir Și mîncam colivă cu mămăligă. La unii le-au ridicat cruci doar, Căci ei rămăseseră pe-acolo... Unii mai veneau încă, La un an, la doi, la cinci... Cum erau pomeniți și îngropați își păstrau crucea. Noi, copiii, mergeam în cimitir Să bîtem corodșii, Găseam pe morminte Câști ciuruite de gloante, Aveam fotografiile tinere Smălțuite în marmora, Mama primise diploma de văduvă de război, Nu știam să citesc dar îmi plăcea acel carton colorat Era galben, desenat un tanc cu tranșei cu ostaii la atac. Într-o zi poștașul a mai adus un carton Dar era albastru colorat. Cînd m-am făcut mai mare Aveam o diplomă de orfan de război.

Am revăzut de curînd acele cartoane, Se decoloraseră ca părul mamei. O să înțelegi cîtorule De ce bătețelului meu fi lipsea un buinic ??

PAUL FINESCU

La miezul nopții

Să mă arunc în văpaia rece, sterilă, gîndurile să mă le așez aliniat corect pe frînghia de rufe. Limitele absurde să le arunc la groapa de gunoi a orașului, discursurile sparte cu romantice galbene să le arunc de la fereastră în trecătorii st. pefiați... Pe toate le-aș face, dar nu mă lasă scriștiiul porții. De ce scriștii poarta la miezul nopții? Pe cine vrea să sperie poarta ?

LUMINIȚA POTIRNICHE

„Ceasul marilor întrebări este pentru poet întreaga sa viață”

(Urmare din pagina 9)

să-l însoțească pe drumul vieții. S-au rostit, obligându-mă, despre scrierul meu Șerban Cioculescu, Af. Piru, Eugen Barbu, Nicolae Băiță, Dragoș Vrinceanu, Fănuș Neagu, Aurel Baranga, Dumitru Micu, I. D. Bălan, Pompiliu Marcea, Dan Zamfirescu, Aurel Martin, Al. Hunta, C. Stănescu, M. Ungheanu, Mircea Iorgulescu, George Arion, Ioan Adam, Marin Mîncu, Nicolae Ciobanu, Marian Popa, Aurel Dragoș Munteanu, Dan Laurențiu, M.N. Rusu, Emil Manu, Sergiu Nicolaescu, Voicu Bugariu, Marian Vasile, Dan Cristea, Lucian Alexiu, Dan Culeb, Nicolae Prelpeceanu, Adriana Iliescu, Hristu Cîndroveanu, Horia Bădescu, Ion Cocora, Ion Drăgănoiu Paul Dugneanu, V. F. Mihăescu, C. Pricop, Z. Singeorzan, — dar mai bine să mă opresc aici, deși mă simt dator cu nequitarea multor altora — și cu toții au descriptat măcar voința de a-mi integra poemele spiritului culturii noastre naționale. În ce mă privește, am fost bucuros să-mi află profesiunea de credință, transfigurată în poezie, desluisită de lectura critică a celor cități. Mai poate fi în acest caz vorba de tăcere? Sau cum s-a putea interpreta, în acest caz, tăcerea noastră? Ca un drept al fiecăruia critic de a hotărî asupra cărților pe care le comentează. Pot să vă declar însă că nu m-am cîntit din convingerile mele nici gestul de negare critică al cuiva. Fiecare răsunde în fața conștiinței sale și a viitorului.

Într-o tăcere asupra unei anumite literaturi și negare ei există — înțelegem — o diferență! Sau este vorba de ipostazele unci și aceleiași atitudini?

— Nu-am acceptat și nu voi accepta niciodată drept o atitudine favorabilă dezvoltării literaturii române îndărătnicia cu care, de ani de zile, se caută, de către mereu aceleși cîteva nume, pețe în soare, se fac eforturi demne de o cauză mai bună pentru a minimaliza literatura scrisă de poezi cum sint Mihai Beniuc,

Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Gheorghe Pituț, Ion Hocea, Alexandru Andrișoiu, Ion Brad; n-am acceptat și nu voi accepta niciodată ipostazirile din principiu în fața prozelor semnate de Paul Anghel, Fănuș Neagu, Ion Lăncrănjan, Francisc Păcurariu, Ștefan Bănuțescu, Augustin Buzura, transferul antipatiilor, cîteodată poate îndreptățite, din viața civilă în viața literaturii, cînd e vorba de romanele lui Eugen Barbu. Și, desigur, lista autorilor acoperiți, hai să-i spunem, nu de aripa tăcerii, ci de aripa răstălmăcirilor, a ignorării valorii lor de către un critic sau un „grupuleț critic”, nu se oprește aici. Adăugați dv. numele criticilor despre care, în unele reviste, nu se vorbește deloc, fiind contestați prin omisiune. Am însă încredere în timp, în dreptatea lui și în puterea celor ce scriu cărți de a crede că numai înălțurînd acestor a se afla adevărurile lor de neclintit. Nu vreau să spun însă că această calmă înțelepciune ar fi suficientă. Știu că și prin tăcere în fața unor cărți pot fi cultivate atitudini estetice, și nu numai estetice. Dar ce ne facem cînd negările violente își trădează cu ușurință motivările extraliterare, incompatibilitățile nu doar estetice?

— Tăcerea de care vorbeam a acoperit, de fapt, o întregă direcție a culturii noastre. Și aceasta a făcut, nu o dată, ca opera de recuperare a clasicii să infirzise. Apare cu greu integrala Eminescu, a apărut cu greu Călinescu, apar cu greu Iorga, Blaga, Pârvan...

— Aici poate acordați prea multă putere tăcerii. Eminescu, Iorga, Blaga n-au avut parte numai de tăcere. Scrierul lor a fost maculat de fraze denigratoare, a căror nesăbuită ne înspăimîntă astăzi; de fraze de contestare, de primejdiioasă răstălmăcire, pe care, cîntîndu-le în climatul democrației noastre spirituale contemporane, nu ne vine a crede că miini ucigăse le-au comis, fără nici o cutremurare, doar cu cîteva decenii în urmă. Să-l adăugăm aici și pe marele nedreptățit, pe marea victi-

mă a unei vendete de familie, dar nu numai de familie, pe cel pe care îl așez cu evlavie în dreapta lui Eminescu, pe Tudor Arghezi.

— Ei bine, de ce mai toți aceștia apar cu greu? De ce nu avem edițiile integrale ale operei lor?

— Nu cunosc bine procesul editorial, drumurile cărții către tipar. Înțeleg că sînt dificultăți în ceea ce privește asigurarea unui aparat critic adecvat, însoțitor al operei, prin care să se explice cu discernămint vîrtutea, dar și limitele unora dintre ele, datorate sau condiționate de timpul istoric în care au fost scrise. Din punctul meu de vedere, pînă la un Iorga integral — pentru care vor trebui pregătite istorici, literați, a căror competență să-i poată apropria de complexitatea marului savant — cultura română are nevoie de o Iorga esențial.

— Fiindcă vorbim de clasici — dv. sintetizați unul dintre cei ce au militat pentru descoperirea memoriei noastre istorice și culturale. Ați tipărit un volum de mare succes cu mărturii despre Arghezi...

— Mă tem că a aprecierea dv. mă găsește nepregătit, pentru a o accepta. Alți oameni de cultură din prezent, pe care-i priveșc cu o nedismulată admirație, au merite de neuitat în descoperirea memoriei noastre istorice și culturale. Lucrînd în redacțiile unor ziare și reviste, m-am strădui să fiu receptiv la faptele de acest fel, considerîndu-mă dator, prin împrumutarea de a munci la asemenea publicații, față de gesturile patriotice ale multor oameni de cultură contemporani nouă. Volumul de evocări Tudor Arghezi este semnul, între altele, al multmîririi mele de a afla, în momente de cumpănă literară, o tovarășie mereu tonică în prezența paginilor de proză sau a versului arghezian. Am sentimentul că, peste decenii, asemenea mărturii sîrîne între coperțile unor cărți vor valora mai mult decît par a fi acreditate de comentariile prezente. Există un tezaur afectiv, păstrat de cei ce au trăit în preajma marilor oameni, și dacă nu o dată acesta a fost înmormîntat odată cu cei ce l-au adunat fără ostentație, lăsîndu-ne astfel mai săraci, nu trebuie să continuăm eroarea.

— Chiar voiam să vă întreb, aproape de genul memorialistic, ații de abundent în ultima vreme: ce părere aveți despre cei care se așază cu tot dinadînsul în centrul paginii, deci al epocii? Dar despre memorialistica prematură, despre cei care,

neavînd o biografie, și-o inventează? Dar despre cei care, avînd o biografie, și-o reifică, făcînd-o mai avantajoasă pentru istorie?

— Personajul eminescian care, la dispariția unui mare nume, aruncă vorbe spre suflurile îndurerate, dar nu spre a slăvi pe cel dispărut, ci spre a se preamări pe el, n-a pierit odată cu versul poetului. Sînt, într-adevăr, unele evocări pe care, citîndu-le, ai senzația că au fost scrise doar din dorința autorului de a se situa cît mai aproape de marile evocări, și, dacă se poate, de a-și oferi sieși măcar cu doi-trei centimetri mai mult decît celui ce a constituit pretextul autoelogiilor. Pînă la un punct, avînd în vedere diversitatea caracterelor umane, trebuie să avem, ca scriitori, înțelegere și față de aceste „triste fapte”. Mai grave, aproape tragice, sînt paginile de memorialistică prematură, cum bine le numiți, prin care unii vor să se pună bine cu istoria. Ei își par a nu fi avut niciodată încredere în memoria hirtiei, din moment ce ignoră colecțiile de ziare și de reviste, cărțile ce le-au purtat semnăturile într-o vreme cînd atențutul la valoare, din nu știu ce rațiuni obscure, părea a fi fost o modă. Modă se schimbă, e drept, dar e ușor penibil să vezi purtat un costum de adolescent pe un manechin sexagenar. Oricare ar fi premisele, și mai ales consecințele anticipate, corectarea biografiiilor ulcerate de erori nu este la îndemîna nici unui croitor de lux; iar numărul colecțiilor publicațiilor de după 23 August este mult mai mare decît cel al publicațiilor de dinainte, cărora le-au fost amputate, în mari biblioteci, prin tăieturi ireponsabile, paginile, sperîndu-se a se ascunde astfel ezitățile, ca să nu le spun altfel, ale unor campioni de mai tîrziu ai intrasigenței dogmatice.

— În afară de Eminescu și Arghezi, ce alți poezi români iubiiți?

— Blaga, Bacovia, Macedonski, Pillat, Goga, Labiş, ca să-i citez doar pe cei ce au devenit statui ale națiunii și pe care, cu sentimentul că prin scrierul lor ne deschid drum spre universul etern, îi află mereu în preajmă, de parcă și-ar șopti poemele. Îi citesc cu o mereu vie participare, desigur, și pe toți poezii de azi cu bucuria de a fi contemporani cu unul din marile momente ale liricii românești.

— Vă preocupă poezia tinăra, vă preocupa și cînd erați tînar, chiar foarte tînar, ați susținut poezii tînere cînd erați redactorul-șef al „Științei tineretului”, apoi al

● constelația lirei ●

VALENTIN ROȘCA

Sa-ți amintești

Să-ți amintești de bunul tău strămoș
Cind te așezi în capul mesei pline
Și-un pic să versi din vinul dens și roș
Cu soare zvult adus de pe coline.

Că lutul se mai simte frământat
De mîna lui amirosind a pită
Și urcă-avîntul tău neîntinat
Pe calea cea de dinsul prociță.

Prin potolite-afunduri de fîntini
Mai stăruie ecoul vocii sale
Și numele-i îngină brazii bătrîni —
Străjeri pe repezișuri abisale.

Prin liniștea otăvilor tîrzi
Cazmauă dă, sub zvîcnetu-neordării,
De urme de cetății cu temelii
Înfipse-adină de el în timpul țării.

În fiecare arbore să pui
Să bată amintirea unui ornice
Știind c-o parte-a sufletului lui
În tine însuși dănuie statornic.

Temeinic intui-vei mai apoi
Ce tile se-ascunde-n gesturile toate-a
Strămoșilor : ei mina dau cu noi
Și pipăie prin noi eternitatea.

Permanența

O, nu fiindcă-avea pe vremuri carul
Protopuri două — pentru pribegii —
Am rezistat de cite ori hotărul
Era mușcat de corbii zurbagii

O, nu fiindcă-aveam cetății stejarii,
Iar turn de veghe cumpătul din veac
Am rezistat de cite ori barbarii
Ne aprindeau și stog și săhăidac

Mame la cras

Vin mamele-n oraș — și ce bătrîne sînt —
Cu de-ale gurii și balerei cu vin
Și-aș vrea în fața lor să mă închin,
Că ele-s tot ce-avem în lume sfînt.

Îndură frig prin monoteone gări,
Dorm strîmb pe bănci să nu le plece
trenul

O, Doamne, printre noi sînt semnul
Altor mici și simple luminări.

Cu-adrese noi în tremurînde mîini
Umblă pe străzi cu-un dor înalt în spate,

O, nu fiindcă-aveam în preajmă turma
Spre-a ne hrăni copiii, am putut
Să ținem piept acelor ce și urma
Străbunilor să smulgă-au vrut din lut

Am dănuit și dănuim ! Curată
Adeverirea noastră prinde glas
Cind mama peste leagăn aplecată
Cu viitorul șade la taifas !

Creație

Eu nu compun, eu numai sunt atent
La glasul ce răsună-atit de-aproape
De-al lunii corn, de limpezi ape,
De rivna în amestec cu ciment

Se conturează clar atunci sub pleoape
Un vis frumos cu viața confluent,
Ca din acest miraculos torent
Sălbăticiumi și arbori să se-adape.

Alai de zile mari pe un fundal
Din cumpăniri, mai lesne să se-nșire
Cuvintele, cristal după cristal.

De-aceea,cu ciudata mea pornire
Mă simt acasă-n regnul mineral
Și nu compun, ci numai dau, de știre.

Jelindu-ma erticul...

De lipsa ta m-am plins aseară porții
Și lemnul ei s-a-nfiort adine :
A-ți auzi venirea, prin pîring,
Același rămîinînd, nelimezi, sortii

De lipsa ta m-am jeluit fîntinii
Și cumpăna-i incet s-a aplecat
Spre a-mi șopti că n-ar fi cu păcat
La ceasul nerăbdării să mă minii.

De lipsa ta m-am tînguit de față
Cu frasinul din hudiță, bătrîn,
Iar dinsul uluit de cite-ngîn,
S-a-ndepărtat, făcut și demn, prin ceață.

În lipsa ta spun vrute și nevrute,
Luat de-al îndoielilor podmol,
Căci veacuri lungi se vintură domol
Cind îmi lipsești vreo două-trei... minute

Își caută feciorii dusi din sate,
Feciorii lor nemailătrați de cîini.

Drumul e lung, pe el mai poți să mori
Străbat orașul gol ca-ntr-o răscoală,
Vin mamele cu gîla noastră-n poală
Precum un duh prea alb pe vițieri.

De-un haci umblind după pierdute oi,
De-o Mioriță-ar vrea să dea în drum,
Vin mamele și ne sfîșiesc orașul
Și-ar vrea să-și ia feciorii înapoi.

GEORGE BACIU ■

„Lucafăru” Vorbiți-ne, vă rugăm, despre citiva dintre poeziile pe care i-ați susținut.

— Sînt prea mulți cei pe care, direct sau indirect, i-am susținut în afirmarea lor, împreună cu colectivele redactionale în care am lucrat. Colectiile „Scinteii tineretului”, ale „Lucafăru”, ale „Scinteii” pot fi răsfoite și, dacă în perioadele în care am lucrat în aceste redacții se vor afla — și se află — nume de poeți publicați sau susținuți prin comentarea atentă a cărților lor, atunci se poate vorbi și despre actul de răspundere, ci nu de generozitate, care a însoțit publicarea lor. Cred cu convingere că poezia, proza și critica de mine, în ceea ce vor avea ele mai valoros, își au o parte din semnatari în paginile „Lucafăru” și ale „Scinteii tineretului”. Iar publicarea acestor nume se datorează unor minunați poeți, prozatori și critici din aceste redacții, care nu numai că nu s-au temut de concurența celor ce vin, dar au incurajat-o continuu, ca pe un stimulente pentru propria lor devenire.

— La „Lucafăru”, ne amintim, dv. ați reintemeiat și Cenaclul Labiș, preluînd ștafeta — de fapt, făcînd o punte peste un gol — de la Eugen Barbu, care-l fondase. Ce rol a jucat acest cenaclu în viața literaturii noastre tînere ? Și ce trebuie să fie, după opinia dv., un cenaclu ?

— N-am înțeles de ce s-a renunțat la Cenaclul Labiș, după ce Eugen Barbu n-a mai fost redactorul-șef al „Lucafăru”. Un cenaclu nu poate fi doar opera de binefacere spirituală a unui om. Cu atît mai mult cînd el funcționează pe lingă o revistă ! Cîteva evocări ale activității „Lucafăru”, făcute în paginile revistei la prilejuri festive, au adus, cred, argumente hotărîtoare, prin elogiarea faptelor culturale ale Cenaclului Labiș, pentru sprijinirea unei asemenea modalități de stimulare a creației tînere. Cenaclul trebuie să fie o instituție a răspunderii și a generozității spiritului, în care imperativul fundamental — spaima participanților, dacă vreți ! — să fie de a nu ignora sau înmormînta, din neatenție, nici un talent. Cu atît mai mult să-i fie interzis unui cenaclu să nască false glorii, care să îngroașe rîndurile adulteriorilor, cititorilor acelui cenaclu !

— N-am fi vrut să ne întorcem la „politică tăcerii”, dar acum, cînd discutăm despre poezii pe care dv. îi prețuiți și-i susțineți, ne vine în minte unul dintre ei pe care l-ați și citat în conversația noastră : Nichita Stănescu. Ce curios lucru ! Ni-

chita Stănescu primește la Struga, în Iugoslavia, „Cununa de aur”, adică unul dintre cele mai prestigioase premii internaționale, în timp ce aici, la noi, despre el se face de niște ani. Ca și cum succesele lui, marile lui succese, nu ne-ar implica în nici un fel ! Ce ziceți de asta ?

— „Glasul” poeziei lui Nichita Stănescu nu poate fi surdizat prin tăcerea nimănu. Poezia lui își este suficientă siesi. Și-a făcut drum către cititori și către istoria literaturii, și nici un „baraj de cuvinte” nu i-l mai poate interzice. Sîntem prea aproape de poet ca să-i putem înțelegi, în toată măreția lor, înălțimile. Dar astfel de lucruri s-au întîmplat, din păcate, mai întodeauna. A trebuit să aibă critica românească un Maloescu pentru a înlătura receptarea minimă a Lucafăru. A trebuit să suporte Tudor Argezi contestări după contestări, și nu numai din partea unor nume insignifiante, fără însă ca statura sa lirică să fie micșorată. Cei care și-au asumat cu ușurătate gestul de a-l integra pe marele poet Nichita Stănescu în rîndul „muritorilor”, pentru a-i franjura hlamida, au făcut-o pe cont propriu. Unii din ei laudă fără măsură vagi promisiuni lirice și denigrează certitudinea. Să le fie de bine !

— S-a tot vorbit, și încă se mai vorbește, despre „tabere” și „grupuri” literare. Adrian Păunescu a dat, în mod public, semnalul unificării. Credeți că e posibilă o astfel de unificare ? Dar, mai întii, există „tabere” ?

— Nu numai prin „semnale ale unificării” se vor putea netezi drumurile înțelegerii. Deși ele sînt necesare și au semnificație aparte cînd vin din partea unor autorități literare. În ce mă privește — ca și poetul Adrian Păunescu — nu-mi pot imagina viața literară ca pe o grădină senină, în care în locul cîrpițului păsărilor să se înregistreze exclamații de admirație reci-procă. Ar fi și plicticos. V-am mai spus : cred în justiția timpului viitor. Și nu supradimensionez, exagerînd, nici tăcerile, nici negările de azi.

— Dar „taberele” și „bătăliile” dintre ele ?

— A spus cineva, vreedată, că ideologia nu înseamnă luptă ? Iar cultura este, o știm, și ideologie. Să nu mai fie de luptă, în cultură, cu nimic ? Numai că nu e de luptă neapărat cu „tabere”, ci de confruntat opțiuni, criterii, și, mai ales, de descifrat mobiluri, măturisite sau nu, avînd nu o dată drept suport vointa de a sluji interese nu întodeauna înalțătoare. Consecvența atitudinii este o condiție a criticii.

Clipa rară

Unde ne sînt, oare,
Gîndurile bune ?
Raze sînt de soare,
Soarele apune,
Unde să ne fie
Tineretea plină ?
Inima-i pustie,
Arsă de lumină,
Vino clipă iară
Să fim iar copii !
Dar tu, clipă rară,
Nu mai vrei să vii.

VIOREL COZMA ■

Structura griului

Cloșea cu ouă de aur
și-a-ntins peste zare aripile.
În fiecare sămîntă
se pun răsăriții la cale,
În bobul de griu,
unde va pămînt, undeva într-un chip
lumea-și repetă măsurile sale.

De la verde la bocet,
de la morți la lumină,
de la neîncrederea-n sine
la ideea de bine,
griul reia toate măsurile
însingerează palma, valorifică gura,
împrumută dorul de aștri — și cloșea
cu ouă de aur îi ocrotește structura.

Și bobul de griu ne-nlocuie chipul
dîndu-ne șansa nemărginirii,
trec prin el ca niște molime nobile
bătrîniții noștri dîntii,
o, noi înșine creștem prin el
pentru-a le fi urmașilor căpății.

IONEL DINCĂ ■

Sint

Sint născut pe aceste meleaguri,
la început mi s-a spus DAC
apoi mi s-a spus ROMAN
și pe urmă mi s-a spus ROMÂN !

Sint născut pe aceste meleaguri,
rădăcinile mele sînt aici din milenii
sînt aici printre munții și ape
sînt aici printre aceste cîmpii și plajuri
strămoșii m-au vrut, m-au iubit
sint născut din ura și iubirea lor
și am devenit liber !

Liber și stăpîn pe soartă la răsuce
de vînturi,
înfundî furtuni și cutremure
asuprire și bejenii.

Dar străbunii m-au vrut liber
și sortii nemuririi !

PAVEL PITEA ■

Cei dinții

Cum s-o fi numit oare
acel mocan din care ne tragem firea
care suindu-și oile bălance în plaiul brun
al Făgărășului
a deslușit deodată-n zare
ca și cum și-ar fi luat o nărană
de pe ochi

Marea cea Mare
și apele ei semnale-verzui ?
Doamne, a strigat el atunci
privind pentru prima dată în viață
corăbiile-n șir

ce-i cu turmele acelea negre
unde se duc ele
și cine oare este păstorul lor ?

NICOLAE BARA ■

CURIERUL LITERAR

Georgiana Bad. Adresați-vă unor reviste literare care spre deosebire de noi publică și proză. Merită. Mihai Păun Iancu. Mai izbită, dar încă nepublicabilă, ni s-a părut doar Fîntînarul. Celelalte conțin numeroase naivități. Vă mai așteptăm, dar nu vă grăbiți. Ionescu Lucian. Citiți finalul obișnuit al Curierului, final care seamănă cu absolut toate celelalte rubrici de acest fel. Iosif Băcilă. Nu veți convinge pe nimeni cu aceste versuri mult depășite ca structură : Ineuscrit cu cîntecul și giulul / în peșcherul zorilor adun / boabele de rouă... Ina Ramian. Constatăm o oarecare îndeminare în poemul La o margine de vară, dar, pînă la o reușită deplină, mai e drum lung. Simion Dascălu, Vasilescu Dorin, Nella H., George Mureșanu-Uroi, Paul Ionescu, Senie George, Urlaria, Sebastian Cosmin. Încercări interesante care vă îndreptățesc să continuați și să vă confrunțați cu rigorile unei adevărate ședințe de lucru a vreunui cenaclu literar. Oprea și Elena Ștefan. Uriașul manuscris nu ne este de folos. Încercați la o editură. Cornelia Adam. Revista noastră a publicat foarte rar proză. Trimitetiți fragmentul de roman, ba chiar și romanul, la o revistă literară sau la o editură. Deocamdată nu pentru următorii : Adina Lușan, Samoilă Teofil, Cristian Eugen, P.G.-Snagov, Anghel Aurelia, Alexandru Ibriuan, Herăscu Anamaria, Munteanu Eugenia, Iordache Gina, Costel Ionescu, Curoșu Valentin, Ioan Adrian Vălav, Cristina Ivan, Norica Mianu, Mihailu Camelia, Mirescu Anda Simona, I. Lazăr, Dragnea Liviu, Tatiana Mitriche, Stere Adrian, Moise Bebe, Livia Sanda, Ana Moldovan, Hanăș Teofil, M. A. Tetiu, Ecaterina Mateescu, Gheorghe Marin, Doina Demetra Bădescu, Pachița Neculai, Ioan Miron, Camelia Corlăteanu, Violeta Arsene, Toader Petru, Magareanu Aurel, Bobei Marin, Ion Darnilă, Olaru Corina, Vasile Amărieuțel, Stănescu Nicolae, Marin Ilie, Dragoș Liliana, Gh. Borovină, Chivu Dorel, Bolboacă Emil, Nedor Idiko, Constantin Boboc, Leonte Peagu, Levinweber Arnold, Mihai Sterian, Ignat Vasile, Birlan Gabriel, Arsenoiu Ștefan, A. Nicola, Dumitru Stănculescu, Ion Tutunaru, Mihai Dumitrescu, Vaum Coloman, Vlad-Vasile Lazăr, Daniel Pestroiu, Cojocari A. Vasile, Nely Rus Mastan. Manuscrisele nu se înapoiază.

VICTOR NIȚĂ ■

Aceasta, însă, nu trebuie să ne împiedice să detectăm, acolo unde există, și consecvența în eroare. Și să-i spunem pe nume. Iar ca să fie necesară o unificare, ar trebui să existe, consacrată împede de realități, o dezbateri.

— Și nu există ?
— Nu. Vanitățile și orgoliile își poartă propriile poveri. Ele nu pot să dezințegreze o realitate spirituală de fond. Privite de departe, fără precipitare, unele atitudini, mai ales cele care vin să conteste valori ale prezentului, sînt doar accidente ale realității, și nu realitate însăși. Eu nu pot confunda viața literaturii în genere cu viața citorva autori ce se amăgesc a crede că ei sînt unicii deținători ai adevărilor literaturii ; autori care — în timp ce caută cu lupa „fisuri” în poemele lui Nichita Stănescu sau Ioan Alexandru — nu-și pot domoli superlativul în fața unor vagi promisiuni lirice. Există o unitate de fond a frontului scriitoricesc, o adeziune profundă la valoarea, la realitățile socialiste, la opțiunile fundamentale ale culturii noastre, iar două-trei voci disonante, chiar purtate de personaje cu o anume autoritate, reală sau artificială, nu pot modifica esența acestei unități. Dacă fiecare ne vom cultiva în liniște grădina, nu avem a ne teme deloc de o posibilă inflație de fructe. Dacă nu vom avea grijă de florile din grădina proprie și nu le vom aduce apa la timp potrivit, fiind mai mult preocupăți de florile din grădina vecinului, privindu-le cu invidie sau chiar cu ură, sînt șanse ca la vremea recoltei „recensămîntul” să consemneze un număr sporit de „grădini sterpe”.

— Tot la „Lucafăru”, pe vremea cînd conduceați revista, dv. ați inițiat o serie de importante dezbateri, printre care și aceea despre protocronism. Ce rol atribuiți, retrospectiv, acestei dezbateri ?

— Despre dezbateri dedicate protocronismului, inițiată de „Lucafăru”, s-a vorbit și se va mai vorbi. Adversarii ideii — pentru că au fost și mai sint — și-au expus și ei argumentele, ignorînd — din neînțelegere sau poate din prea multă înțelegere — sensul esențial al acestei dezbateri, care a fost sublinierea datoriei permanente a descoperirii de sine a unei culturi, a personalității ei, a specificității ei, a întietăților cu care vine la întîlnirea cu celelalte culturi. Am crezut și cred că nu pot exista „culturi privilegiate” și „culturi subalterne”. Dacă o patrie aspiră la independența ei, de ce n-ar aspira și o cultură la independență, la existența ei de

sine stătătoare ? Nu închizîndu-se față de alte culturi, ci fiind aptă pentru dialog, aptă de a recepta, cu conștiință că poate să participe la schimbul spiritual cu valorile proprii. Nu „Protocronism sau sincronism”, am spus noi, ci „Protocronism și sincronism”. Dar unii n-au vrut să vadă acest și. Era probabil un cuvînt prea lung.

— De ce oare adversarii ideii de protocronism au pus atita inervșunare în combaterea ei ?

— M-am întrebant și mă întreb dacă nu cumva, prin această idee, s-a pus degetul pe o rană sau pe un loc vulnerabil care doare dinspre trecutul cultural al unor. Întrebare cu atît mai legitimă cu cît în ajutorul unor încercări de denigrare „dinlăuntru” (nu mă refer la cei ce s-au înșers în dispută din dorința unor cît mai exacte clarificări) s-au grăbit să vină și perfidele „ajutoare externe” ale unei jalnice voci. Nu poate fi, pentru mine desigur, nimic mai de neînțeleasă decît împotrivirea la eforturile lucide, neexcesive, de a desprinde din matca unei culturi valorile fundamentale, de a-i defini întietățile, prioritățile în raport cu alte culturi, de a-i conferi și astfel dreptul la demnitate în dialogul universal. Cu ce poate supăra pe cineva faptul că un om de știință sau de literă din România a rostit primul un gînd fundamental, a avut primul o idee, a realizat primul o lucrare care se ilustrează ca supremă expresie a genului uman ! Dacă străinii, aflînd de aceste priorități, le întîmcoina ca atare, de ce ne-am înervșuna noi să le micșorăm ?

— Același adversari al ideii se fortifică prin — zic ei — „exagerările” adepților protocronismului.

— N-am fost și nu voi fi adeptul exagerărilor, al „desprinderilor” de tîrîmurile adevărilor. Dar una este să corectăm exagerările, alta să contestăm esența ideii !

— Să ne întocmim din nou la poezie. Dat fiind că se spune că avem o mare poezie — și dat fiind că această poezie a noastră e totuși puțin cunoscută — ce-ați zice despre un festival internațional de poezie românească ?

— Aș participa cu plăcere la un asemenea festival ! Fie și numai ca spectator.

— Despre proiectele dv. ce ne spuneli ?
— Nu cred decît în proiectele care au devenit carte sau film. În curînd, deci, la Editura Eminescu va apărea volumul de poeme „Scutier la umbra clipei”, iar la Editura Militară, la începutul anului viitor, volumul de poeme „Pentru eterna viață românească”.

Marea fără Ulise

5.

10 august

Am fost totdeauna slab la zoologie. Cind eram elev, într-o noapte, am luat o foaie de hirtie și am notat pe ea toate materiile școlare, împărțindu-le în două categorii: la unele urma să învăț normal, la altele numai în recreație; asta ca să-mi fac timp de lectură. Din păcate, zoologia a căzut între materiile din a doua categorie. De aceea nu încetez să mă minunez cind aud, de pildă, despre insecte care fac întepături otrăvitoare altor insecte, paralizându-le, după care își depun ouăle în corpul victimelor ce servesc astfel drept hrană vie noii generații; sau cind mă gândesc cum a descoperit strășul înțelepciunea cu mult înaintea unora dintre noi. Dar oricît de puțină zoologie aș cunoaște, tot știu că omul este singurul ticălos din natură. Pentru că el singur are posibilitatea să aleagă între bine și rău. El singur poate transforma, murdăria în destinație și viața într-o nesfârșită combinație de calcule.

Valéry susținea odată că nu e corect să opunem animalul și ființa socială. E inutil, zicea el, să căutăm într-o asemenea opoziție adevăratul conflict, întrucît există animale sociale, ca furnica de exemplu, care și-au găsit echilibrul în sacrificiul individului. Nefericirea și originalitatea omului stau în faptul că el n-a vrut să aleagă. A început să evolueze în direcția furnicii, apoi s-a oprit și și-a zis: „E foarte bine, dar eu vreau să fiu și un mare carnivor”. Vrînd să urmeze în același timp furnica și carnivorul, omul a devenit în mod fatal locul unui conflict. Căci e dificil să-ți păstrezi echilibrul pe două picioare care se îndepărtează tot mai mult. De aici problema oricărei morale: ce să faci în aceste condiții?

Răspunsul care s-a dat era firesc: trebuie să învățăm să mergem. Dar poate că lucrurile nu stau chiar atât de simplu. Am destule motive să cred că, între furnică și carnivor, unii au ales, fără să ezite, carnivorul.

Mă gândesc la toate acestea urmărind hărțuiala dintre doi pescaruși. Unul greoi și năving. Ca Ajax. Celălalt, mai viclean, se pare, Ulise.

Nu putem fi în același timp la ecuator și la pol, zicea Van Gogh. Trebuie să alegem. Intra-adevăr, dar dintre cei doi protagoniști care s-au înfruntat pentru armele lui Ahile nu mă interesează niciunul. Ulise mi-e simpatic numai pentru nostalgia Ithacii. Pe urmă, în partea lui fără scrupule n-a fost decît un biet diletant, în comparație cu epigonii lui care, în această privință, au devenit maestrii lui. Halal.

Cum se vede, riscul e mereu singurătatea. Dar mai bine așa.

Obişnuiți să vădă realitatea ca pe o imensă ruletă, unii bănuiesc, probabil, că și singurătatea mea folosește de cine știe ce calcule. Adevărul e mult mai simplu. Din păcate sau din fericire, n-am dezvoltat celor care spun că albul e negru și negrul e alb, după cum le convine. Și chiar dacă e în defavoarea mea, să afirm că noaptea se face inimeric sau că nu se poate face artă adevărată fără caracter, nu mă pot decide să susțin contrariul. Mă țin la virtutea de prof care se rostogolește în funcție de cum bate vîntul și, brusc, devin rigid.

11 august

Am văzut marea și toamna, cind lumina e palidă și o mie de amănunte îți repetă că miracolul se apropie de sfîrșit. Atunci trupurile sînt rare pe plajă, nu ca acum cind trebuie să fii atent să nu scurii nisipul în ochii culva. Am văzut-o și iarna, rea și psoacă. În câteva ierni, am urmărit-o dimineata de la o fereastră a hotelului „Delphinul” din Eforie-Nord. Mă trezeam totdeauna puțin înainte de răsăritul soarelui. Apele reci și pustii erau acoperite de o piclă care, treptat, se înroșea pînă cind soarele scăpa din mrejele ei. Cîteva clipe, atunci, mă simțeam ca într-o convalescență luminoasă, aproape tîmduit de boala frigului. Dar era deajuns să apară un singur om pe plaja goală, îmbrăcat în șubă și cu bocancii, care culegea scoici sau privea marea de aproape, ferindu-se de valuri ca de o mușcătură de șarpe, pentru că să-mi dau seama că mai trebuia să aștept pentru a regăsi ceea ce doriam.

Pe scurt : vara.

Zimbesc, amintindu-mi farsa făcută (am uitat de cine) lui François Mauriac care, la moartea lui André Gide, a primit următoarea telegramă: „Infernul nu există. Stop. Trebuie să viată. Stop. Anunță-l și pe Claude. Stop”. Semnat: „Gide”... Dincolo de glumă, nu e un îndemnul serios? Înțelege foarte bine de ce un om care nu găsește izvoarele căutate nu renunță totuși la selea lui. Și mai ales vara, pe plajă, sînt în stare să cred fără nici o strîngere de inimă că adevărurile trecătoare valorează cel puțin cît nevoia de absolut. Ascult marea, stînd la soare, cu trupul invadat de acea căldură păcătoasă care mă face să mirî cind aud de viața de apoi. Ascult melodia răgușită a mării, strivesc nisipul în pumn și-l las să cadă. E un abuz, poate, să numesc fericire această bucurie confuză a unui trup culcat pe o plajă, dar, în lipsă de un cuvînt mai bun o numesc totuși astfel. Voi avea o mie de alte prilejuri să arunc în balanță toată ingratitudea de care sînt capabil.

11 august după-amiaza

Am vorbit atît de mult despre Don Quijote și abia azi îmi trece prin mințe că, în realitate, Sancho e și mai acronis azi decît el. Dacă mai există oameni care cred în iluzii, cei care li înțelege fără să-i disprețuiască sînt aproape de negușit. Au dispărut ori sînt pe cale de dispariție. Cu timpul, Sancho a devenit cinic. Ride și el de Don Quijote și-l lasă să plece singur. Nu mai e dispus să-l urmeze, să-și piardă timpul, cind timpul costă atît. Și, probabil, nu de dispariția lui Don Quijote ar trebui să ne speriem în primul rînd, ci de dispariția lui Sancho, căruia nu i-am dat niciodată atenția cuvenită. În fond, ne-am zis, ce ne poate interesa la acest țopirlan rotofei și bondoc? El nu e decît un scutier. Și ce rost mai au scutierii într-o lume în care abia se mai găsesc, cu greu, cavaleri? Știam cît de disprețuită este iluzia într-un veac în care doi plus doi fac totdeauna, obligatoriu, patru. Dar am uitat că în vreme ce Don Quijote e sublim, Sancho Panza e necesar.

OCTAVIAN PALER ■

Simple note

Omenia

S-a brodit ca în ultimele epistole ce le-am publicat aici succesiv, provenind de la savantul Ioan Cantacuzino și de la profesorul C. Rădulescu-Motru, în două dintre ele, de cazuri distincte, ambii să intervină și să solicite sprijinul lui Ion Simionescu pentru cetățeni din marea masă anonimă, adică pentru semenii de-ai noștri, încercați de nevoi și de impasuri ostile ale vieții.

Sper că cititorii își reamintesc: Ioan Cantacuzino îi aducea la cunoștință și stăruia, să nu fie lăsat fără pîine, maestrul de lucru manual E. Savu, de la Școala Normală de fete din Craiova, care fusese înlocuit în postul său, fără nici o vină și fără nici un temel legal; iar C. Rădulescu-Motru face apel la Ion Simionescu să-i înlesnească „nenorocitei copile” Eugenia Tapardoa — abandonată de tatăl ei — să urmeze școala la Azilul Elena Doamna. Și în aceeași ordine de idei găsește între hirtiele mele cîteva

rînduri, adresate de asemenea lui Ion Simionescu, de către George Enescu, la 22 mai 1916, scrise în limba franceză, cum obisnuia în genere să-și poarte corespondența, fascinantul muzician. Le transcriu traducîndu-le: „Scurpe prietene, cer iertare de a vă deranja din nou. Tînrul frate al cîntărețului Rabega, fiind sărac, cere să fie scutit de taxa școlară pentru examenul de anul al cincilea de liceu (Craiova)... este posibil?... Vă rog să mă scrieți și să mulțumesc cu toată prietenia mea recunoscătoare și, cam rusinată, de a vă cere atît de mult. Al dumneavoastră sincer, George Enescu”.

Acceasi reacție umană la trei exemplare de elită a spiritului și a sufletului românesc. Nici Ioan Cantacuzino, nici Rădulescu-Motru, nici George Enescu nu trăiau retrași, cu ușile fericate, în turnul de fildes, impasibili la nedreptate și abuzuri, surzi și instrăinați de durerile și cunoașterea obstacole. Ei erau guvernati în toate actele lor de sacra lege nescrisă a omeniei, care e în firea neamului acesta, iar gestul de ajutorare era reflex, fără calcule, fără interese, fără făgăduieli mincinoase. Și n-au fost singurii; erau

destul ca să creeze un climat social. Am parcurs în lunga mea existență sute de scrisori, cu un conținut similar, de la Nicolae Iorga și Vasile Părvan, de la Emil Racoviță și Vasile Bogrea, de la Delavrancea și Dănilă Zamfirescu, de la Simion Mehedinți și George Valsan, de la Paul Bujor și Dimitrie Voinov, ca să nu înșir încă atîtea nume de prestigiu din știință, artă și literatură noastră, care mi-au arătat cu limpiditate că omenia le era, aș putea spune, biologică, — crez de conștiință și stare de spirit. Era o cutumă și o modalitate de viață firească. Și privește descumpănit, ca la un paradis dinamitat, spectacolul întunecat al lumii, mînjit de ură și de invidie, de lacrimă și de brutalitate, de atentatul demonstrativ cu victime inocente — sacrificatele monstruos, de rapit, de sauit, de asasinat și de masacre și ridice nevolnic în acest final de mileniu, care coincide cu era navelor cosmice, întrebarea dramatică, în care simt amestecîndu-se vechi nostalgii și timide speranțe: cind și cum își va regăsi omenia insalubrită, omenia salvatoare?

L. KALUSTIAN ■

Desene pe asfalt

Rembrandt la Malibu

...Mergem mult prin Hollywood — cu și prietenul meu Ion-John — apoi nimerim într-o ghirlandă de plaje pe malul Pacificului. Ne îndreptăm spre Malibu. Miros de gardenie, camelii și mirți. Plajele sînt mici, petice de nisip mărginite de stînci enorme. Și mărginite de garouri de sîrmă, unele închise cu lăcăte, altele păzite de poliști. Aici fac baie stелеle. Și aici. Din zece în zece ani ele își schimbă locurile de bălăceală. Într-un fel, Malibu e în declin. Voga lui era pe timpul foric al filmelor mute, cind viața actorilor era ceva mai zgomoasă ca azi.

Malibu nu mai e un loc suficient de sălbatic. Șoseaua lată (după romani, cred că americanii au în cel mai înalt grad cultul șoselelor), zecele de construcție utilitare aproape că ascunde oceanul.

Și unde se plantează o circumioară cu patru mese, cocheta e drept, „primitiv” acoperită cu papură, trebuie neapărat să defrișezi alături temelile de ciment ale unui parcaj de un pagon. Culori: sînt albe micile cabane, galbene jaluzelele și palăriile umbrelor de plajă albastre și verzi. Pacificul — deloc pacific — pare o piele de „bizon” umflată în răstimpuri și ivind rîni teribile, apoi trasă în adine de povara ambarcațiunilor arborind steaguri vopsite copilăros. O piele roasă, muncită, pe care stluri de spumă valurite fantast o spală de pulberi calcareoase și de licheni...

Primim:

In legătură cu bustul lui M. Eminescu de la Dumbrăveni

În legătură cu articolul Casa care nu vrea să moară, publicat de Pia Olaru în „Flacăra” din 30 iulie a.c., în care amintesc și despre bustul lui Eminescu, dezvelit în comuna Dumbrăveni, județul Suceava, la 14 iulie 1902, vă transmit două mărturii scrise care atestă cele sustinute de autoarea interesantului material privind existența unei statui a poetului în Dumbrăveni.

Prima mărturie este o telegramă expediată din Galați de către un grup de entuziaști admiratori ai marelui poet, reprezentat la solemnitatea de la Dumbrăveni de poetul Constantin N. Bour, care a recitat creația sa originală Otă la statuia lui Eminescu, și de avocatul N. N. Vlaicu, fostul elev al lui Eminescu (acesta îi fusese profesor la Institutul Unite din Iași, în semestrul al II-lea al anului școlar 1874-1875), care, la apariția nefeliciei epigrame în revista lui Macedonski, a protestat vehement și s-a retras din Societatea „Literaturul” („Vocea Covurluiului” din 19 august 1883) și care a citit, acum, textul telegramei gălățenilor, pe care o transcriem mai jos: „Depunînd corectura pe bustul nemuritorului Eminescu, fiul interpretul sentimentelor noastre de admirație pentru poetul și publicistul a cărui memorie se eternizează. Exprimați inițiatorului și fondatorului bustului (Leon Ghica-Dumbrăveni, n.n.) mulțumițiile noastre pentru fericita idee ce a avut de a perpetua în pădurea Dumbrăvenilor imaginea marelui poet”. Telegrama de mai sus, semnată printre alții de generalul L. Cotrutz, distins în gloriosul Război pentru Independență, de profesorul și publicistul N. I. Philippi, fratele reputatului lingvist Iescan, de avocatul și profesorul cu a îndelungată și merituosă activi-

Malibu.

N-a fost prea sumbru pentru Dumneavoastră acest ocean, Alla Nazimova? Clara Bow, nu vi s-ar fi potrivit mai bine Adriatica? Joan Harlow, Marion Davis, Lucille Ball, știți că plajele Egeei v-ar fi adus mai mult noroc? Ava Gardner, ați fi putut fi sirena Mediteranei. Nu v-a fost dor de Baltica, Pola Negri? Anabella, cred că v-am văzut la Vama Veche, pe țarmul Mării Negre.

Pacificul cel aspru și amar trebuia lăsat în seama comandantului de iaht Humphrey Bogart. Văcarul Garry Cooper trebuie să-și ducă dobitoacele să pască această pajiste fără sfîrșit...

Amurg la Malibu. Descăleacă în fața unui ranch mexican — o hardughie de lemn avînd pe acoperiș ca semiluna pe minarete o potcoavă de cal cit un cal roși de car „uitate” artistic prin cotloane, șei, hamuri spinzurate de grinzi. Sîntem la Ted's Rancho și patronul ne întîmpină amical, oferindu-ne singura masă liberă dînd spre ocean. Flecărește cu John, ne așază el însuși servetele cu aceeași potcoavă de cal, tipărită pe albul lor immaculat, pune tacimurile, paharele și, fără să întrebe, poruncește fără vorbe, prin gesturi de o elocvență apăsătoare. Ted e un american

avînd în arborele geneologic și vreau străbunic nedispresțuit de frumusețea toridă a mexicanilor ori vreau străbunica îndrăgind muștele pe oală și sombrerourile cu neversimile boruri. E încă tânăr, frumos și, în plus, posesorul unui dezarmant suris. La Ted nu există clienți plăcizi, toți sînt contaminați de țerva lui truculentă, de amabilitatea (tip camarad de armată) și îl cred instărit. Nu cel mai

instărit din... zonă.

Îndacă Ted are un vecin. Se numește Paul Getty L. Chiar în fața ranchului lui Ted, un drum chinovit duce pînă într-un extrem de accidentat vîrf de munte, la o vilă cu aspect italic-helen, înconjurată de confiere și împodobită voios cu bazine, mozaice și logii dominînd țărnul. Adăpostește o biată colecție de artă, biată fiindcă are puțini vizitatori, datorită locului unde e adăpostită, dar și fiindcă e, practic, abandonată de posesorul ei. Emisariii lui Getty participă la mari licitații (în Europa mai ales), cumpărând picturile și sculpturile pe care specializării le cred a fi cele mai prețioase, le „arestază” și le aduc aici. Majoritatea n-au fost văzute de Getty decît în... fotografii. De altfel, se pare că Getty n-a fost niciodată în vila de la Malibu. Și aici se sărează imperceptibil de apropierea oceanului opere de Leonardo, Dürer, Tiepolo, Watteau, Fragonard, Rubens, Rembrandt, Goya, Renoir, Monet, Lautrec, Van Gogh, Bonnard, Chagall... (În timpul trecut între scrierea și rescrierea notelor de față) Getty a murit, la 83 de ani. N-a știut niciodată cît e de bogat, era imposibil de calculat și deinea toate acțiunile companiei Getty Oil Co. și mai „colabora” cu alte 200 de conerne).

Luîndu-se în calcul și colecțiile de artă (dar eî costă un Leonardo? Poate fi plătit un Leonardo?), se crede că Getty putea conta pe vreo 20 de miliarde de dolari. (N-a purtat niciodată asupra lui mai mult de 25 de dolari). Dar s-a făcut tirziu. — Noapte bună, Ted! — Gracias Amigos!

GHEORGHE TOMOZEI ■

rog a primi distincțiile mele salutări, Calistrat N. Popărescu”.

Mai precizez că sînt în posesia unei fotografii (reprodusă din volumul „Omagiul lui Mihai Eminescu”... editat în 1909 de comitetul gălățean, cu prilejul comemorării a două decenii de la trecerea în neființă a geniului liricii românești), reprezentînd bustul lui Eminescu de la Dumbrăveni, inconjurat de participanți între care se disting scriitorii Șt. O. Iosif, D. Anghel, Al. Davila, Cincinat Pavelescu și alții.

Menționez că toate textele transcriese sînt extrase din volumul meu Eminescu — Uccatâr în timp (Mărturii și documente gălățene), prefatată de prof. univ. dr. doc. Augustin Z. N. Pop, aflat în manuscris, și care așteaptă de mai bine de șapte ani să vadă lumina tiparului.

Dacă veți considera că informațiile mele sînt utile în problema abordată (privitoare la existența, contestată de unii, a unui vechi bust Eminescu la Dumbrăveni), v-as rămîne adînc recunoscător pentru publicarea lor în prestigioasa dv. revistă.

Cu sincere mulțumiri.

Prof. Gh. S. Ștefănescu
Galați

Invitație la Operă!

Pornind pe drumul unei deschideri spre oameni, Opera Română, după cele două spectacole care au inaugurat stagiunea la întreprinderea de confecții București și la „Grivita roșie”, va susține, marți 28 septembrie, un concert de arți, lieduri, cantonele, ouverturi și coruri din opere și operete la uzinele „Semănătoarea”. Și după aceste vizite, colectivul primei scene lirice a țării ne invită să ne ocupăm locurile în sala proaspăt renovată și să trăim emoția primului gong al stagiunii: joi, 30 septembrie — „Hamlet” de Pascal Bentoiu. Florin Diaconescu îl va înfruchița pe prietul Danemarcel, iar Silvia Voinea pe Ofelia, sub bagheta maestrului Cornel Trailescu. Apoi,

premieră: „Carmen” de Bizet într-o nouă montare, în prima zi a lunii octombrie. Regia poartă semnătura maestrului emerit al artei Jean Rinzeanu, asistat de Vasile Calomfirescu. Spectacolul va prileji trei debuturi absolute: dirijorul Carol Iăvîn, Rodica Mitrică-Bădăreanu și Ludovic Spiess.

Stimați cititori, asta nu e încă totul. Opera Română din București ne invită la... „Balul Operci” simbată 2 octombrie, orele 19. Iubitorii Cenuclului Flacăra, și nu numai ei, trebuie să știe însă că pentru acest bal trebuie să-și pregătască finuta de seară. În această stagiune, ce începe atît de promițător, ne putem procura abonamentele care să ne asigure bucuria prilejuită de frumusețea eternă a muzicii, de talentul deosebit al cîntăreților și balerinelor noștri. (Reghina Vârvicei)

O inscripție a indiferenței

Cu exact zece ani în urmă am văzut la Paris atelierul lui Brâncuși, reconstituit sub cupola muzeului de artă modernă...

S-a împlinit anul, în 1976, un secol de la nașterea lui Brâncuși, un aniversar în care s-au editat tomuri întregi despre opera și viața sa...

Dar ce nume? Pun întrebarea pentru că, iată, exact cu zece zile în urmă, în acest început de toamnă, 1982, am trecut iarăși prin Tg. Jiu...

modernă sub semnătura: Brâncuși. Există o întâmplare cu un ins care avea în tindă un covor ponosit...

Cronica șoselei

O poveste tristă

O bătrână de circa 70 de ani, pe patul unui spital. Are numeroase fracturi, dar se pare că perioada critică a trecut...

Și un trabantist în civil...

Pe drumurile țării, trabantistii sînt socotiți ca către ceilalți posesori de autoturisme niște privilegiați. De cite ori se întilnesc pe șosea, își aprind farurile în semn de solidaritate și respect...

de lângă Statuia Aviatorilor, dar Gelu rămîne surd și impasibil la chemările mele. Și Trabanturile trec. Eu le urmăresc cu privirea din ce în ce mai speriată și mai descumpănită...

Prin „Cișmigiu” cu un bun gospodar

Pe scurt, iată situația la zi a „Cișmigiuului” în aceste zile de vară indiană care-și transferă culorile direct în sălile de expoziție, Gheorghe Ghica, noul șef al unității...

Cușea Sufletului

Ventura (III)

greu de stăvilît. Invadează țărișoara porinită să-și aperse integritatea, să-și făurească milenarul vis...

Însă românul e deprins de la naștere cu urgia. Căzuți Bucureștii, guvernul se refugiază la Iași. România eroică rezistă cotoșirii germane...

viata. Lujerele degetelor mingie fierbinteală frunților, închise obosite pleoape, otava părului încleștat de atîtea coșmaruri...

Cearta a continuat în mașină. Mai-mai să se ia de păr! Mă durea mult că începuse să-l chinuiască. Era ea talentată, dar cam prostută...

DAN BIRLADEANU

GEORGE CUȘNARENCO

GABY MICHAILESCU

VICTOR BEDA

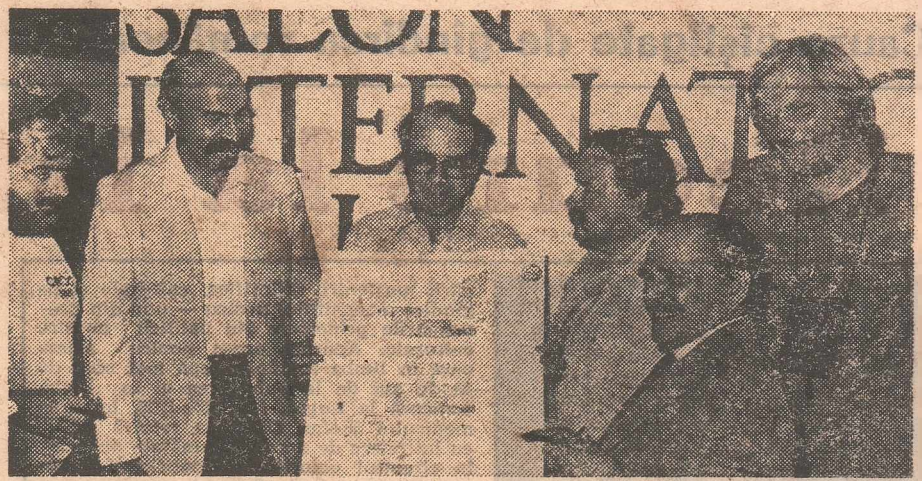

NU UITAȚI CĂ DEVIZA RACULUI ESTE : „RETRAGE-TE ÎNAINTE !”

Invitatul nostru: NELL COBAR

Umorul este universal. Lumea râde de aceleași lucruri!

Nell Cobar s-a născut în anul 191... (restul, spune, nu mai contează). Localitatea: pe Calea Griviței, lângă gară, într-un subsol. În prezent locuiește lângă Opera Română — la parterul unui bloc. Desenează, de când se știe, cu mult înainte de a fi învățat alfabetul. Și, apoi, după ce l-a învățat — tot caricaturi fără cuvinte îi place să facă. A publicat în mai toate ziarurile și revistele românești, a participat la câteva duzini de expoziții atât în țară cât și peste hotare. Are două inimi de aur obținute la Skopje și, recent, la Montreal. Are argint și bronz tot pentru caricatură și pentru filme satirice. Este autorul fetiței care se numește Mihaela și urează pe postul național al televiziunii române cu degetul la gură, în fiecare seară, „Noapte bună” copiilor neștri. Este autorul și a citorva albume de caricatură.

O fotografie document: Juriul internațional al salonului de la Montreal a ținut să se fotografieze cu Marele premiu obținut de un artist român.

— Ca să publici un desen este foarte greu. El trebuie, mă refer la caricatură, să fie filtrat prin gustul majorității publicului. Unul este desenul de expoziție și altul este desenul de presă. M-au vizitat și am stat de vorbă, în perioada cât am stat în Statele Unite, cu mulți caricaturişti care așteptau de ani de zile să le vină rândul să fie publicați. Unii au apelat la mine... sperind că-i pot ajuta. Ca să pătrunzi în presă îți trebuie mult timp, răbdare și să ai un nume... făcut Este, dacă vrei, un cerc vicios. Ca să pătrunzi trebuie să fii cunoscut. Ca să fii cunoscut trebuie să pătrunzi în presă. Pe mine, în afară de români, nu mă mai cunoștea nimeni. Și totuși, a fost un totuși, am fost invitat la redacția ziarului „New York Times”. Responsabilul artistic al ziarului îmi vizitase de câteva ori expoziția. Am aflat că selecționase zece desene în vederea publicării.

— Ați fost și la Montreal?
— Da. În timpul expoziției mele de la New York m-am dus și la Montreal. Am văzut expoziția de caricaturi.

— Cum arată?
— Un pavilion imens cu o arhitectură îndrăzneată. Un mare punct turistic, un parc de distracții în care centrul este tocmai pavilionul de umor. Totul este la mari dimensiuni. La început te sperii. Acesta este termenul exact. Expoziția de caricaturi cuprinde peste 800 de lucrări. Oricât ar fi de interesant, oricât ți-ar place caricatura nu poți s-o parcurgi într-o singură zi. Pesemne acesta-i și scopul. Prima mea impresie a fost aceea că, pareă, toată caricatura lumii s-a strâns acolo.

— În această mulțime de lucrări — cum a fost apreciată caricatura românească?
— Extraordinar. Trebuie știut că numărul cel mai mare l-au reprezentat românii. Se vorbea de fapt despre școala românească de caricatură. Au participat 47 de români. Este o cifră! Putem spune că a fost un succes de echipă. Exact ca-n sport. Dar n-a fost doar un record de participanți ci și de premianți. Au obținut

premiu și alți doi caricaturişti români. Este vorba de Mihai Stănescu care a obținut premiul patru și mai tânărul Marian-Raul Țiganu. Pe acesta din urmă — nu știu câte desene a publicat, dar eu, personal, nici nu-l cunosc. L-am văzut acum câteva zile la București, când am fost invitat la festivitățile de la ambasada canadiană.

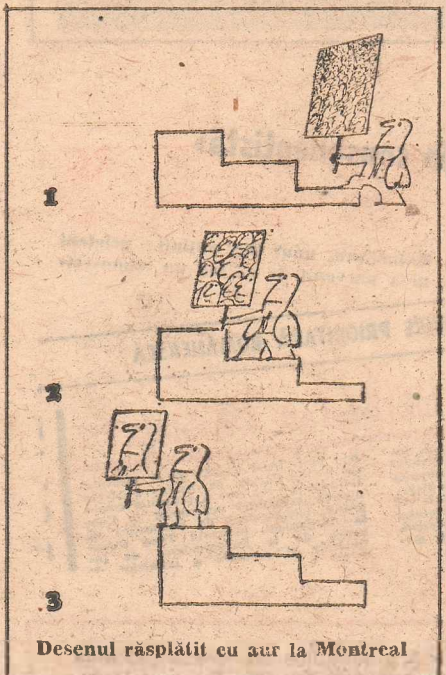
— Vă spun eu, Marian-Raul Țiganu este de profesie arhitect. A debutat, cu ani în urmă, în paginile revistei „Flacăra”. De mult timp n-am mai auzit nimic de el. Nici nu știam că mai face caricatură. Sper că acest premiu să-i fie un mare stimulente.

— Apropo de revista „Flacăra”. După cum se știe, regulamentul concursului de la Montreal este următorul: să se trimită un desen care a fost publicat în cursul anului respectiv în presă. Așa-i stabilit. Poate este vorba tot de o selecție — ca să se vadă care sînt gusturile țărilor participante. Ei bine, desenul care a luat aur la Montreal a fost publicat în revista „Flacăra”. El a fost expus la Salonul de

● Prima expoziție personală de caricaturi a unui român la New York ● Cei mai mulți participanți la Salonul Internațional de la Montreal au fost românii: 47 de caricaturişti ● Peste tot se vorbea despre școala românească de caricatură ● Desenul care a luat aur la Montreal pentru prima oară a fost publicat în „Flacăra”.

— Ce mai faceți, Nell Cobar?
— Mulțumesc de întrebare. Sînt sănătos și fac tot ceea ce am făcut și pînă acum. Caricaturi.
— Veniți după o lungă și, s-o numesc, fructuoasă călătorie...
— A fost cel mai important eveniment din viața mea. De fapt, au fost două. Eu personal m-am pregătit pentru unul singur. Așa a fost să fie: să împusc, cum se spune, doi iepuri dintr-o dată. Am lucrat, în timp, în ani, pentru o expoziție personală de caricatură la Galeria de Artă ale Bibliotecii Române din New York, în inima Manhattanului. În timp ce îmi prezentam expoziția s-a petrecut și al doilea fapt. Juriul Salonului internațional de la Montreal m-a anunțat că am obținut premiul cel mare.
— Cum ați aflat vestea?
— Via București. Am dat un telefon acasă ca să văd ce fac ai mei și ce mai este nou prin țară. Mi s-a comunicat că mi-a sosit o telegramă prin care eram înștiințat că am cucerit mult râvnitul premiu.

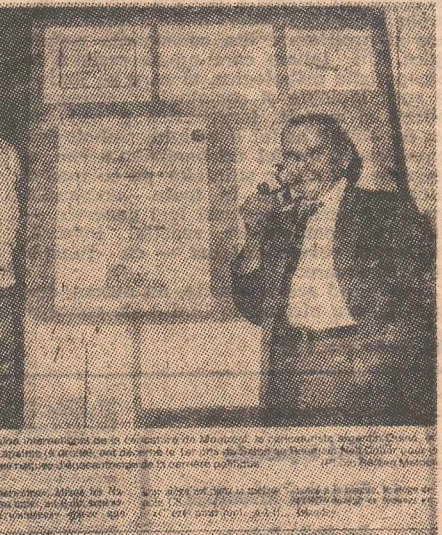
— Și în afară de starea vremii?
— În New York se deschid în fiecare zi 30-40 de expoziții. Toate își fac publicitate, cum pot, și cum artistul crede. Astfel se intră în raza de interes a publicului. Eu fiind aproape necunoscut pentru marele public mi-am făcut singur publicitatea. Mi-am desenat câteva afișe, de mină, care au fost amplasate pe stradă și în vitrina galeriilor de artă. Americanilor le place enorm caricatura. Ea este găsită zilnic, în mare cantitate, în presă. În ciu-

Desenul răsplătit cu aur la Montreal

— Îi așteptați?
— Totdeauna am fost în așteptare. De doisprezece ani trimit câte un desen la acest salon. Dar premiul, exact ca o iubită prea așteptată, întirzia să vină. Și exact ca-n viață: cînd aproape renunți să mai aștepti, cînd vrei să pleci, apare.
— Iubita?
— De data aceasta premiul. Un gând ascuns îmi spunea că la actuala ediție aș putea obține un premiu. Poate al doilea, al treilea... Și am obținut Grand-Prix.
— Haideți s-o luăm cu începutul. Cum a fost la New York.
— Cald. Foarte cald.

Le prix de la caricature va à un Roumain
par Pierre Hebrard
En 1982, 47 artistes roumains ont participé au Salon International de la Caricature de Montréal. Parmi eux, Nell Cobar a remporté le Grand Prix. Le jury a été composé de membres de divers pays, et Cobar a été élu vainqueur à l'unanimité. Ses œuvres ont été admirées pour leur humour et leur finesse.

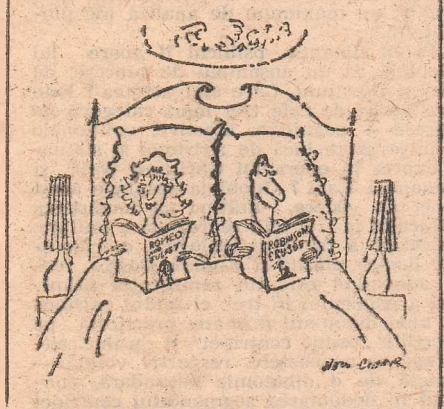
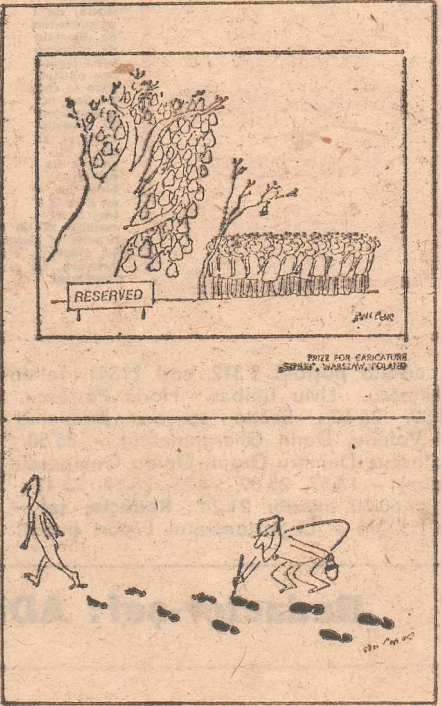

da acestui fapt, patronii galeriilor de expoziții nu consideră caricatura un produs „vandabil” un produs aducător de mari profituri. Caricatura nu poate concura, la preț, cu picturile sau sculpturile. De aceea nu prea sînt deschise expoziții de caricatură. În perioada cînd am fost prezent în tot orașul nu mai era nici o altă expoziție de grafică umoristică. Dacă mai adaug și faptul că a fost prima expoziție de caricatură românească, a apărut un plus de interes din partea publicului. Zilnic au trecut pragul galeriilor sute și sute de vizitatori.

— Cum a fost gustat umorul prezentat de dumneavoastră. Cunoșc că cei de peste ocean nu prea... se împacă cu umorul european.

— Așa-i. Publicul de acolo e mai puțin obișnuit cu desenul fără cuvinte. Cele 60 de lucrări ale mele, desigur caricaturi fără cuvinte, cred că au plăcut. Am văzut oameni care au venit chiar și de două ori. Adevărul este că situațiile clare, accesibile, creează pretutindeni același efect, indiferent de poziția geografică. Lumea râde de aceleași lucruri. Așa se explică de ce, și la noi, lumea gustă foarte mult comediiile franțuzești, italiene, americane etc. Omenirea, în ansamblu, este frământată de aceleași probleme — mai mici sau mai mari — și râde de situații asemănătoare.

— Pînă acum s-a înțeles tot ceea ce ne-ați spus. În presa americană ați pătruns?

caricaturi de la Galerile de artă ale municipiului București. Publicațiile nu l-au reproduș. Numai „Flacăra” l-a publicat. Așa că, dacă n-ar fi fost publicat, aș fi trimis un alt desen — iar datele problemei, precis erau altele. Deci aurul cucerit de mine la Montreal se leagă de revista „Flacăra”.

— Nell Cobar, cum se ia un premiu?
— Ei, dacă aș ști, aș avea și eu o colecție. Și dacă aș ști poate n-aș spune-o. Într-o zi îți vine o idee. Începe o luptă cu tine însuși cum s-o redai. În clipa în care te-ai așezat la masă și o desenezi, de fapt atunci ai luat premiul. Trebuie doar ca desenul să fie cunoscut și recunoscut de toată lumea.
— Vă mulțumim, Nell Cobar și start spre noi medalii...

SORIN POSTOIACHE

Cauze câştigate de gândirea românească, idei pentru care „Flacăra“ a militat

Recurs la istoria ştiinţei

La închiderea ediţiei, primim de la Editura ştiinţifică şi enciclopedică unul din primele exemplare ale Psihologiei consonantiste de ȘTEFAN ODOBLEJA (în traducerea lui P. Iacob), răstătură extrem de valoroasă, ce se înscrie pe linia valorifi-

cării moştenirii ştiinţifice, culturale şi de gândire a-trecutului nostru — una din preocupările principale ale politici noastre culturale. Apărută acum pentru prima oară în limba română, după mai bine de 40 de ani de la publicarea ei în limba franceză la Lugoş, în 1938—1939, lucrarea medicului Ștefan Odobleja reintră astfel, cu întârziere de aproape jumătate de secol, în circuitul valorilor, autentificând prin gestul editorial al Editurii ştiinţifice şi enciclopedice — cu sprijinul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, al Academiei Republicii Socialiste România și al Academiei de Științe Sociale și Politice, după cum aflăm din Studiul introductiv al cărții — înțietatea savantului român cu privire la unele probleme din domeniul ciberneticii. Apariției volumului îi preced aproape 10 ani de dezbateri, evaluări și reevaluări ale lui — parte din ele găzduite și în paginile revistei noastre — ce au acreditat în timp ideea că autorul Psihologiei consonantiste a devansat cu un deceniu unele din ideile lui Norbert Wiener (recunoscut drept părinte al ciberneticii), fiind socotit astăzi ca un precursor al ciberneticii și ca descoperitor al ideii unei ciberneticii generalizate.

Intr-un documentat Studiu introductiv (semnat de prof. univ. dr. Mihai Dăgănescu și conf. univ. dr. Pantelimon Golu), care prefătează volumul, locul cuvenit lui Ștefan Odobleja în întemeierea ca știință a ciberneticii este cîntărit cu obiectivitate, este trecut prin filtrul unei analize aprofundate, care redă dimensiunile reale ale contribuției sale în domeniu.

Selectăm pentru cititorii noștri câteva fragmente din acest Studiu introductiv care deschide drum uneia dintre importante contribuții românești la îmbogățirea patrimoniului valorilor universale.

TANIA RADU

„Psihologia consonantistă nu a fost o lucrare care urmărea să fie o carte de cibernetică. Dar printre legile fundamentale care, după Odobleja, guvernează fizicul și psihicul se află legea reversibilității. În termenii de astăzi ea poate fi numită legea conexiunii inverse sau a feedback-ului. Acesta este marele merit al lui Ștefan Odobleja, de a fi descoperit caracterul general al feedback-ului și a fi încercat să-l pună în evidență în cele mai variate procese și fenomene.”

„La sfîrșitul tomului al doilea al ediției în limba franceză a Psihologiei consonantiste găsim o autocaracterizare cum nu se poate mai nimerită a însuși modului de a gândi și de a scrie al lui Ștefan Odobleja despre psihic, fenomene psihice și alte tipuri de fenomene cu care acestea se află în legătură — «Prin concizia sa extremă, spune autorul, prin abrevierile sale, prin numărul limitat de exemple concrete, prin tablourile sinoptice, această carte este, mai degrabă, o tablă de materii, un repertoriu sau un dicționar de psihologie, un plan general pentru un mare Tratat de psihologie care ar trebui să conțină 20—30 de tomuri» (630). Lucrarea se prezintă într-adevăr ca un imens dicționar, în care apar toate noțiunile unui tratat modern de psihologie, într-o manieră condensată, cu tendință de schematizare, peste tot căutându-se un principiu unificator: consonanța. O viziune preponderent clasificatorie, cu accent pe dihotomie, reversibil, mișcare în circuit. O lucrare făcută cu intenția, iarăși după spusele autorului, de a realiza un maximum de sinteză (de unitate) și un maximum de analiză (de pluralitate).”

„Privit dinamic, psihicul îi apare lui Odobleja ca un ansamblu de procese, de stări și funcțiuni. Care sînt acestea? Este oare vorba de cele trei mari categorii de procese — cognitive, afective, voliționale — întrevăzute încă de Aristotel și statuate expres în opera lui Christian Wolf și Immanuel Kant? Odobleja respinge acest punct de vedere, arătînd că împărțirea psihicului în trei feluri reprezintă o imitație stereotipă a trinității teologice, o trihotomie ilogică, sterilă și stupidă. Logică, reală, adevărată este nu ramificația primitivă a psihicului în trei, ci faptul existenței unei dihotomii primare, practică pe direcțiile „psihic centripet“ și „psihic centrifug“ — cunoaștere, respectiv voință — urmată de o dihotomie secundară, constînd în dedublarea segmentului centripet în inteligență și afectivitate. (...) Ni se

pare de o valoare metodologică deosebită consecvența cu care urmărește autorul identificarea, în diferite forme de viață psihică, a organizării și funcționării pe bază de binaritate, paritate, simetrie, bivalență, alternanță.”

„Ștefan Odobleja ajunge treptat la structurarea unei psihologii pe care el însuși o definește, în lucrări ulterioare, ca fiind binară, circularistă, analogică, simularistă. Consonanța înseamnă armonie, psihologia consonantistă devine, după expresia autorului, o logică a armoniei, sau, în alți termeni, o știință a organizării și autoreglării.

Pornind de la această logică, Odobleja schițează, în partea a doua a lucrării, un amplu tablou aplicativ, obținut prin derivare și proliferare din consonanța psihologică. Un tablou care nu se rezumă la descoperirile psihologice, ci care se extinde spre biologie și sociologie, economie politică și morală, terapeutică și pedagogie. Se obține astfel o viziune psihologică generalizată, un fel de pansihologism, o modelare a tuturor științelor pe calapodul fenomenului psihic. În toate domeniile speciale tronează aceleași legi generale — echilibrul, compensația, reacția inversă, alternanța, reversibilitatea — cu funcția lor unificatoare.”

„Subliniind aceste merite, nu putem, desigur, ignora nici unele limite ale concep-

ției psihologice a lui Ștefan Odobleja. Captivat de principiul similitudinii și al analogiei, Odobleja pune deosebi accentul pe ceea ce este comun faptului psihic cu alte clase de fapte și acordă mai puțină atenție surprinderii specificului său calitativ.”

„Fără îndoială că viziunea sa a avut o serie de limite, inerente timpului în care a trăit. Lipsa noțiunii de informație, nu în sensul informației din teoria statistică a comunicațiilor, ceea ce ar însemna să cerem prea mult pentru anii 1938—1939, dar nici în sensul ei cel mai larg, constituie o deficiență a viziunii cibernetice a lui Ștefan Odobleja. De asemenea, el nu a făcut o deosebire clară între retroacțiunea pozitivă și cea negativă, ceea ce constituie o altă deficiență a viziunii sale.”

„O scădere a «ciberneticii» lui Odobleja o constituie, după cum am mai menționat, lipsa noțiunii de informație. Pentru ceea ce se petrece în lumea mintală, imagini, limbaj, caracterul informațional al acestora a fost evident întotdeauna, inclusiv pentru Odobleja. Greutatea provine la interfața cu substratul sistemului nervos, și de aici cu lumea exterioară.”

„Este interesant cum, la un moment dat, Odobleja apropie foarte mult noțiunile de autoreglaj, reversibilitate și consonanță. Astfel, interpretînd fenomenul atenției, el scrie (pag. 296): «Prin reglaj: atenția este un autoreglator de energie psihică, un distribuitor automat și selectiv... Prin reversibilitate: atenția este un cerc vicios între senzație sau imagine și mișcările (sau secrețiile) reflexe, tinzînd să mărească, să rețină, să conserve, să clarifice obiectul focalizat. Prin consonanță: atenția este o amplificare prin rezonanță, evoluînd rapid pînă la un maximum, pentru a diminuea, după aceea, pînă la dispariție, prin efectul oboselii, al reacției sau al concurenței compensatoare al altor consonanțe în ascensiune evolutivă...» Acest pasaj este caracteristic pentru gândirea lui Ștefan Odobleja, pentru modul în care consonanțismul său este și o cibernetică veritabilă.”

„Se poate observa apariția la Odobleja a unor concepte medicale bazate pe interpretări cibernetice, privind psihiatria. Este iarăși o devansare a unor concepte care

aveau să apară mult mai târziu, în științele medicale.”

„Ideea de bază a lui Odobleja este aceea că psihicul este o mașină psihică.”

„Ceea ce s-a împlinit, din viziunea lui Ștefan Odobleja, este realizarea inteligenței artificiale... Trebuie însă să reținem faptul că Odobleja a preconizat apariția inteligenței artificiale în anii 1938—1939, în mod clar, pe baza unei concepții filozofice materialiste, și a unei psihologii cibernetice.”

„Din cele de mai sus se impun două concluzii: că după Ampère primul gânditor care conturează o viziune generală a ciberneticii este Ștefan Odobleja, apoi Psihologia consonantistă este prima lucrare de psihologie cibernetică din literatura mondială, indiferent dacă sintem sau nu de acord cu o abordare total cibernetică a psihologiei.”

„Fără nici o îndoială, Norbert Wiener este întemeietorul științei ciberneticii, dar independent de Wiener, și înaintea acestuia, Odobleja a reușit, cu anumite limite, să descifreze ca idee legitățile generale ale ciberneticii.”

„Norbert Wiener este cel care a influențat în cea mai mare măsură gândirea științifică a celei de a doua jumătăți a secolului XX. Ștefan Odobleja a fost premergător al lui Wiener, găsindu-se, pe un alt plan, într-un raport față de Wiener ca acela al lui Faraday față de Maxwell în privința undelor electromagnetice.”

„Sperăm că studiul de față a reușit să demonstreze că Ștefan Odobleja a avut geniu, că el merita să fie înscris în știința universală alături de Ampère și Norbert Wiener în cucerirea conceptului și alului de gândire cibernetic. André Marie Ampère a previzionat cibernetică ca știință, Ștefan Odobleja a elaborat ideile centrale ale ciberneticii și modul de gândire cibernetic, Norbert Wiener a reobținut ceea ce desprinsese în alte condiții Ștefan Odobleja și a reușit să întemeieze cibernetică ca știință. A doua jumătate a secolului nostru este marcată de concepțiile ciberneticii, datorită lui Norbert Wiener, dar în spatele său stau, ca în toate domeniile cunoașterii, mulți oameni de știință, dintre care Ștefan Odobleja reprezintă unul din momentele cele mai strălucitoare.”

Flacăra pag. 1

Noi argumente în favoarea savantului din Mehedintzi in DOSARUL ODOBLEJA-WIENER Prioritatea și implicațiile

un eseu „despre și considerat în locuri: 4.399 și propriu-zis, ad expunind în me lifice bine detin enstituită. Existența — la ciberneticii anter cu 10 ani pe autorat prot dinstre celui i trebarea: E dentă, de l necunoscten de depende de influenț vreo legatu n-o există are — chi minare, ca descoperire dr. Rosenit luere cu ci nit N.W., aintze sa digresioni ctre ca spre mate tdei în ci centilor 20—30 nu lă Wiener et comp, știind că în jurul cărții lui Odobleja s-au făcut referințe atit în America, cit și pe vechiul continent, în

ODOBLEJA INEDIT „De ce am scris «Psihologia consonantistă» în limba franceză” TEZAUUR DE GÎNDIRE PRIORITARĂ ROMÂNEASCĂ Cum este valorificată creația lui Ștefan Odobleja?

Flacăra Redacția: București, Piața Științei 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefon: 17 60 10, 17 60 20. Interloare Secția social-politică și științifică-economică (Nicolaie Grigore-Mărășanu, Dumitru Eliade, Lionel Nițescu, Liviu Timbas, Horia Pătrașcu, I. D. Oala, Mihai Pelin) — 14 57, 25 66; Secția cultură-învățămînt (Ilie Purcaru, Victor Niță, Adrian Dohotaru, Tarza Radu) — 26 00, 25 60; Secția scrisori, probleme cetățenești (Răzvan Bărbulescu, Mihai Stănescu, Cici Iordache, Marga Nedelea, Mircea Bunea, Georgeta Stăfănescu, Emanuel Valeriu, Dorin Gherghinescu) — 25 58, 21 30; Secția reportaj urgente, cenzură, sport, secretariat, foto (Ovidiu Ioanțioaia, Dan Birlădeanu, Tudor Octavian, Constantin Bolaciu, Dumitru Graur, Oprea Georgescu, Gheorghe Amuza, George Cușnarencu, Elena Ghera, Aurel Mihailopol, Vasile Măneacă, Constantin Dragomir, Sorin Pastolache) — 14 57, 25 59, 21 23, 25 69, 25 42; Secretar responsabil de redacție — Nicolae CRISTACHE — 17 60 10 interior 25 50; Redactor șef adjunct — Nicolae ARSENIE — 17 60 10 interior 21 28; Redactor șef — 17 60 10 interior 20 02. Tipar executat la Combinatul poligrafic „Casa Științei”. Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export Import

Redactor-șef: ADRIAN PĂUNESCU